STRATEGICKÝ PLÁN ROZVOJE NOVÉHO MĚSTA POD SMRKEM

NOVÉ MĚSTO POD SMRKEM

CITY UPGRADE

Obsah

Úvod 1

Charakteristika obce 2

- Krajina a životní prostředí 3
- Obyvatelstvo a hospodářství 6
- Technická infrastruktura 7
- Dopravní infrestruktura 8
- Vybavenost 9
- Správa obce 9

Východiska pro návrhovou část 10

- SWOT analýza 10
- Potenciály 11
- Anketa 13

Návrhová část 14

- Propojení a širší vztahy 15

Dotace 21

Místa ve městě 22

- Místa ve městě 27
- Další místa ve městě 54
- Potenciály lázeňství a hornictví 58
- Vizuální identita města 63
- Struktura a potenciál krajiny 64
- Jednotlivé lokality a jejich potenciál 67
- Metody péče 75

Stavební rezervy 78

Koncepce pěší dopravy 79

Doprava v klidu 79

Koncepce sociálního bydlení 80

Mobiliář 81

Reklama 82

Platnost dokumentu

Strategie rozvoje byla zpracována v roce 2021 a aktualizována v roce 2023.

Platnost dokumentu do následující komplexní aktualizace je 5 let tedy do roku 2028.

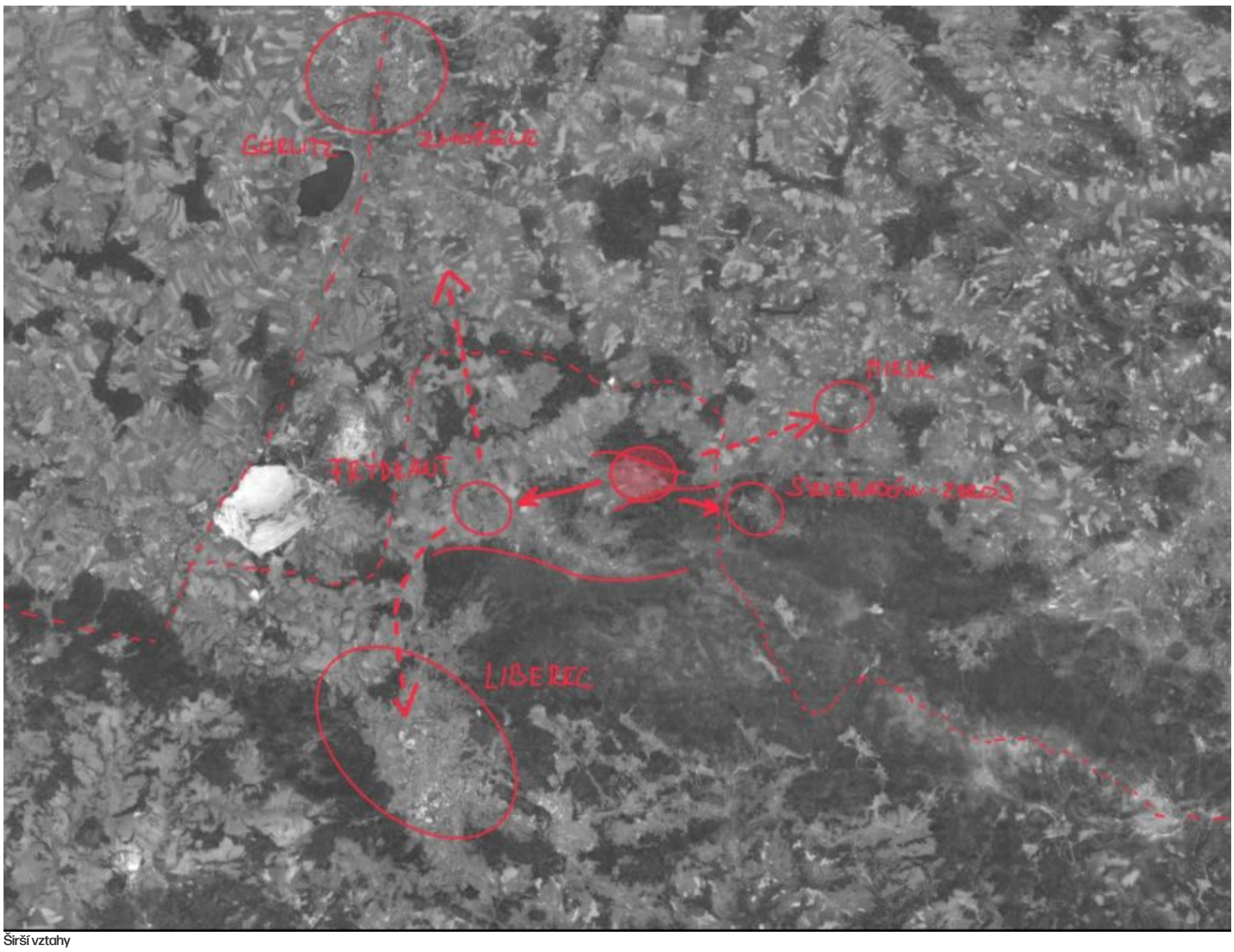
Analytická část

Území

Širší vztahy

Město leží ve frýdlantském výběžku až za hřebenem jizerských hor. Ty jej oddělují od od zbytku republiky, což vytváří zajímavou a velice netypickou polohu. Nejbližším větším městem je Frýdlant (7500 obyvatel), ležící asi 10 km západním směrem, který je centrem celého výběžku. Relativně nedaleko je také krajské město Liberec s veškerou vybaveností. Nové město není však orientováno pouze na české území. Velice blízko se nachází také polské a německé hranice. Blízké lázeňské město Świeradów-Zdrój na polské straně rozšiřuje nabídku služeb a mimo jiné je zde také lanovka na vrcholy Jizerských hor. Velice blízko se také nachází další města, například Mirsk. Důležitým, dnes Německo – polským městem je Zhořelec a na německém území Zittau. Nové Město pod Smrkem můžeme tedy vztáhnout ke třem územím, což je stav v historii dlouhodobý, i když se území měnila. Právě blízkost všech tří zemí a jejich historická stopa je důležitým prvkem, kterého by město mohlo využít.

Katastrální území města je rozděleno na tři části. Nové Město pod Smrkem (706523) s plochou 997 ha, Ludvíkov pod Smrkem (706515) o ploše 1370 ha a Hajniště pod Smrkem (706507) s plochou 525 ha.

Širší vztahy

Krajina a příroda

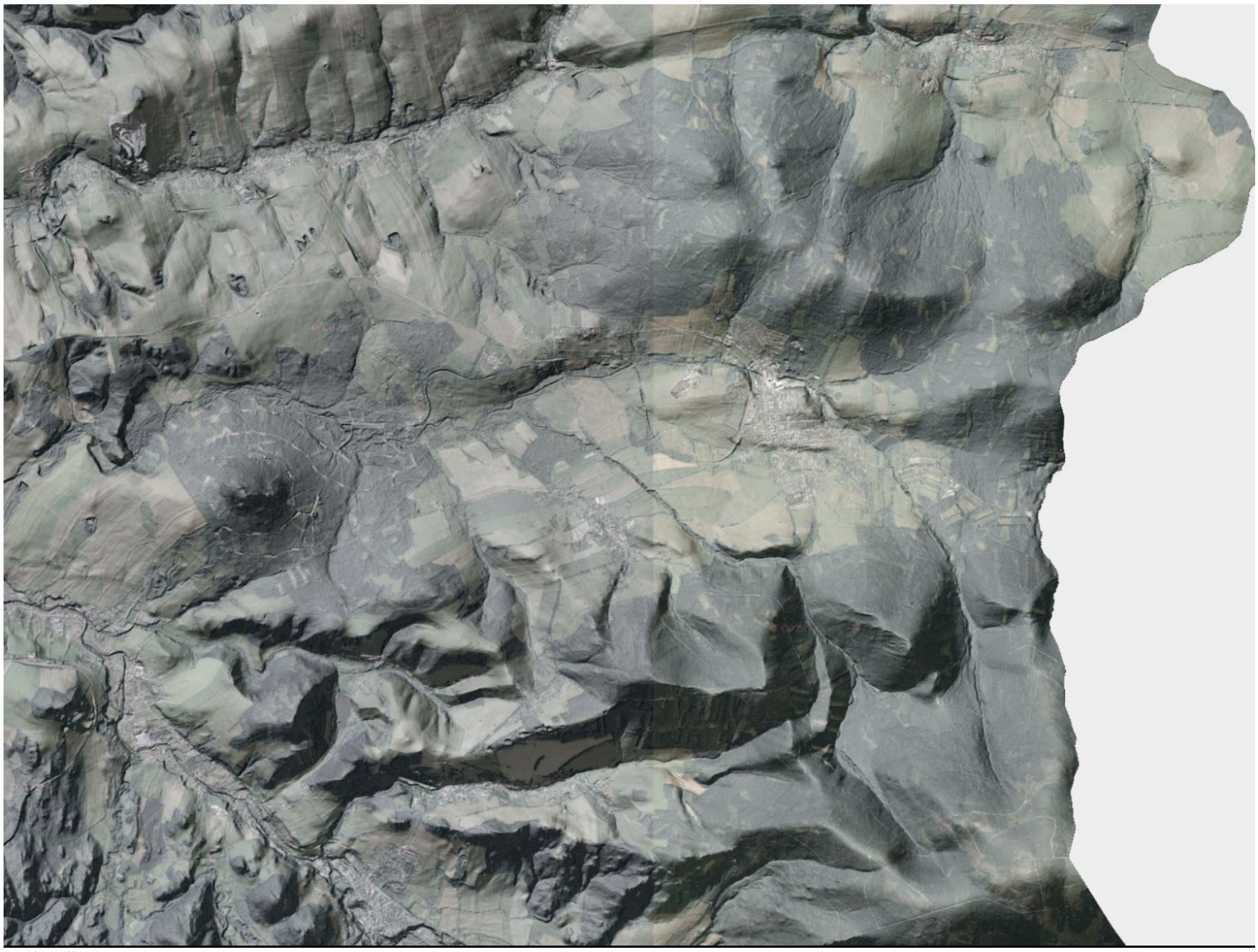
Krajina je pro samotné sídlo velice důležitá a všudypřítomná. Díky pravidelnému založení je jednotlivými ulicemi vidět na okolní kopce a člověk je tak vždy v kontaktu s krajinou. Nové Město se nachází v kotlině, která je z jihu ohraničena Jizerskými horami, ze severu Jindřichovickým hřebenem a sedlem na hranicích s Polskem, to je vymezeno Andělským vrchem a Raptickou horou. Město leží v nadmořské výšce 465 m.n.m. což je sice vzhledem k Jizerským horám relativně málo, ale stále se jedná o relativně chladné místo. Naopak to ukazuje velký výškový rozdíl mezi městem a nedalekou nejvyšší horou Jizerských hor – Smrkem. Tato strmost na jihu je v kontrastu s mírněji zvlněnou krajinou do ostatních směrů. **Město je obehnáno lesy a pouze směrem na západ je krajina otevřená s vegetačními prvky typickými spíš pro Sasko nebo Slezsko.**

Ulicí Ludvíkovská také vede hranice CHKO Jizerské hory. Oblast určuje využití a ochranu této části území a zajišťuje její hodnotnost a udržitelnost. V otevřené krajině jsou velice důležité jednotlivé potoky a jejich průvodní zeleň, také síť cest a další prvky, které zpestřují krajinu. Mírně zvlněná krajina je také následkem přítomnosti kontinentálního ledovce, který relativně nedávno krajinu silně přetvořil. Přinesl sebou také různé sedimenty a kameny, které dnes tvoří různě mocné sedimenty a poměrně výrazně určují geomorfologii Novoměstska. Na jih od města se nachází pásmo bohaté na nerostné zdroje, které dalo městu vzniknout, nicméně dnes naštěstí není pro dnešní těžbu atraktivní.

Zásadní součástí krajiny Novoměstska jsou lesy severního úpatí Jizerksých hor. Ač se v nich ostrůvkovitě vyskytují přirozené nebo přírodě blízké porosty (které jsou zde až do výšky cca 900 m.n.m. bučiny, jedlobučiny a suťové lesy s pouze přimíšeným smrkem), je dnešní složení převážné většiny lesních porostů zcela jiné, s převahou smrku a smrkových kultur.To je také příčinou výrazného imisního poškození lesních porostů (převážně v poslední třetině 20. století) v nejvyšších úsecích katastru směrem k vrcholu Smrku, ze kterého se zdejší horská krajina zatím ještě plně nezotavila.

Životní prostředí

Stav životního prostředí je zde silně ovlivňován ochranou v rámci CHKO Jizerské hory, ale také druhem krajiny, která je spíše využívána k pastvě případně je zastavěna nebo se jedná o pozemnky plnící funkci lesa. Dalším rozsáhlým chráněným územím na katastru je Přírodní park Peklo. Velká část půd v rámci půdního fondu není zemědělsky obhospodařovaná a také jí nehrozí eroze. Není zde větší hluková zátěž a zároveň velké znečištění ovzduší. Největší problém představují lesy jak již bylo v textu zmíněno. V obci se nachází několik ploch brownfieldů z nichž nejvýznamnější je areál bývalé Textilany. Protéká jím Lomnice a areál nabízí velký potenciál k rozvoji města ať už nabídkou pracovních míst nebo lepšího propojení a fungování města.

Analýza výškopisu

Historie

Nejstarším sídlem v katastru města je Ludvíkov pod Smrkem, který zde byl již během 14. století a byl založen německým obyvatelstvem součástí vlny osidlování za Přemysla Otakara II.
V polovině 16. století, kdy byla na blízkých kopcích objevena ložiska cínu a jiných kovů se tak obec stala zázemím pro horníky a život se zde začal proměňovat. To vedlo k založení Horního Českého Nového Města roku 1584 Melchiorem z Redernu, majitelem frýdlantského panství. Město rychle získalo důležitá práva, která umožnila jeho rozvoj, který probíhal podle jasného urbanistického plánu.

Druhé vojenské mapování - 1836 - 52

Město se během času průběžně rozrůstalo (pomineme li dobu rekatolizace) a vždy zde žila naprostá většina Němců. Hornictví, které bylo důležité pro založení města se rozvíjelo jen velice krátkou dobu cca 1580 až 1615, tou dobou zde bylo až 60 štol. Do 17. století ještě těžba probíhala ve velkém rozsahu, ale postupně se stávala ztrátovou. Dlouhou dobu se některé doly udržovaly v provozu kvůli právům horního města. Následné pokusy o obnovu těžby se vždy setkaly s nevýhodností. Obyvatelé se přeorientovali z hornictví na jiné druhy obživy – práci na pilách, přádelnách a plátenictvím.
Z toho vznikla největší doména Nového města – textilní průmysl, jehož hlavními představiteli byla rodina Klingerů. Továrna byla velice významná a zapříčinila největší rozmach města. Mimo textilního průmyslu zde fungovala výroba porcelánu, kovovýroba nebo brusírny.
V průběhu času se samozřejmě hospodařilo na okolních polích a pastvinách, především okolo Ludvíkova se také dařilo sadařství. Pro hornictví i průmysl bylo také důležité dřevařství.

Iniciační skici stabilního katastru -1843

V 19. a 20. století vznikalo mnoho spolků. Můžeme zmínit Okrasný a zkrášlovací, který se například zasloužil o postavení staré rozhledny na smrku. Dále například Tělovýchovný spolek, Hasičský sbor a také kulturní spolky – pěvecký a divadelní. Na přelomu století v roce 1900 bylo také rozhodnuto o změně názvu města na Neustadt an der Tafelfichte. Po první světové válce zde vznik Československa nebyl uznán a došlo k vojenské intervenci. Před druhou světovou válkou bylo Frýdlantsko samozřejmě součástí Sudet a po válce došlo k odsunu Němců a nastěhování nových obyvatel – vykořenění místa. Dalšího rozvoje se dočkala textilka, dnes známá jako Textilana, která živila velké množství obyvatel města. Utlumování provozu po revoluci a uzavření továrny znamenalo pro mnoho lidí velké finanční problémy. Novou snahou o vnesení energie a pracovních míst je rozvoj turismu, který je zaměřen především na cyklistiku v podobě singletracků v okolních lesích.

Důležité osobnosti

Ignaz Klinger (1814 – 1872)
Byl asi nejvýznamnější postavou pro Nové město. Postupně zde vybudoval prosperující textilní továrnu a založil tak podnik, který zajistil rozvoj města po velice dlouhou dobu. V jeho práci pokračovali Ignazovi synové.

Jacob Sachs (1544 – 1614)
Silně se zasloužil o rozvoj města v době prosperity hornictví. Na jeho popud byl vystaven kostel sv. Kateřiny, městské mlýny a vodovod.

Gottfried Menzel (1898 – 1879)
Byl farářem v Novém Městě ale mimo tyto povinnosti se věnoval studiu fauny a flóry, počasí, ovocnářství, přírodnímu léčení. Také cestoval do Ameriky kde se věnoval studiu a pomáhal vystěhovalcům. Byl vyznamenán za svou badatelskou a publikační činnost.

Rodina Mazelů
Známá především kvůli porcelánce založené Josefem Mazelem. Jednalo se o velice důležitou továrnu se zajímavou náplní a výrobky.

Adolf Glöckner (1850 – 1919)
Byl dalším důležitým starostou města. Za jeho vlivu byla vybudována železnice, založeny městské lázně a další důležité stavby. Byl hodně zcestovalý a zastupoval Nové město i v říšské radě.

Franz Fritsch (1841 – 1929)
Pracoval jako tesař a jeho dílem je také původní rozhledna na Smrku jejíž replika je dnes v pražské ZOO. Pracoval také na světových výstavách ve Filadelfii a ve Vídni. Po postavení rozhledny se usadil u rozhledny, kde vybudoval chatu.

Městská struktura

Urbanismus města je založen na dodržovaném zakladatelském plánu. Ten je podobný s jinými saskými renesančními horními městy nicméně na území České Republiky se jedná o výjimečnou strukturu. Centrem města je čtvercové náměstí které obklopuje osm čtvercových bloků domů a na ně navazující domy. Kostel je postaven taktéž v tomto směru, pouze bývalá radnice byla postavena orientovaná jinak – přímo podle světových stran. Jednotlivé bloky jsou dále členěny na pravidelné stavební díly a stavební parcely. Navazující struktura již pravděpodobně vznikala samovolně a je tedy vidět postupné přizpůsobování krajině a historickým cestám a také pravděpodobnému dřívějšímu hornickému osídlení na Malé Straně.

I dnes je přesné založení určující pro vzhled města a třeba ho ctít a podporovat. Měly by se důsledně dodržovat uliční čáry, aby i nová zástavba působila jednotně k veřejnému prostoru. Na pravidelnou síť ulic navazuje zástavba volnější, která se více přizpůsobuje potokům, cestám, železnici a dalším důležitým faktorům, které jsou pro rozvoj města přirozené.

Jedním z nich je také průmyslový areál, který odděluje centrum od rezidentské tovární čtvrti Na Výsluní. Ten dnes však působí jako bariéra a je důležité řešit jeho prostupnost nebo případně příjemné propojení po obvodu. Modernistické sídlištní struktury vytváří jakýsi pás okolo centra ze severní a západní strany a potenciálně mohou nabídnout kvalitní zeleň ve veřejném prostoru. Obecně vzhledem ke stylu založení města je tato modernistická struktura spíše nechtěná a vhodnější by byla práce s blokem.

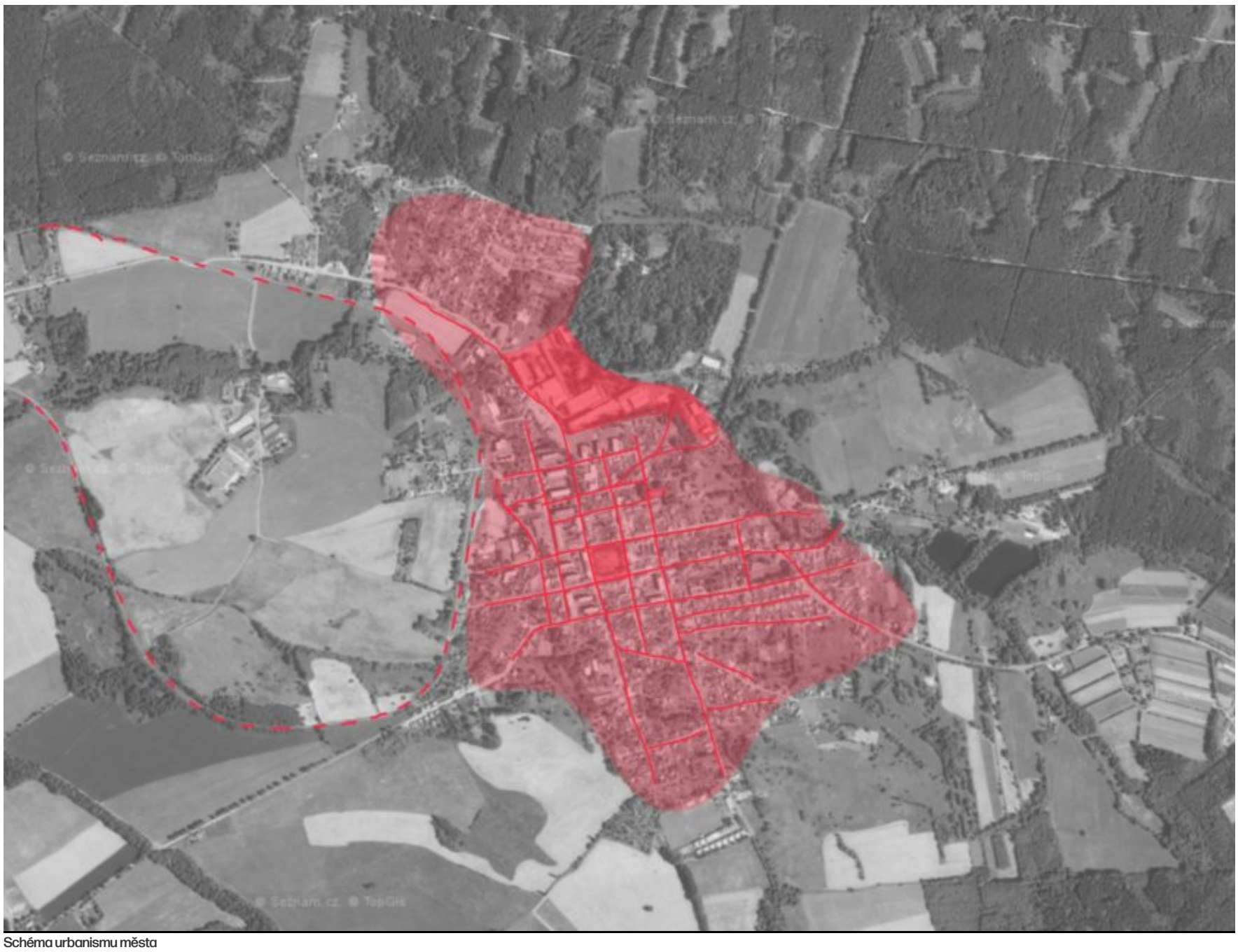

Schéma urbanismu města

Obyvatelstvo

Počet obyvatel v roce 2019 byl 3 674. Vývoj počtu obyvatel v posledních letech je sestupný. Podle dat ČSÚ v roce 2000 žilo v ve městě 4030 obyvatel a v průběhu 21. století se relativně lineárně tento počet snižuje. To je zapříčiněno především počtem vystěhovalých obyvatel, kteří pravidelně převyšují přistěhovalé. To je v letech 2016 – 18 podpořeno i přirozeným úbytkem. V dřívějších letech se vždy jednalo o mírný přírůstek.

Obyvatelstvo velice rychle stárne. V roce 1991 byl průměrný věk 33,1, v roce 2000 35,1, v roce 2010 38,4 a poslední údaj z roku 2018 je 41,7. Ve stejném období můžeme také sledovat postupně snižující se počet obyvatel ve skupinách 0 – 14 a 15 – 64, jediný nárůst je pravidelně ve skupině 65 +. V porovnání s daty pro českou republiku můžeme konstatovat, že tento trend je obecný, nicméně v roce 1991 byl průměrný věk 36,5, tedy o mnoho více a v roce 2018 42,3, což už je velice podobné. Proto je zde patrný rychlejší stárnutí obyvatel, což je pravděpodobně zapříčiněno vystěhováváním mladých.

Vzdělanostní struktura obyvatel podle dat ze sčítání lidu 2011 ukazuje, že 28,5% obyvatel má základní vzdělání, 39,8 % středoškolské nedokončené, 17,2 % ukončené střední, 2,1 % nástavbové, 0,7 % vyšší odborné a 4,3 % vysokoškolské. Ve srovnání s daty pro ČR je vzdělanostní úroveň velice podprůměrná což částečně vysvětluje vystěhovávání a také nabídka pracovních míst. Tato data jsou také relativně stará, nicméně nepředpokládáme, že by se srovnání s ČR výrazně změnilo.

Ve městě je relativně početná romská menšina obyvatel s čímž je zároveň spojena větší poptávka po sociálních službách jak pro dospělé tak pro mládež. Obyvatelé obecně mají velice často finanční problémy, což se ukázalo na procentu lidí s exekucemi. Tento problém vznikl také kvůli zastavení výroby v Textilaně, což vyvolalo u mnoha obyvatel existenční problémy. Obecně je problém s nedostatkem pracovních příležitostí přímo ve městě a jeho okolí. Mnoho lidí dojíždí do jiných měst, zejména do Liberce.

Ve městě funguje mnoho spolků, které jsou velice důležité pro fungování města. Lidé se v nich mohou poznávat, spolupracovat a budovat si tak lepší vztah ke svému městu. Považujeme za důležitou podporu spolků městem a zakládání nových zájmových skupin, které mohou ke své aktivitě přilákat další. Následuje výčet spolků:

Základní organizace chovatelů poštovních holubů, Základní organizace Českého svazu včelařů, Klub českých turistů, Rybáři, Sbor dobrovolných hasičů NMpS, Občanské sdružení pro obnovu a rozvoj NMpS a okolí – okrašlovací spolek, Senior klub NMpS, Mamiklub NMpS, Občanské sdružení Školička – pomoc pro děti, Nízkoprahové centrum Libereckého romského sdružení o.s. NMpS, Amatérský fotbalový klub, Horolezecký klub NMpS, Rekreační volejbal mužů a žen NMpS, Divadelní seskupení, Ochotnický spolek MRSOCHMEL a Smíšený pěvecký sbor Veselost.

Podpora spolků městem funguje, nicméně například neexistuje kvalitní prostor, kde by se mohly spolky scházet. Obecně by jistě mohly mít spolky větší podporu a lepší zastřešení městem a například pomoc při pořádání akcí pro veřejnost a informovanosti občanů.

Hospodářství

Hospodářství v obci je založeno především na zaměstnavatelích menšího měřítka především v průmyslu. Naprostá většina sídlí v části katastru Nového Města. Nejvýznamnějšími zaměstnavateli jsou společnosti CiS systems s.r.o. sídlící v Ludvíkově a dalších místech kraje, EKOPLAST CZ, s.r.o., VALOR kovoprovoz, spol. s r.o., Truhlářská zóna, s. r. o., Kvapro spol. s r.o., STV GROUP a. s., nebo Retap spol. s r.o.. Dalším stále důležitějším odvětvím je turismus, který je popsán v samostatné kapitole. Většina ostatních subjektů má do deseti zaměstnanců.

V Novém Městě pod Smrkem je mnoho ploch, které sloužily nebo slouží průmyslu. V územním plánu jsou definovány především u železnice a podél Lomnice. Největší plochou je brownfield bývalé Textilany, kde došlo k demolici původních objektů a prostor do budoucna nabízí velkou plochu k využití.

Zemědělská výroba v obci je orientována především na extenzivní chov dobytka. Zornění – podíl orné půdy z celkové výměry ZPF je relativně malý, Přičemž nejvýznamnějším místem je areál u Lomnice nedaleko za městem.V obci neproběhly komplexní pozemkové úpravy.

Komerční služby v obci jsou relativně rozvinuté vzhledem k počtu obyvatel a jejich kupní síle. To je zapříčiněno především rozvojem turismu v oblasti. Obyvatelé si stěžují na kvalitnější nabídku potravin a jsou nuceni využívat supermarkety v Frýdlantu nebo jinde.

Obyvatel ve věku mezi 15 – 65 lety je 65% tedy ve věku produktivním je o málo více než v celorepublikovém průměru. Procento nezaměstnaných je oproti průměru ČR a i nejbližšího okolí vysoké. K 31.12 2019 se jednalo o 6,82 %, což je 181 lidí. Tento stav je oproti letům před rokem 2016 lepší, nicméně vzhledem k okolí se nejedná o tak velké zlepšení. Nové Město mělo ale podle dostupných dat vždy vyšší míru nezaměstnanosti.

Jak už bylo uvedeno, pracovních příležitostí je relativně málo a mnoho lidí musí za prací dojíždět jednak do Frýdlantu, ale především do Liberce. Bohužel spojení dopravní spojení s Libercem trvá minimálně hodinu. Někteří větší zaměstnavatelé mají zřízené vlastní autobusy, které však objíždějí všechny okolní obce a cesta se tak ještě protahuje. Není proto divu, že se lidé za prací často stěhují.

Cestovní ruch

Cestovní ruch je postupně se rozvíjejícím odvětvím, které v Novém Městě zaznamenalo boom v roce 2009, kdy byl otevřen Singltrek. Jedná se v té době o jedinečný projekt na území ČR, který i když už několikrát zopakován stále láká postupně vzrůstající počet návštěvníků. Jeho kvalita je stále srovnatelná s nejlepšími na světě a postupně probíhá další rozšiřování tras a okruhů. Návštěvnost podle monitoringu je ročně cca 80 000 průjezdů u nástupního místa. Další atraktivitou je pramen Kyselky, který často navštěvují také lidé ubytovaní v Lázních Libverda. Díky rozvoji turismu se také ve městě může uživit více služeb. Především restauračních zařízení, obchodů a ubytovacích kapacit. Na náměstí je umístěno infocentrum v dobrém místě, které je navštěvováno především pěšími turisty. Vzhledem k velice jednostrannému zaměření je určitě vhodné snažit se rozšířit záběr turistických cílů a cílových skupin. Atraktivitami v území jsou ve městě, Klingerovo mauzoleum, některé historické domy, například podstávkové, koupaliště, oba kostely a městské lázně. Mimo město jsou to turistické trasy vedené krásnou krajinou, rozhledna na Smrku, hornická naučná stezka, radioaktivní prameny a další zajímavá u historických křížků s výhledy nebo pozůstatky starých cest.

V turismu se jasně projevuje sezónnost. Využívat singltrek je sice možné prakticky celý rok nicméně při zhoršení počasí se využití velice omezuje. Vzhledem k nízké nadmořské výšce jsou zde také relativně mírné zimy a běžkařské stopy vedoucí do Jizerských hor nejsou celosezónní. Za hranicemi však funguje lanovka na Stóg Izerski, která je nejdelší v Jizerských horách a nabízí možnost naplnění ubytovacích kapacit.

Ludvíkov pod Smrkem

U Kyselky

Nové město pod Smrkem

Singltrek

Rozhledna na Smrku

Působivá krajina

Technická infrastruktura

Vodovodní síť je zavedena do všech částí katastru a její kapacity jsou dostatečné.
V rozvojových územích okolo Nového města bude třeba síť postupně dobudovat. Obecně platí že síť není ve špatném stavu a dochází k její postupné rekonstrukci což by mělo dále pokračovat v rámci rekonstrukcí ostatních sítí a komunikací.

Kanalizační síť je vybudována v Novém Městě pod Smrkem a stejně jako síť vodovodní je průběžně rekonstruována. Splašková kanalizace ústí do čističky odpadních vod jejíž kapacita je více než dostatečná. Ostatní části nemají splaškovou kanalizaci a pravděpodobně by nebylo rentabilní ji stavět. Je naopak nutné dát velký důraz na lokální řešení na jednotlivých pozemcích a jak z důvodu ochranného statusu CHKO a také lázeňství v okolí.

Většina města je plynofikována nebo v případě některých bytových domů je dodáváno teplo z výtopny. Velké množství domácností topí z vlastních. Je třeba kontrolovat způsob vytápění aby nedocházelo ke zbytečnému znečišťování ovzduší. To se týká také obcí v katastru, které nejsou plynofikovány. Elektrická síť je z velké části vedena nad zemí a do budoucna je vhodné vytvořit podzemní vedení. při tom je třeba počítat v profilech komunikací především s místem na stromy.

Dopravní infrastruktura

Hlavní osou silniční sítě, která vede z Frýdlantu přes Hajniště a Nové Město pod Smrkem je silnice druhé třídy II/291 vedoucí až na hraniční přechod. Dalšími komunikace jsou silnice třetí třídy III/29011 a III/29110 vedoucí jednak na Ludvíkov a jednak do Dětřichovce. Síť komunikací v katastru doplňují ještě silnice třetí třídy s čísly 29015 a 2916. Stav komunikací je proměnný a v čase se hodně mění. Město postupně rekonstruuje místní komunikace včetně chodníků a mnoho z nich je ve špatném stavu. Vzdálenost Města k napojení na silnici první třídy I/13 ve Frýdlantu je 10 km a po ní ještě 25 km do centra Liberce.

Do města také vede železniční trať na trase Frýdlant – Jindřichovice pod Smrkem s označením 037. Dříve vedla až do Polska a násep trati je ještě využitelný. Na trati jsou v katastru stanice v Novém Městě a v Hajništi. Trať má maximální rychlost 50 km/h, což také zapříčiňuje dlouhá časy a nevelkou pohodlnost pro dojíždění.

Dopravní zatížení tranzitní dopravou není velké, vjezd mají povolena vozidla do hmotnosti 12t. Dle sčítání dopravy v roce 2016 projelo po hlavní komunikaci ve všední den 3122 aut z toho 2725 osobních. Počet osobních automobilů se pravděpodobně od té doby výrazně nezměnil.

Na území katastru se nenachází vyhrazené stezky pro cyklisty. Pouze cyklistům však slouží jednotlivé stopy Singltreku. Klasicky značených cyklotras je v katastru relativně málo a bylo by vhodné síť zahustit. Značení vytváří společně se Singltrekem relativně nepřehlednou síť pro cykloturisty, protože není jasné, jaký je na kterých úsecích režim.

Veřejná doprava je pro dojíždějící zdlouhavá. V pracovních dnech jsou spoje na Frýdlant a Liberec časté nicméně někdy je třeba jet autobusem a případně přestoupit na vlak, jindy jede vlak přímo. Větší problém je však doba. Jen do nedalekého Frýdlantu spoje jezdí 30 minut i déle. Do Liberce je nejrychlejší spoj autobusem do Raspenavy a poté vlakem, ten však není vůbec častý a i tak trvá 49 minut. Víkendové spojení s Libercem je zajišťováno především vlakem. Lázně Libverda, odkud jezdí větší množství turistů jsou spojeny autobusem jedoucím cca 12 minut, v pracovních dnech se jedná o 15 spojů a o víkendech o 5 spojů.

Doprava v klidu

Parkování je řešeno převážně přímo v profilech ulic, což je pro naprostou většinu města dostatečné. Nedostatek parkovacích stání je především u bytových panelových domů. Některá parkoviště jsou také ve špatném stavu a bude třeba jejich rekonstrukce.

Infrastruktura pro pohyb pěších

Město postupně rekonstruuje stávající chodníky, ale stále zbývá velké procento ve špatném stavu a bude třeba je také rekonstruovat případně i rozšířit jejich profil. Pohyb pěších je klíčový pro dobré a zdravé fungování města a také pro bezpečný pohyb po něm. Také zlepšení stavu chodníků a správné bezbariérové řešení umožní lepší pohyb všech obyvatel, zejména pak starších nebo rodičů s kočárky.

Dopravní schéma

Bydlení

V roce 2010 při sčítání obyvatel bylo v Novém Městě celkem 885 domů a z toho 743 obydlených. Z celkového počtu 3620 obyvatel bydlelo z toho 1936 v rodinných domech, což je nadpoloviční většina. Ze 142 neobydlených bylo 48 využíváno k rekreaci. 50 domů patřilo městu nebo státu a bydlelo v nich 885 lidí. Bytů bylo celkem 1643 včetně těch v rodinných domech. Z toho bylo 215 neobydlených. Nájemních bytů bylo 570 a v osobním vlastnictví pouze 23.

Celkem nových bytů mezi roky 2009 – 18 bylo 50 a z toho v prvních pěti letech 50 což ukazuje na sestupnou poptávku. Vzhledem k charakteru města a mimo modernistické výstavby jsou zde spíše rodinné domy nebo malé bytové domy. Poptávka po bytech ve vlastnictví obce je relativně velká. Možné je také za velice nízké ceny koupit pozemky ke stavbě rodinných domů. Město svou rozsáhlou nabídkou nájemních bytů může regulovat ceny nájemného. Vzhledem k relativní chudobě obyvatel města se dá považovat mnoho bytů za sociální, nicméně žádný specifický program nebo objekt vyčleněný ať už na sociální nebo startovací byty není.

Školství a vzdělávání

V Novém Městě pod Smrkem se nachází jedna mateřská školka s téměř naplněnou kapacitou. Chodí do ní 130 dětí a výhledově se jejich počet nebude zvyšovat a kapacita je dostatečná. To také souvisí s pomalým snižováním počtu obyvatel. Ve městě je také základní škola se dvěma stupni. Každý má svou budovu a celková kapacita je 440 dětí. Školu navštěvuje 340 dětí a není očekáváno zvyšování počtu. Tato zařízení zajišťují služby pro obce v katastru a škola také pro některé děti z Jindřichovic pod Smrkem. Mateřská škola má vlastní zahradu s prvky pro děti, chybí jí však multifunkční hřiště, které by rozšířilo nabídku aktivit dětí. Nedaleko budovy prvního stupně se nachází budova bývalého sokola využívaná jako tělocvična. Větší tělocvična se nachází u budovy 2. stupně u kterého je také venkovní hřiště na basketbal s umělým povrchem. Ve městě není žádná možnost navazujícího středoškolského vzdělání. Na náměstí se nachází ZUŠ, kterou navštěvuje 153 dětí a jejíž kapacita je téměř naplněna. Jsou zde dva otevřeny hudební a výtvarný obor.

Zdravotnictví

Ve městě se nenachází praktický lékař ordinující každý den, dětské praktický lékař, zubní lékař a gynekolog. Ostatní specialisté jsou dostupní ve Frýdlantu popřípadě v Liberci. Dopravní spojení je popsáno výše. Záchranná služba jezdí z nemocnice ve Frýdlantu.

Sociální péče

Mezi klasické služby patří dům s pečovatelskou službou, který se nachází nedaleko školy. Ten je kapacitně naplněn a vzhledem ke stárnutí populace je třeba hledat řešení. Pečovatelská služba bude jistě třeba do budoucna posílit především o pracovníky v terénu. Město také provozuje ubytovnu pro sociálně slabé v ulici Lesní. Vzhledem k tíživé finanční situaci mnoha obyvatel (Nové Město má největší počet lidí s exekucemi) nejen ve městě ale celém výběžku existuje již několik organizací pomáhajících lidem ve složitých situacích. V Novém Městě je to Sdružení Tulipán řešící možnosti zaměstnání lidí s se zdravotním postižením, dluhová poradna Člověka v tísni, Terénní pečovatelská služba zřizovaná městem, SAS Kompas pro podporu rodin s dětmi v nepříznivé sociální situaci a NZDM Kino fungující jako nízkoprahové centrum pro děti a mladé dospělé.

Kultura a sport

Ve městě existuje více sportovních kapacit. Jedná se o tělocvičnu školy a v bývalém sokole, antukové kurty vedle sokola a venkovní hřiště s umělým povrchem za školou. V městských lázních se nachází bazén a na jižním okraji města se nachází fotbalové hřiště se zázemím. Mimo tyto kapacity je na koupališti hřiště na beachvolejbal a samozřejmě trasy singltreku. Většinu z těchto kapacit může využít každý pouze mimo fotbalového hřiště. Ve městě chybí především venkovní sportoviště nabízející větší multifunkčnost a také prostory pro dospívající, které ve městě zcela chybí.

Kulturní akce jsou pořádány především v sálu nad restaurací Dělňák, který má kapacitu 230 míst a je možné ho i pronajmout k soukromým akcím. Ve městě je ještě budova bývalého kina u nádraží a divadla v západním cípu města. Tyto budovy však městu nepatří. Kulturní akce se konají v sezóně také na koupališti nebo kousek od něho na hasičském cvičišti. V obci není žádná akce která by přilákala větší množství lidí, jedná se spíše o lokální kulturní akce. Často jsou také představení ZUŠ, která má malý sál přímo v jejích prostorách.

Správa obce

Městský úřad v Novém Městě pod Smrkem je pověřen výkonem státní správy (úřad II. typu), v oblasti sociálního oboru a některých činností stavebního odboru, pro obce Nové Město pod Smrkem, Jindřichovice pod Smrkem, Lázně Libverda. Město Frýdlant je určeno jako obec III. typu s pověřeností pro celé Frýdlantsko. Městský úřad má tyto odbory : správní, finanční, sociální, výstavby a životního prostředí a odbor správy majetku ke kterému patří oddělení bytové správy. Vzhledem k velkému množství bytů v majetku města je bytová správa velice důležitá funguje také pro regulování ceny nájmů. Sociální odbor má mimo jiné na starost pečovatelskou službu ve městě a pronajímání bytů v DPS.

Město se vzhledem k průměrně horšímu sociálnímu a finančnímu statusu snaží společně s nezávislými organizacemi preventivně snižovat kriminalitu a motivovat k zapojení do společnosti. Tyto aktivity popsané výše je třeba prioritizovat a dávat jim velkou váhu. Míra kriminality není nadprůměrná.

Město je také součástí svazků obcí Mikroregionu Frýdlantsko, svazku obcí SMRK a také Nových Měst Evropy. Mimo to má partnerské smlouvy s polskými sousedy – Mirsk, Świeradów Zdrój a Leśna. Tyto svazky jsou velice důležité a mohou vést k lepší propagaci a pomoci mezi městy.

Východiska pro návrhovou část

SWOT analýza pod Smrkem Nového Města

S silné stránky

- hodnotná okolní krajina
- turisticky atraktivní cíl
- netradiční struktura města
- fungující spolková činnost
- sportovní kapacity
- bytový fond města
- rozsáhlé majetky města
- dostatečná veřejná vybavenost
- na vyjímky (Na Výsluní) dobrá prostupnost města
- zajímavá historie

W slabé stránky

- centrum města ve špatném stavu
- nepěkný příjezd do města
- mnoho nemovitostí ve špatném stavu
- velká dojížďka z prací
- nadprůměrná nezaměstnanoct
- stárnoucí struktura obyvatelstva
- vystěhovávání mladých
- podprůměrná vdělanostní struktura
- nekvalitní nabídka potravin
- chybějící mobiliář ve městě a krajině
- nedostatek kvalitních rekreačních ploch ve městě
- nedostatečná propagace města
- nespokojenost obyvatel

O příležitosti

- zlepšení veřejného prostoru centra města
- nová pracovní místa v areálu Textilany
- nová pracovní místa v turismu
- čerpání z historie místa
- lázeňský potenciál
- dojížďka na kole - zdraví a omezení dopravy
- zvýšení turistické atraktivity a dostupnosti
- využití blízkosti sousedních zemí
- prodloužení turistické sezóny
- pokračování trendu zvýšení počtu služeb
- zvýšení pestrosti a odolnosti krajiny vůči klimatickým změnám
- lepší nakládání s vodou ve městě
- zlepšení vztahu obyvatel k místu - zamezení vystěhovávání
- lokální i větší kulturní akce - přilákání více návštěvníků
- podpora podnikání a ekonomického rozvoje
- zlepšení webové prezentace města

T hrozby

- další odliv obyvatel
- stárnutí populace
- zvýšení počtu obyvatel ve finčních problémech
- zhoršení bezpečnosti místa
- zvýšení dopravní zátěže rozvojem průmyslu
- nekoncepční zpevňování ploch k parkování
- degradace lesních porostů a zhoršení prostupnosti
- chátrání centra a výstavba na okrajích města

SWOT analýza je analytický nástroj, který pomáhá s identifikací existujících silných a slabých stránek místa a ukazuje alternativy budoucího vývoje.

Zkratka SWOT je z anglického originálu, kde S = Strengths (Silné stránky), W = Weaknesses (Slabé stránky), O = Opportunities (Příležitosti), T = Threats (Hrozby).

Potenciály

Hornictví

Nové Město by mělo rozšířit svou nabídku turistických cílů a hornictví je jedním z největších potenciálů jak zaujmout. Cílem je vytvořit místo, které přitáhne turisty z širšího okolí a zároveň nabídne více aktivit pro návštěvníky singltreku. Výsledkem by mohlo být prodloužení průměrného pobytu v místě a oslovení dalších lidí.

Toho by mohlo být dosaženo zpřístupněním štol Světluše a Beránek Boží, o kterých už se v tomto smyslu uvažovalo. Režim zpřístupnění záleží na stavu důlních děl a potřeby průvodce. prohlídky s průvodcem by mohly být za základě rezervačního systému od určitého počtu účastníků. Součástí místa byl také skanzen s drtírnou, který by ještě zvýšil atraktivitu turistického cíle. Zároveň by bylo vhodné spojit v rámci propagace toto místo se zpřístupněnou štolou na polské straně. Mimo ukázání staré technologie by si místo mělo zachovat přírodní charakter používáním především dřeva a případně kovu. Objekty by měly být subtilní a minimalistické, aby v přírodě nerušily, ale doplňovaly ji. Barevnost dřeva by měla být přírodní.

Naučná stezka v dnešní podobě je zajímavá, nicméně v případě posílení atraktivnosti by se mohla rozšířit i k dalším důlním dílům a hezkým místům v jejich okolí. Šlo by také například využít postavy Hanse Rappelta, horníka z Tyrolska, podle kterého byla pojmenována Rapická hora.

Lázeňství

U lázeňství je velice důležité propojení s lázněmi v okolí. Lázně Libverda ročně navštíví velké množství lidí a tráví zde většinou celý týden. Určitě je možné většinu z nich zaujmout právě propojením lázeňského tématu. Stejně tak je možné oslovit i návštěvníky Świeradówa – Zdróje. Rozdílem, který doporučujeme využít je především lázeňský potenciál v přírodě a jeho propojení s městem, což je od lázeňských budov a kolonád rozdíl. Proto navrhujeme vytvořit několik menších objektů a míst jednak u pramenů Kyselky, po cestě k ní a u andělských pramenů.

U Kyselky navrhujeme zrekonstruování objektu nad pramenem a jímání pramene. Pramen by mohl být například doplněn o sycení oxidem uhličitým formou skleněné báně jak tomu bylo v minulosti. Lépe zpřístupnit by se měl i druhý pramen a ideálně podchytit i další známé prameny. Tak by zde mohla vzniknout lokalita s objekty okolo potoka – centrum lázeňství v lese. Pracovat by se mělo i s takzvanou kolonádou (cestou z města ke kyselce). Zároveň by se mohlo jednat o relativně finančně nenáročné zásahy.

Podobně by mohly být pojaty i andělské prameny kde se nabízí u každého vytvořit samostatný jednoduchý objekt.

Dále by pak měl být produkt lázeňství i ve městě. Fungují zde městské lázně a dříve se zde i vyráběla sodovka, přivedení Kyselky do města by pomohlo veřejnému prostoru a přiblížilo potenciál všem. Například u lázní je jistě prostor k vytvoření lázeňského parku nebo podobné atraktivity.

Průmyslová historie

Nové Město má velice bohatou průmyslovou historii, kterou se vůbec neprezentuje a naopak ji ztrácí. Napřed hornictví a později textilní průmysl stály za hlavním rozvojem města. Možností je prezentovat historii přímo v ulicích města, kde jsou zachované některé z továren, dělnické domky, domy průmyslníků a podobně. Vše by mohla zastřešit například interaktivní hra, která by návštěvníka zavedla na zajímavá místa a dozvěděl se něco o historii. Na každém zastavení by byly informace a indicie pro další místo. Doplňkem by mohlo být nové muzeum. To nemusí být velké rozsahem, spíše by mělo zajímavě a interaktivně prezentovat především průmysl a okrajově celé město. Například pomocí modelů, vizualizací, ale také výrobků a strojů. Ve starém muzeu byl například tkalcovský stav nebo formy na barvení látek. Velice zajímavými tématy jsou také keramický průmysl, kovovýroba, dýmkařství, pily, brusírny a jiné. Ve městě by se také mohli objevit historické fotografie, kterých má město velké množství a mohly by srovnat dnešní a minulou podobu míst.

podpora lázeňství

možné zpřístupnění štoly

tisková šablona - textilnictví

Cyklistika

Je hlavním tahounem turistického ruchu kvůli singltreku, který je jedinečným projektem na území ČR. Cílová skupina singltreku je relativně specifická a i ubytovanost turistů na průměrně 3,5 dne tomu odpovídá. Bylo by vhodné se snažit udržet návštěvníky o něco déle. Již předešlé potenciály s tímto pracují a v rámci cyklistiky by bylo jistě vhodné zaměřit se trochu na mainstream – cykloturistiku napojenou na Jizerské hory. To určitě neznamená nerozšiřovat a nezlepšovat dále singltrek a jeho zázemí – ten je tahounem turistického ruchu a je nutné aby se stále vyvíjel a lákal i stávající uživatele.

Velkým přínosem pro propagaci města a místa by mohla být kulturně sportovní akce většího rozsahu s cyklistickou tématikou. V nedalekých Teplicích nad Metují se takto pořádá Horolezecký filmový festival, který však není pouze o filmech, ale také o lezení v nedalekých skalách, souvisejícím programu a také prodeji outdoorového vybavení. Nové město má potřebné zázemí v podobě singltreku, ale také Jizerských hor nebo klidných silnic v okolí. Festival s cyklistickou tématikou v Česku chybí a sem by se ideálně hodil. Program může být doplněn o závody, soutěže, propagaci značek a jiné aktivity.

Propagace města

Nové město má vzhledem k atraktivitě v podobě singltreku, ale také jiným turistickým potenciálům téměř neexistující propagaci. Singltrek se propaguje sám přes sociální sítě nicméně naprosto odděleně, a proto také bez vztahu k městu. Město by mělo lépe oslovit návštěvníky svými webovými stránkami kde budou jednoduše a přehledně dosažitelné nejen informace pro obyvatele, ale především pro turisty. Většina lidí si plánuje dovolenou od počítače a přehledné informace o zajímavostech ve městě, aktivitách, cílech v okolí, restauracích a ubytování by měly být na jednom místě. Zároveň by bylo vhodné vytvořit jednotný grafický styl města, který se bude objevovat nejen na webu, ale také na propagačních materiálech, tabulích s informacemi a obecně komunikaci s veřejností. Tato část by se měla zkoordinovat nebo spojit s prací informačního centra, které by mělo začít také sloužit jako centrum kulturního dění v obci – vznik kulturního a informačního centra, které bude mít dostatek lidských i finančních zdrojů k fungování a rozvoji.

Zimní sezóna – Jako velice důležité se zdá co největší posílení zimní sezony. Vzhledem k singltreku, díky kterému je ve městě dostatek ubytovacích kapacit je škoda, že nejsou tyto kapacity využívány i v zimní sezóně. Zároveň by to také posílilo finanční možnosti další vybavenosti a mohlo iniciovat její další rozšíření.

Konkrétně by mělo dojít především k velké propagaci lyžování v Polsku kam z Nového města jezdí i skibus a ubytování v Novém městě může být vhodnou variantou. Lyžování lze samozřejmě doplnit o běžkování, případně půjčování lyží a sněžnic. Zároveň je stále možné zkusit i v zimní sezóně fatbike na singltreku, což může být zpestřením pro týden na lyžích. Obecně jde především o propagaci a nastartování zimní sezóny, což přinese vyšší kvalitu služeb.

Turistika – Nové město je dnes spíše na okraji turisticky hojně navštěvované lokality. To by se mohlo změnit značením dalších turistických tras na západ a sever a zároveň zlepšenou propagací

propagace možností zimní sezóny

podpora cyklistiky

vizuální styl - Liberec

Další potenciály

Běžecké okruhy – Společně s turistickými okruhy je možné vyznačit také běžecké. Místa zastavení lze občasně spojit mimo informací také s jednoduchým prvkem ke cvičení – hrazdou, žebříkem atd.

Hipoturistika – Vzhledem k již existujícím kapacitám v Ludvíkově by se dal tento potenciál dále podporovat a například v rámci určitých cest udělat v části měkčí vhodný pro koně. S touto aktivitou se pojí zcela nové měřítko a vybavení v okolí stezek. Společně s propagací může toto téma oslovit zcela novou skupinu obyvatel.

Odlehlost, jedinečnost, autenticita – Vhodným tématem pro podporu turismu může být právě odlehlost, klid nebo jedinečnost prostředí. To by se mělo objevit v rámci propagace, ale i v myšlení při rekonstrukcích nebo vytváření nových věcí. Je důležité pracovat s lokální jedinečností a tématy, blízkostí k přírodě a nesnažit se podbízet městskými řešeními. Singltrek je velice úzce spjat s přírodou stejně jako potenciál hornictví a lázeňství. I přes ruch singltreku se stále jedná o aktivity v přírodě a prostředí může zůstat velice klidné a přirozené.

Přeshraniční spolupráce – Opět se týká především propagace, ale také odkazování na zajímavá místa v sousedních zemích, především v blízkém Polsku. Důležité je propojení jednak pro lázeňství ale také pro hornictví a turistiku. Propagace singltreku a Nového města v zahraničí by mohla dále pomoci s naplněností kapacit po delší čas.

Bývalá fabrika – Bývalá Textilana není v majetku města a proto je velice složité cokoliv navrhovat. Jedná se o důležitou součást města a i případné zbytky – například torza zdí nebo jiné připomínky staré fabriky stojí za využití, které nemusí překážet provozu nového provozu. Ideálním by byl vznik průmyslové zóny, které přinese nabídku potřebných pracovních míst s nerušícím provozem. Areál dnes také vytváří velkou bariéru a bylo by vhodné alespoň na jednom místě propojit Okály s centrem. Lomnice, která je dnes zatrubněná by mohla být vyvedena zpátky na povrch a zachovat si tak kontinuitu.

Využití zajímavé struktury města – struktura čtvercových bloků by měla být co nejvíce podpořena například alespoň uzavřením otevřených bloků vegetací. Zároveň by se se strukturou mohlo pracovat právě v již zmíněném grafickém stylu města a jeho propagaci.

Voda – Voda a práce s ní je dnes aktuálním a důležitým tématem a proto jsou tyto projekty také hojně podporovány z dotačních programů. V katastru se nachází několik míst, kde je možné znovuobnovit rybníky nebo zpřírodnit koryto potoka. Vedle potoků by také mohly vzniknout nové cesty vedoucí logicky okolo přirozených linií v krajině.

Koupání a koupaliště – Koupaliště je velkou atrakcí pro místní i turisty. Zde je především důležité vyřešit majetkové vztahy tak, aby bylo možné tuto lokalitu dále posouvat jako centrum odpočinku. Mohou se zde také konat kulturní a sportovní akce. Důležité je kvalitní propojení s náměstím.

Příběhy a historky, legendy – Míso má dlouhou historii, která je však pro místní neznámá jelikož původní obyvatelé byly v minulém století odsunuti. Naštěstí je historie kvalitně zmapovaná a je jistě možné ji představit nejen ve městě, ale také v krajině. Existuje mnoho příběhů a osobností, které zde zanechaly svou stopu a je možné si je připomenout. Možností je také vytvoření hry pro děti a dospělé, pomocí které by se mohly příběhy a osudy představit zábavnou formou.

Muzeum – Město mělo bohaté muzeum, které bylo v 70. letech zrušeno. Muzeum nemusí být prostorově náročné, jde spíše o vhodnou prezentaci a údernost expozice. Mnoho může být předáno digitálně nebo naopak historickým strojem nebo nástrojem, možností vyzkoušení a podobně. Stávající muzeum slouží spíše jako sběrna informací, které jsou však pro návštěvníka nestravitelné.

Hagewald – Obora na sever od města, která zde byla ještě před ním je v modernější formě stále patrná. Dnešní pravidelné průseky by mohly být upraveny a celá část by mohla získat charakter lesa s leso-parkovými prvky, centrem by měl být prostor u modřínů – centrum novější obory centrálně řešené a částečně zachovalé. Spíše než velké změny je třeba starat se o les a cesty s vědomím, že je třeba zachovat pohledové osy a přímost cest. Případně na okraje vysazovat vhodné stromy a podobně.

Bratrstvo střelců – Spolek s dlouhou tradicí založen v roce 1592. Dnes již nefunguje, ale jeho historie je velice zajímavá a dotýká se historie města. Bývalé střelnice byla na Malé Straně. O mnoho patrnější je nová střelnice – dnešní park v kopci Na Výsluní s dominantními stromy. Zde by se tento spolek mohl připomenout a „Střelniční park“ rekonstruovat.

Nejčastější odpovědi v dotazníku

Co se Vám vybaví, když se řekne Nové Město pod Smrkem?

krásná příroda, singletrack, cyklistika, absence zaměstnání, Jizerské hory, Smrk, Kyselka, odříznuté/zapomenuté město

Pokud za Vámi přijedou známí, kam je ve městě, krajině a blízkém okolí vezmete? Jaká jsou Vaše oblíbená místa?

Kyselka, Smrk, koupaliště, koně v Ludvíkově, lázně, bazén, andělské prameny, Lázně Libverda, Hejnice,

Jsou ve městě a okolní krajině místa, hodnoty, potenciály, atmosféra apod., které jsou podle Vás zajímavé, ale zanedbané, zapomenuté, zničené a zaslouží si rozvoj, obnovu, znovunalezení? Napište, prosím, kde jsou a jak by podle Vašeho názoru měly vypadat, fungovat, žít.

obnova koupaliště a centrum singletracku, značené cyklotras, obnovení parku v areálu Textilany, stará poutní cesta do Hejnic, zpřístupnění štol, lavičky v místech výhledů, most k Ludvíkovu, kostel sv. Kateřiny, rekonstrukce nádraží, radioaktivní prameny

Chybí Vám (pěším nebo cyklistům) nějaká propojka, pěšina, cesta nebo trasa, která Vám usnadní Váš pohyb po městě nebo v krajině. Kam by bylo možné dojít a dnes tomu tak není?

cesta k opravenému mostu k Ludvíkovu, také spojení s Hajništěm mimo silnici, spojení Na Výsluní, pěší a cyklostezka do Frýdlantu, propojení Textilanou, okály – město,

Existuje něco, s čím nejste ve svém městě spokojeni? Jak by se to dalo zlepšit?

větší kulturní vyžití, zdravotnictví, budova školy, náměstí, hodně chátrajících a zničených domů, přímé spoje např. do Frýdlantu, web města, více míst pro děti,

Jaké kulturní, sportovní nebo společenské možnosti by podle Vašeho názoru ve městě mohly být a jaké dnes využíváte?

Chybí kulturní centrum, chybí aktivity nebo místa pro mladé, velké možnosti pro sportovní vyžití,

Chybí Vám ve městě nějaké služby nebo vybavení, které by podle Vás měly nebo mohly vzniknout?

obuvník, lékař, dobrá kavárna, cvičení jógy, zubař, podpora podnikatelů, služby pro seniory, supermarket, park, významnější kulturní akce

Co považujete za prioritu pro rozvoj a vzhled města?

úprava cest, náměstí, revitalizace centra, parkovací stání, úprava zanedbaných objektů, zlepšení povědomí i jako turistické lokality

Jak by se podle Vás daly využít potenciály hornictví, které dalo městu vzniknout a textilního průmyslu, který se zasloužil o jeho největší rozmach?

obnovení muzea, zpřístupnění některé ze štol, případně naučná štola v muzeu, naučné stezky městem propojené s mobilní aplikací

Funguje podle Vás dobře turismus ve městě nebo by mělo dojít k úpravě koncepce případně rozšíření záběru? Případně jakým směrem?

širší záběr na kultivaci míst a vybavenosti, rozšíření zázemí obecně a především v zimní sezóně, inspirovat se například i běžeckými stezkami co mají v Polsku, lepší informování lidí o zajímavostech, informační systém,

Zde prosím napište připomínky a podněty, které nejsou zahrnuty v předešlých otázkách.

návaznost skibusů a cyklobusů na Smědavu, seznam kontaktů – řemeslníci, firmy a podobně

Vazby na jiné dokumenty

Strategický plán pracuje a je ve shodě s níže uvedenými strategickými a plánovacími dokumenty, které zároveň společně s vlastním šetřením tvoří analytickou část dokumentu.

V případě kdy je grafická příloha nebo text konkrétního návrhu v rozporu s územním plánem obce nebo jiným dokumentem je nutné si uvědomit, že jde pouze o architektonické příklady řešení. Jejich případné rozpracování již musí být v souladu s platnými závaznými opatřeními.

Významné dokumenty pro tvorbu strategického plánu:

Územní plán obce, Územně analytické podklady SO ORP Frýdlant, Strategický plán dobrovolného svazku obcí Mikroregion Frýdlantsko, Územní studie Koncepce rozvoje cestovního ruchu Jizerské hory, Program rozvoje Libereckého kraje

Návrhová část

Strategická vize – stanovení témat rozvoje

1/ Zlepšení spokojenosti obyvatel a obrazu města

Podpora zaměstnanosti

Podpora stávajících zaměstnavatelů, zlepšení podmínek pro zakládání nových firem, zvýšení nabídky pracovních příležitostí, podpora zaměstnavatelů

Podpora komunitního a společenského života

Podpora spolků a jejich aktivit, zajištění kvalitního zázemí pro spolky nebo zájmové skupiny

Zlepšení propagace a komunikace města

Vytvoření moderní prezentace města na internetu, sociálních sítích a vyhodnocení zaměřenější kampaně a její formy

Rozvoj města

Strategické plánování, územní plány, územní studie, koncepce, studie a rozvojové projekty

Zamezení odlivu obyvatel

Pomocí ostatních témat (podpora podnikání, turismu, vzdělávání, propagací, zlepšení veřejného prostoru), podpora vybudování SŠ v souvislosti s lokálním průmyslem, zvýšení kvality veřejných prostranství a vybavení

Zvýšení kvality veřejných prostranství a vybavení

Rekonstrukce a revitalizace veřejných prostranství (náměstí, silnic, chodníků, vegetace a zelených ploch, rozvoj parkových a klidových částí obce, úprava a transformace nevyužívaných ploch, rekonstrukce nebo vytvoření sportovních ploch veřejných nebo sloužícím pro veřejnost, sportovní areál u sokolovny včetně zázemí, vybavení mobiliářem)

Zlepšení prostupnosti v intravilánu i extravilánu

Navrácení historických cest, doplnění logických propojení, vybudování cest dle zamýšleného využití – ideálně přírodě blízké povrchy v extravilánu, doplnění cest o doprovodný mobiliář a vegetaci, budování dálkových propojení pro pěší a cyklisty

2/ Vzdělání

Kvalitní vzdělání a zázemí pro něj

Výstavba sportovního hřiště pro veřejnost s možností výuky tělesné výchovy, vybavení tříd a specializovaných učeben. Podpora mateřské školy formou vybavení učeben, vybavení školní kuchyně a upravení zahrady MŠ o výsadbu a hřiště s umělým povrchem. Podpora mimoškolních zájmových a sportovních aktivit formou vybavení, zázemí a podpory zaměstnanců

3/ Životní prostředí a mikroklima intravilánu

Podpora diverzity krajiny zejména formou doprovodné zeleně, ale také revitalizací toků, opatření zadržování vody v krajině, podpora hodnotných biotopů a společenstev, investice do nakládání s odpady, rekonstrukce sběrného dvora

4/ Dopravní a technická infrastruktura

Logické řešení dopravní sítě vzhledem k zatížení, rekonstrukce komunikací a navazujících prostorů, značení parkovacích stání, vybudování parkovacích stání ideálně blízko komunikací se schopností vsaku, rozšíření kanalizační a vodovodní sítě a dalších kapacit technické infrastruktury,

5/ Sociální služby a kapacity, pomoc a začleňování vyloučených skupin obyvatel

Podpoření sociálního bydlení a bydlení pro seniory

Podpora a udržování bytového fondu města a jeho rozšiřování, podpora specifických služeb pro seniory, rozšiřování kapacit pro bydlení seniorů a služeb pro ně

Podpora vyloučených skupin obyvatel

Propojení a širší vztahy

Pěší propojení a turistické cesty

Pěší propojení a turistika

V rámci strategie navrhujeme doplnění sítě cest pro pěší a cyklisty. Na google mapě přístupné přes odkaz na obrázku jsou vyznačeny jednak navrhované turistické trasy, které vhodně doplňují síť tras ve Frýdlantském výběžku. Turistické trasy jsou doplněny o další propojení, která jsou v jiné vrstvě a jsou také velice důležité. Většina propojení je dnes funkční, ale společně s novými trasami teprve tvoří ideálně fungující síť cest.

Cyklistika

Dalším důležitým prvkem v území jsou cyklostezky, které jsou dnes upozaděny singltrekem. Singltrek je sice nejdůležitějším turistickým artiklem, ale je jistě možné zpřehlednit síť značených cest. Rozšíření sítě je podle nás velice důležité a dovolí lepší využití místa i cykloturistům, kteří se mohou stát další cílovou skupinou obyvatel. Postupné rozšiřování singltreku je také důležité pro uchování konkurenceschopnosti v rámci nových projektů v České republice.

Mapa cyklistických cest

Turistické trasy

Nové Město je dnes spíše na okraji turisticky hojně navštěvované lokality Jizerských hor. To by se mohlo změnit značením dalších turistických tras na západ a sever od města a také častějším hledáním cílů mimo klasické lokality. Z tohoto důvodu jsme lokalizovali potenciálně ideální propojení, která by se mohla stát turistickými trasami, která jsou stručně popsaná.

01 – Jedná se o klíčové propojení na severozápad přímo z Nového Města. Trasa vede ideálně po obnovené cestě do Hajniště a odtud dále do Dolní Řasnice. Zde již může navázat na stávající turistickou trasu případně na další nové navržené. Tato trasa je základním stavebním kamenem pro spojení Jizerek a severovýchodní části výběžku.

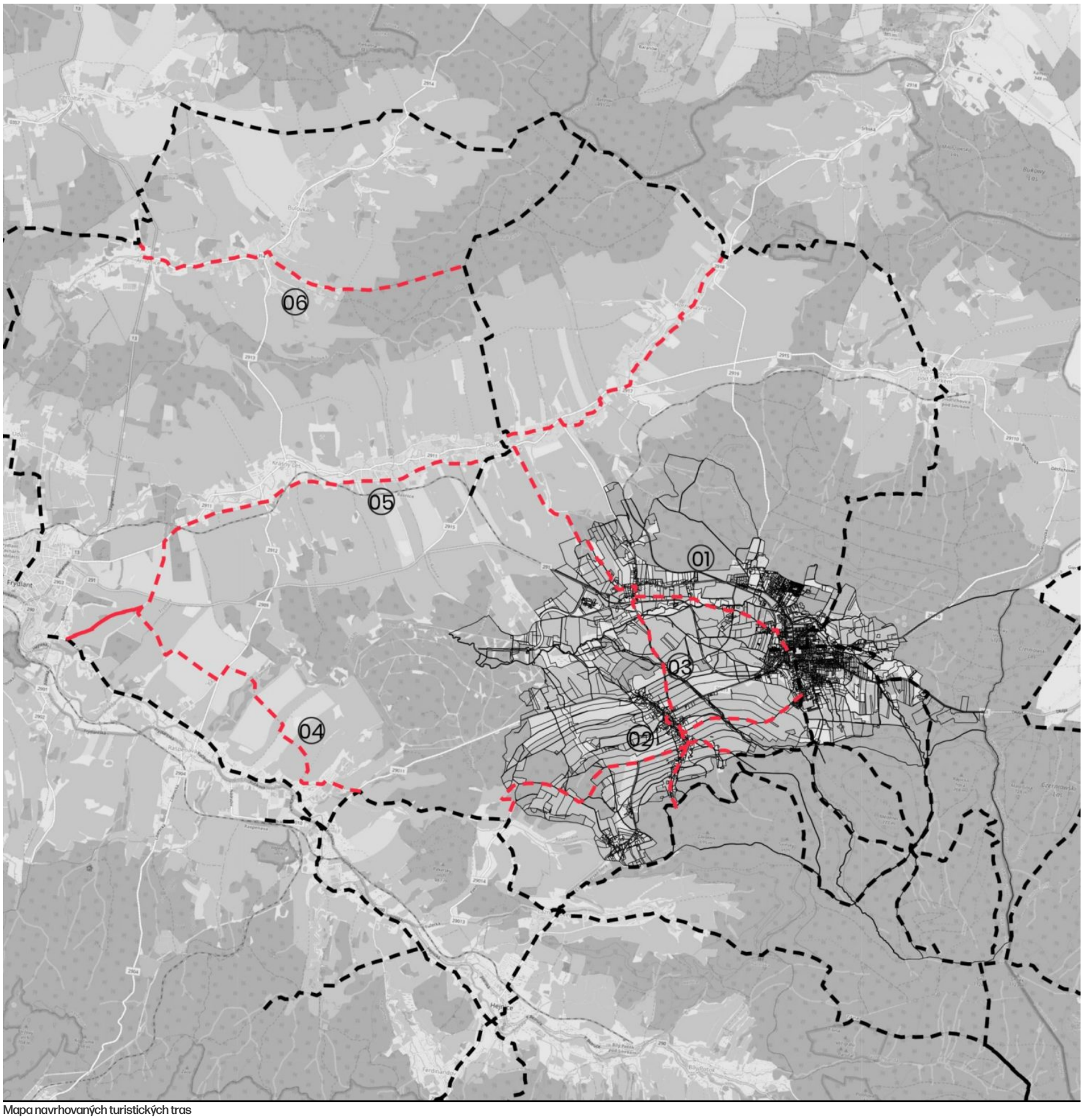
02 – Propojení směrem z města na západ využívá trasu „Staré Slezské cesty“ vedoucí do Ludvíkova. Ludvíkov může být velice zajímavým místem na turistické trase a je velká škoda, že dnes sem žádná nevede. Naopak poloha v podhůří ho opět předurčuje buď pro začátky výletů nebo propojení s dalšími trasami.

03 – Propojení výše uvedených tras je logickým doplněním sítě a posílením sítě značených cest.

04 – Navazuje na trasu 02 a jedná se o přírodnější alternativu cesty do Frýdlantu.

05 – Aby byla síť kompletní je třeba ji doplnit i ve směru okolo města. Údolí podél Řasnice je logickým spojením a je také zajímavé pro svou vesnickou architekturu.

06 – Jedná se spíše o doplnění logiky sítě cest než trasu ovlivňující Nové Město. V další fázi při zvýšení poptávky po turistických cílech je zde mnoho prostoru pro zahuštění sítě.

Mapa navrhovaných turistických tras

Cyklotrasy

Rozšíření sítě cyklotras považujeme vzhledem k rozvoji turismu za jednu z priorit rozvoje. Orientace pouze na Singltrek může zbytečně odradit i méně zaměřené cyklisty, pro které může být Singltrek spíše zpestřením. Podobně jako u turistických tras se snažíme zhustit síť cyklotras a tentokrát především vytvořit propojení s Jizerskými horami, které jsou přehlcené.

01 – Jedná se o přímé napojení jihovýchodní strany města na stávající cyklotrasy. Je vhodné ukázat, že nástupní trasu může použít každý cyklista a propojení ke Spálené hospodě a tím ke Kyselce je naprosto klíčovým propojením.

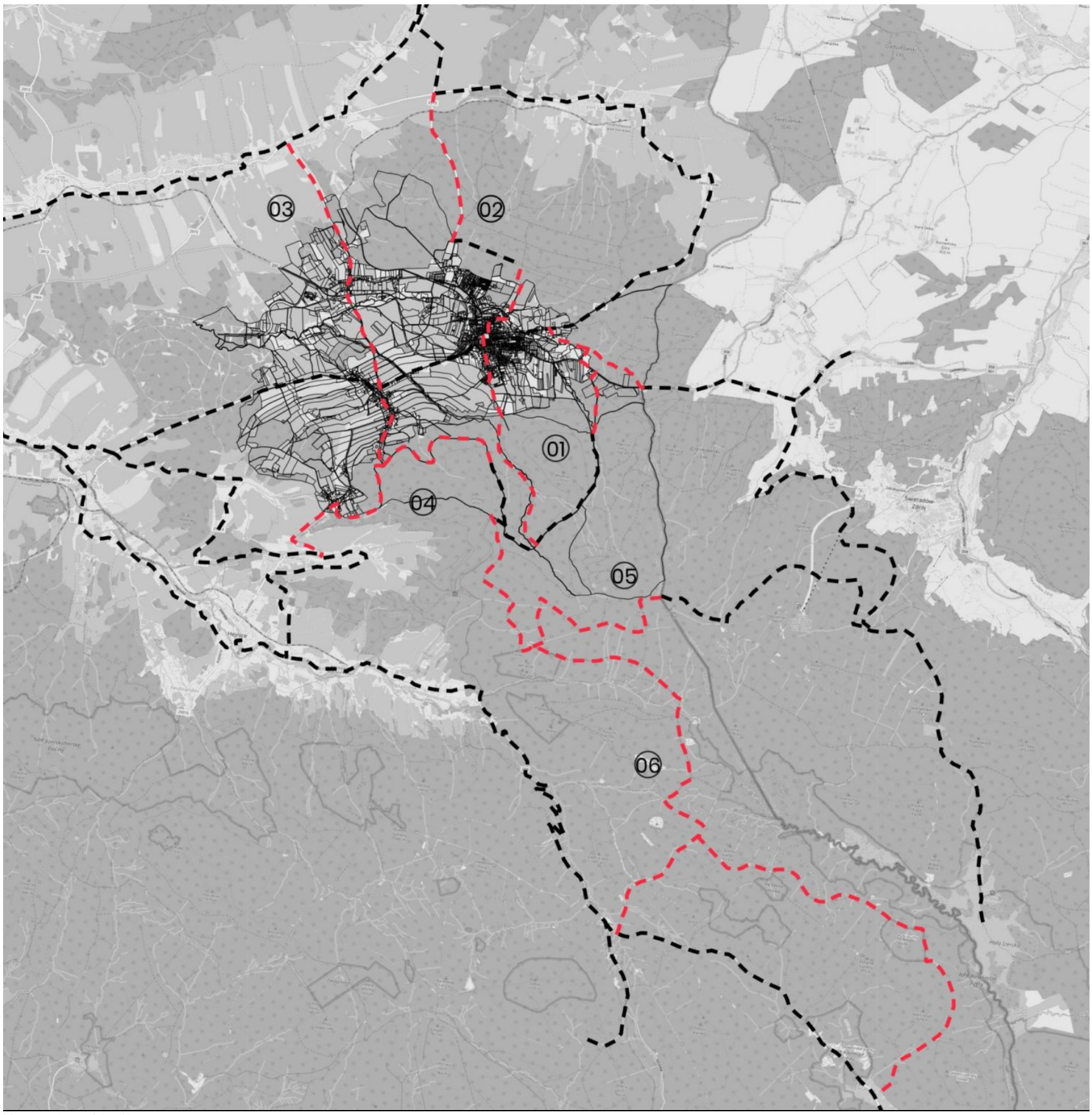
02 – Propojení dále na Horní Řasnici je dalším zahuštěním sítě cyklotras, které pomůže dostat Nové město více do středu značených tras.

03 – V podobné logice je také navrženo vedení spojující Ludvíkov, Hajniště a jejich propojení do Jizerek a na sever Řasnice.

04 – Jedná se o důležité propojení s Lázněmi Libverda co nejvíce po vrstevnici a již dnes funkční cestě.

05 – Cesta nejpozvolnější možnou trasou na Smrk může být velice atraktivním sportovním zážitkem a zároveň dovolí propojení s cyklostezkou na polské straně.

06 – Velice důležité doznačení cyklotras v severní části Jizerských hor a klíčové propojení na Smědavu mimo hlavní silnici.

Mapa navrhovaných cyklotras

Propojení v okolí města

Turistické trasy tvoří páteřní síť propojení, která je však pro kvalitní využívání krajiny nedostatečně hustá a zároveň také při atraktivnosti zdejší krajiny je škoda ji více nezpřístupnit. Proto jsme doplnili ještě další důležitá nebo vhodná propojení. Některá budou složitějším nebo dlouhodobějším cílem jak dále ilustruje také majetková mapa.

01 – Jednoduché propojení okolo hranic kde chybí jen nepatrný kousek propojení, Je třeba zde dbát na značení kvůli množství cyklistů a ideálně vytvořit úzkou pěšinu podél nástupní trasy.

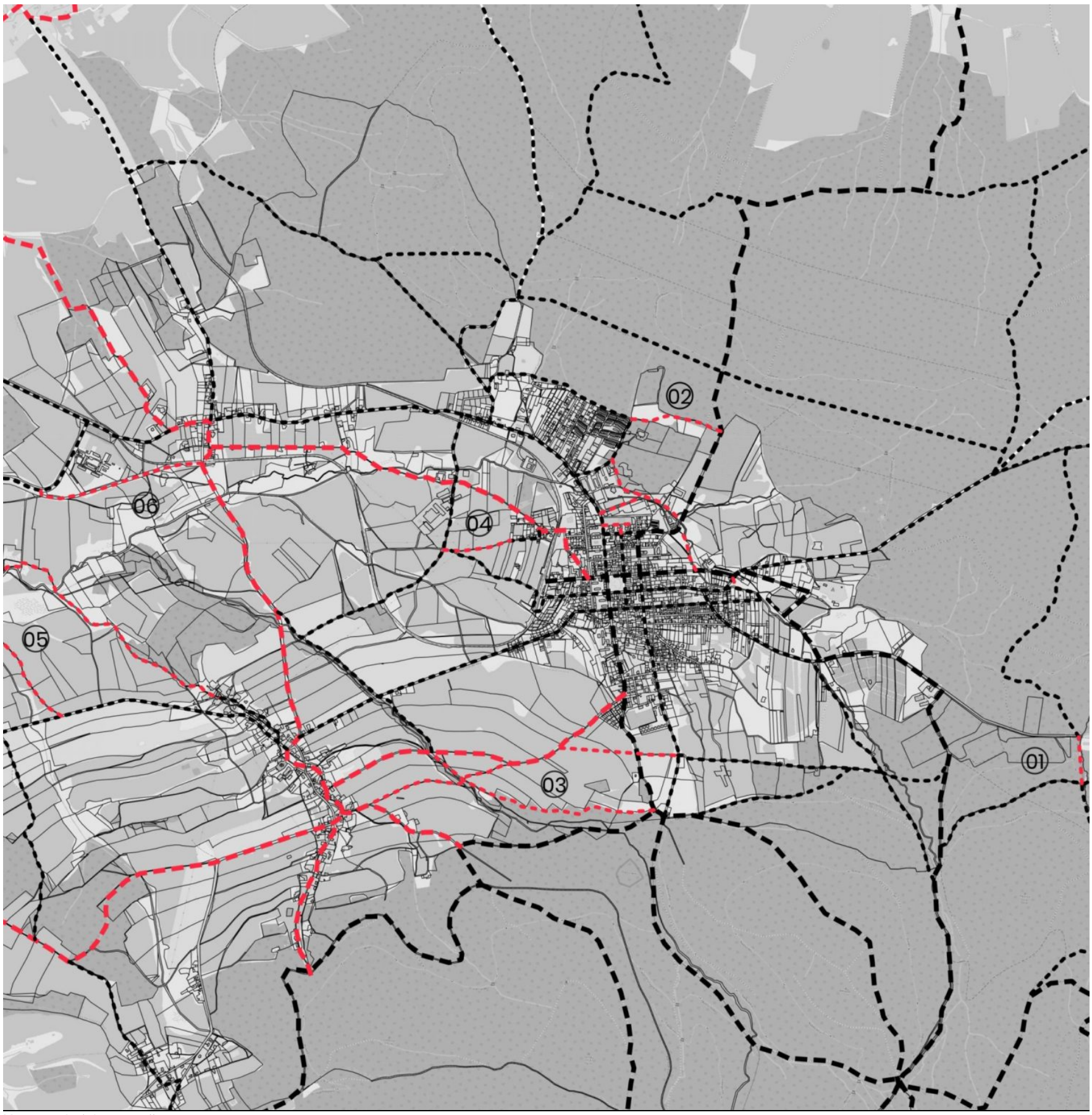
02 – Dnes existující cesta, která je pouze vyšlapaná a ve špatném stavu. Ideální by bylo vytvořit přírodní povrch, ale vhodný i pro kočárky.

03 – Síť cest okolo “Staré Slezské cesty“. Všechny cesty drží historickou stupu a navazují také na cesty na východ od Spálené hospody. Zároveň je zde důležité a atraktivní propojení okolo Ztraceného potoka.

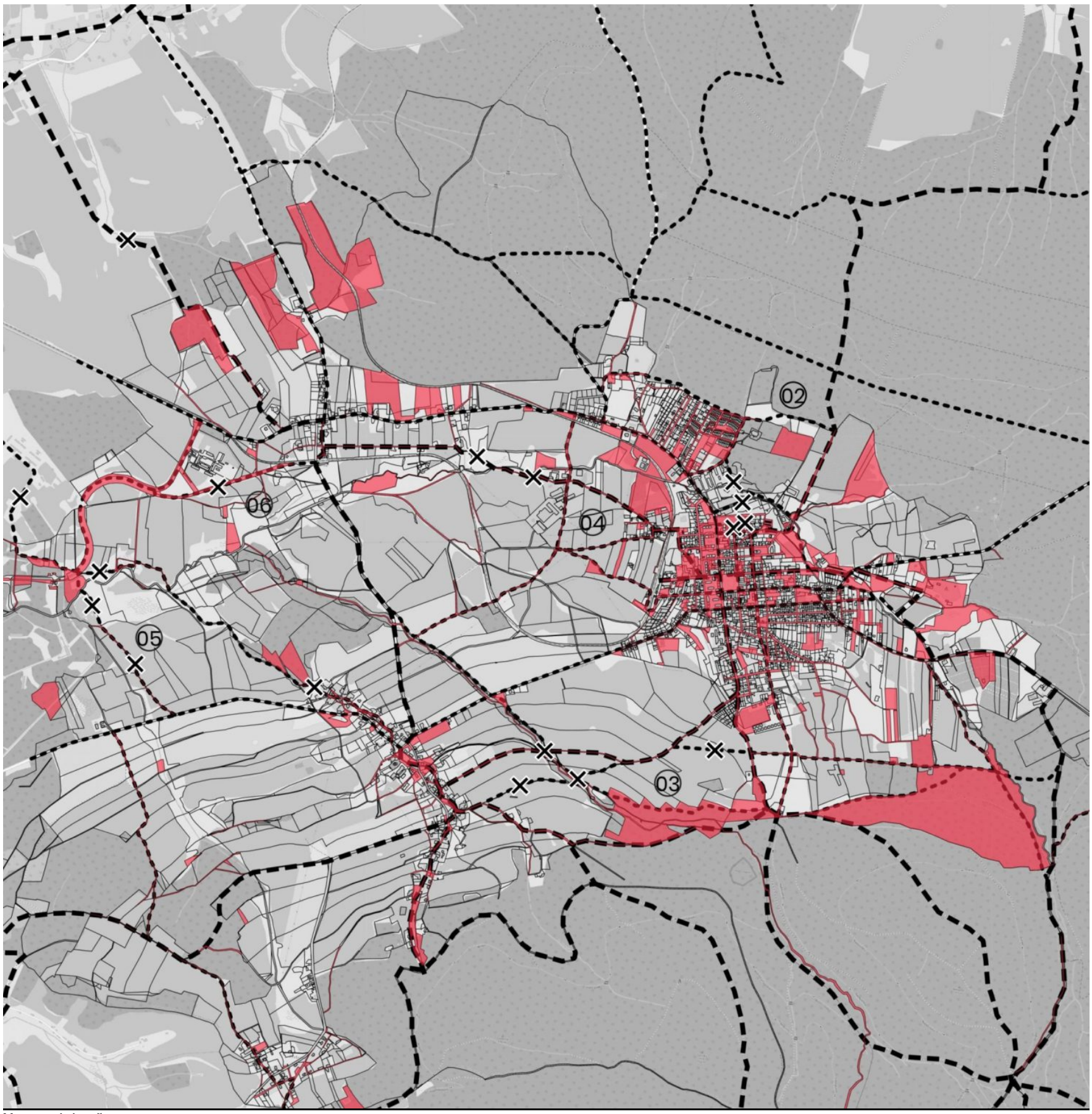
04 – Již popsaná obnovená cesta za zemědělským statkem a historická cesta k šibenici. Jedná se o logické protažení cest ve městě dále do krajiny.

05 – Spojení jinak neprostupné části katastru, která nabízí velice zajímavou a pestrou krajinu. V googlemapě je vidět také spojení dále za Chlum.

06 – Doplňující propojení k bodu 5 ve směru od Hajniště.

Mapa propojení v katastru města

Mapa s majetky města

Na mapě zobrazující majetky obce je vidět jednak jak mnoho cest může vést po městských pozemcích a také zobrazuje problémová místa, která dnes neumožňují propojení nebo zde propojení neexistuje. Pro větší detail je možné podívat se do googlemapy.

Propojení ve městě

Struktura města je velice dobře prostupná a na mapě jsou vyznačená místa, která ještě mohou být zlepšena. Hlavním prostorem pro zlepšení je areál bývalé Textilany.

01 – Důležitým prvkem propojení ve městě, který dnes funguje jen částečně a nabízí největší potenciál je prostupnost okolo Lomnice. S tím se pojí nejen místo 01, ale úprava cest a míst okolo potoka.

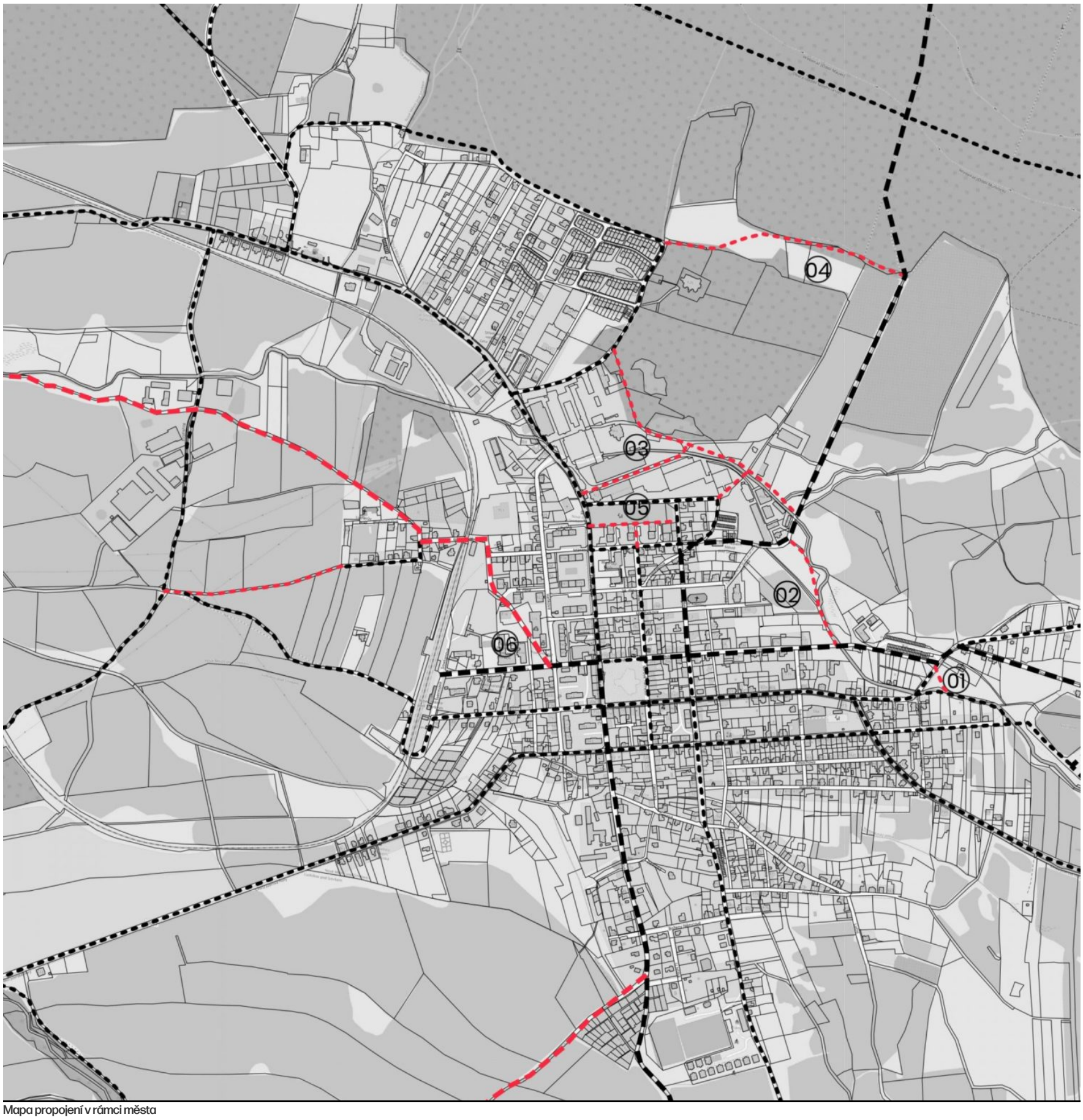
02 – Navazuje na popsaný koncept, přičemž zde je největší prostor pro vytvoření kvalitní rekreační zelené plochy města v kontaktu s potokem. Prostor by měl dovolit nejen propojení, ale také rekreaci.

03 – Největší bariérou ve městě je areál bývalé Textilany. Z urbanistického hlediska je velice důležité propojit město na obou stranách areálu, což by měla umožnit i studie rozdělující areál na 3 etapy. Propojení schematicky fungují a při komunikaci s vlastníkem by mohlo být možné tyto prostupy vytvořit. Je nutné říci, že o mnoho důležitější je propojení podél Lomnice a dále podél zahrady směrem Na Výsluní.

04 – Již zmíněné zlepšení cesty vrchem k “Rybízu“.

05 – Propojení navazující na úpravu plochy za a mezi panelovými domy. At zde vznikne park, supermarket nebo něco jiného mělo by zde být zachováno a podpořeno toto propojení.

06 – Zde jde o zlepšení prostoru před školou – reprezentativního prostoru a dále již popsaného propojení jednak na Hajniště a další cesty k bývalé šibenici.

Mapa propojení v rámci města

Dotační okruhy

Veřejná prostranství

- náměstí, návsi nebo lokální centra – **dotace z IROP II, výzvy koncem roku 21 nebo začátkem roku 22**
- parky, vegetace v intravilánu – **především stromy ale i jiná vegetace – OPŽP**
- komunikace – rekonstrukce a úprava profilů (stromy, zatravněná parkovací stání) – **rekonstrukce komunikací podporuje každoročně MMR, chodníky SFDI, zeleň OPŽP, zatravněná parkovací stání OPŽP**

Vybavenost

- Dům s pečovatelskou službou – **dotace z MMR každý rok**, *600 tisíc na byt*
- Komunitní centrum – zázemí pro organizace zabývající se sociálními problémy (Člověk v tísni, Tulipán…), kapacity pro spolky, – **dotace z IROP II nebo PRV (možno i přes MAS)**
- vybavení škol a školek, jejich zahrad, hřišť, rekonstrukce budov – **dotace z PRV přes MAS, soukromé nadace, MMR**
- Dětská hřiště, workout, lezecké a bouldrové stěny, jiné prvky pro sport a volný čas – **dotace z PRV přes MAS, soukromé nadace, MMR**
- Muzeum: vytvoření expozice, rekonstrukce prostor – **IROP II**
- rekonstrukce nebo rozšíření sběrného dvora – **OPŽP 2021-2027**
- sociální bydlení, rekonstrukce bytového fondu – **dotace SFPI „Výstavba pro obce“**
- zázemí pro lékaře, jinou vybavenost a služby

Turismus

- zpřístupnění štoly, skanzen hornictví; lázeňské cesty, objekty v krajině související s lázeňstvím, značení a informační tabule, mobiliář v krajině – **IROP II, MMR, nebo PRV přes MAS**
- obnovení historických cest, zlepšení prostupnosti krajiny novými cestami, cyklostezky – **obnova cest + aleje z OPŽP, cyklostezky z IROP II nebo SFDI**
- ubytovací kapacity (od chatek k hotelu) – **IROP II**

Propagace města

- webová propagace, grafický styl, reklamní materiály a předměty

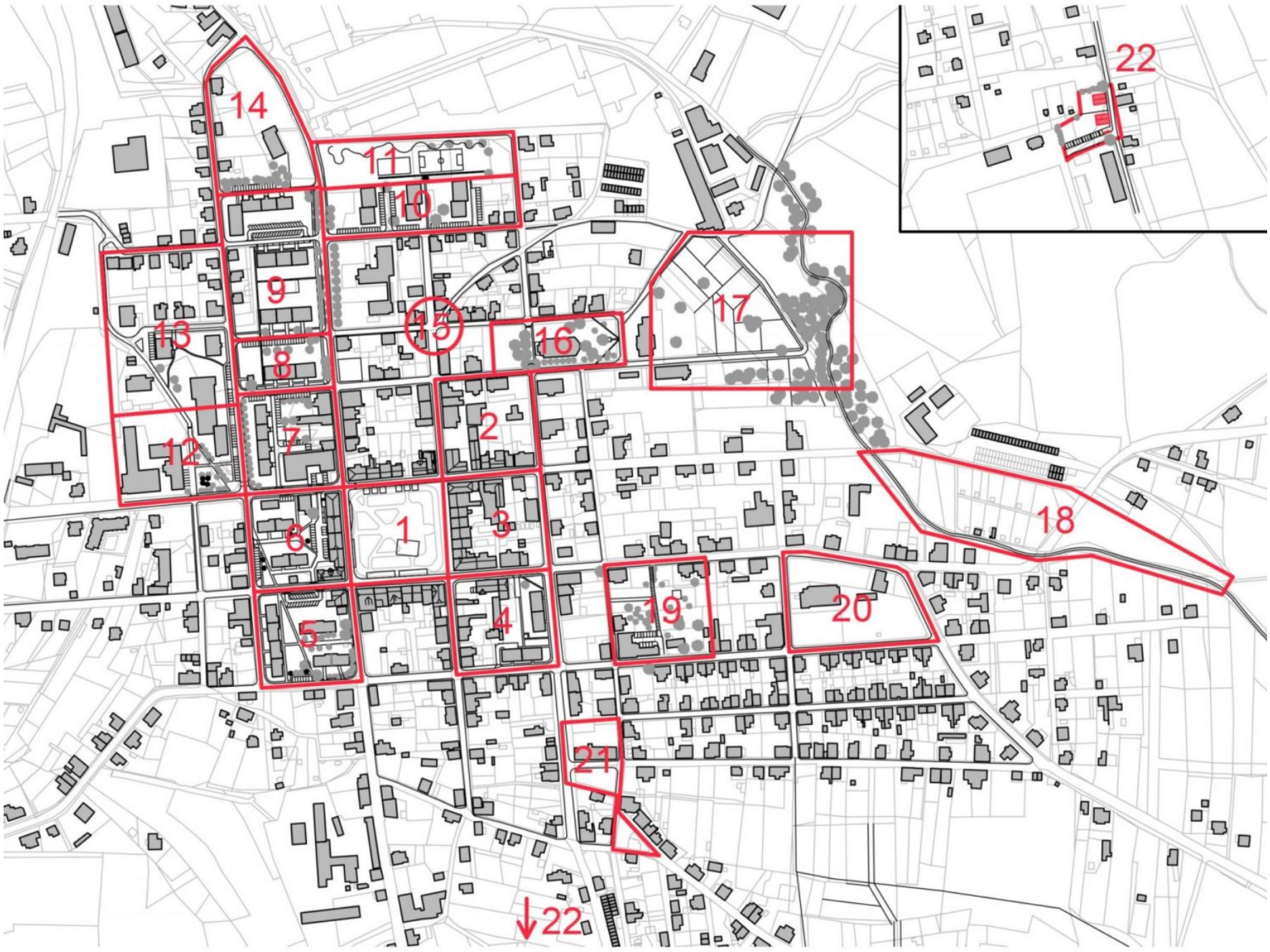
Krajina

- revitalizace toků a opatření k zadržení vody v krajině; vysazování alejí a jiné vegetace v krajině; informační systém na zajímavých místech – **OPŽP, výzvy v podstatě neustále**

Technická infrastruktura

- rekonstrukce stávajících vedení TI, nové vedení TI – **dotační možnost se liší dle tipu TI. Jsou dotace na veřejné osvětlení (MPO) a energetické úspory.**

Místa ve městě

1/ Mírové náměstí
2/ Blok na severovýchodě od náměstí
3/ Blok na východě od náměstí
4/Blok na jihovýchodě od náměstí
5/ Blok na jihozápadě od náměstí
6/ Blok na západě od náměstí
7/ Blok na severozápadě od náměstí
8/ Blok s jedním domem
9/ Blok s hřištěm
10/ Panelové domy nad Frýdlantskou
11/ Park u textilany
12/ U školy
13/ Zástavba u trati
14/ Blok naproti Textilaně
15/ Pěticestí
16/ Farní kostel
17/ Zástavba u Lomnice
18/ U Lomnice
19/ Lázeňský park
20/ U Sokola
21/ U hasičů
22/ U hřiště

LEGENDA

- Zlepšení spokojenosti obyvatel a obrazu města
- Vzdělávání
- Životní prostředí a mikroklima intravilánu
- Dopravní a technická infrastruktura
- Sociální služby, pomoc a začleňování vyloučených skupin obyvatel
- Rozvoj turismu

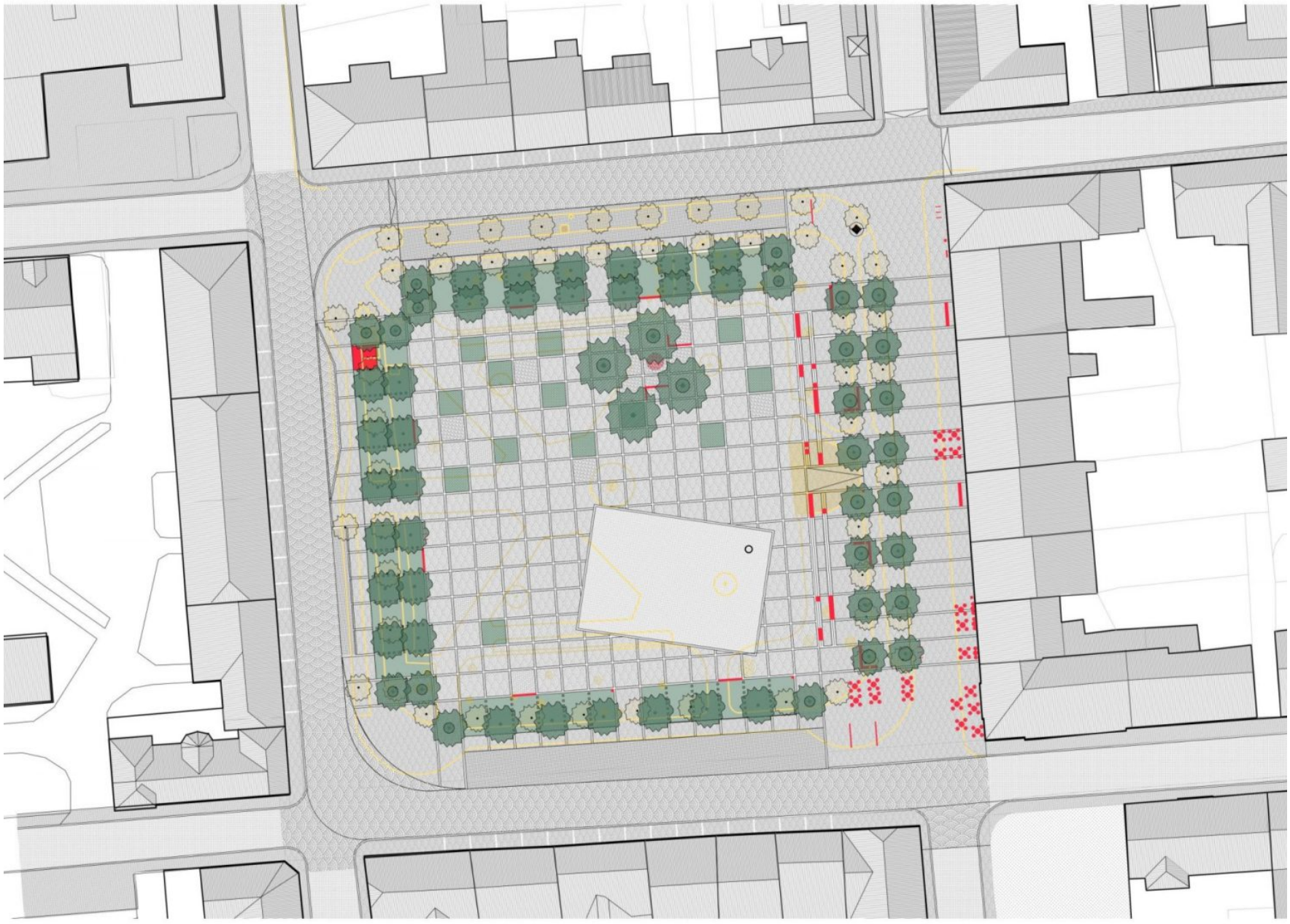
Mírové náměstí

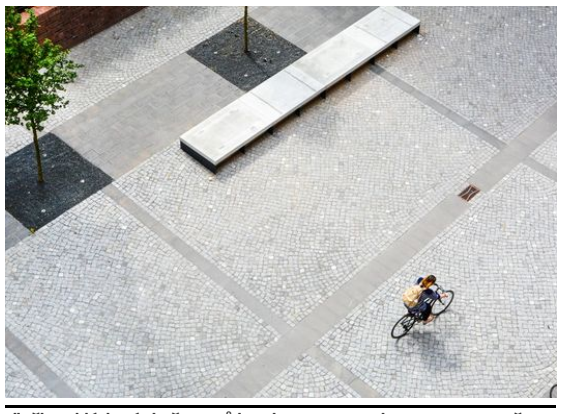
časová náročnost ●●●●○
finanční náročnost ●●●●●

možnost financování z dotačního okruhu:
veřejné prostranství, vybavenost, turismus, technická infrastruktura

Náměstí je nejdůležitějším veřejným prostorem města, který by měl plnit mnoho funkcí. Jednak je to funkce reprezentativní – často je město posuzováno na základě náměstí. Právě tento prostor také může dodat novou energii i zbytku města. Dále by náměstí mělo sloužit pro každodenní život obyvatel – nakupování, setkávání se, odpočinek a také pohyb a prostupnost. Náměstí je také klíčovým bodem pro pohyb obyvatel po městě a přístup do důležitých budov jako na úřad, do školy, ZUŠ, úřad práce nebo na poštu. Pěší prostupnost a bezpečnost pohybu musí být důležitou součástí návrhu tak aby se nedostatečný stav zlepšil. I dnes může náměstí také plnit funkci hlavního kulturního prostoru města, kde by mělo být možné pořádat představení, trhy nebo jiné akce. Považujeme rekonstrukci náměstí za prioritní v rámci rozvoje města. Použitím kvalitních a trvanlivých materiálů a jednoduchého architektonického jazyka společně s promyšlenou prací s vegetací a přívětivostí pro pohyb pěších, by rekonstrukce měla zlepšit nejen náměstí, ale postupně i navazující prostory, domy a služby. Konkrétní návrh náměstí bude součástí samostatného projektu a výstupy ve strategii jsou pouze ilustrační a obecné.

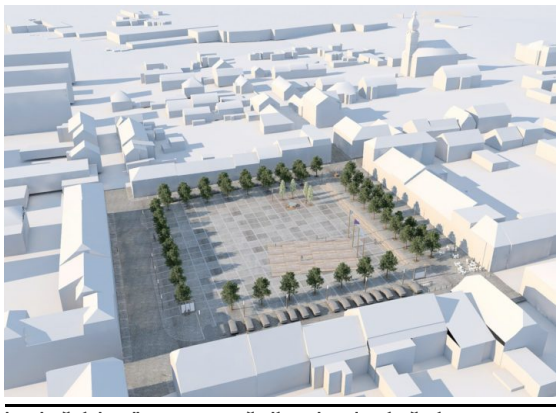
situace plánované rekonstrukce náměstí

dlažba skládaná do čtverců inspirovanou strukturou centra města

práce s dešťovými vodami - plochy k zasakování

inspirační vizualizace; stromořadí na obvodu náměstí se zasakovacími plochami, pódium v půdoryse bývalé radnice

Blok na severovýchodním rohu náměstí

Knihovna, muzeum, infocentrum i radnice. Tyto důležité provozy se skrývají v tomto bloku. Nyní radnice nepotřebuje další kapacity, ale nabízí se zde možnost do budoucna využít starou budovu bývalé věznice, například vybudování sálu pro svatby a jiné akce úředního charakteru. Naopak do budovy v nároží o náměstí se tísní knihovna s muzeem a infocentrum, které by mělo více komunikovat s náměstím. Nabízí se tady možnost úpravy domu, aby infocentrum bylo více otevřené do náměstí, více upozorňovalo turisty a lákalo. Prostory nejsou neomezené – do budoucna se dají využít proluky, prostory knihovny či muzea rozšířit a vystavět tak i řádné komunitní centrum. Tyto funkce by měly na sebe navazovat a umístění o této lokality (bloku) je přínosné pro město a jeho obyvatele. Prostor stávajících garáží a dílen se může změnit na rekreační a útulný vegetační dvůr sloužící právě pro občanskou vybavenost. Na projekt rekonstrukce objektu se dá počítat s dotacemi z evropských fondů v rámci využití muzea a knihovny. Tento titul lze případně doplnit o dotační titul MMR na infocentrum.

Zatraktivnění informačního centra a muzea

Lepší vizuální návaznost na náměstí

Zvýraznění nároží na fasádě

Blok na východě od náměstí

Část vnitrobloku patří městu, lze proto vytvořit průchod vnitroblokem. Místo zaparkovaných aut na dvoře se prostor u základní umělecké školy může využít jako zahrada pro tvoření a volný čas. Kulturní dům je sice umístěn přímo na náměstí, ale hlavní vchod je z ulice Jindřichovická. Doporučuje minimálně zlepšit vstupní prostory, aby sál na kulturní akce měl reprezentativnější charakter. Na rekonstrukci kulturního domu je nyní možné čerpat dotace z programu MMR. Zde není jisté, že se bude výzva opakovat.

využití zahrady pro žáky ZUŠ

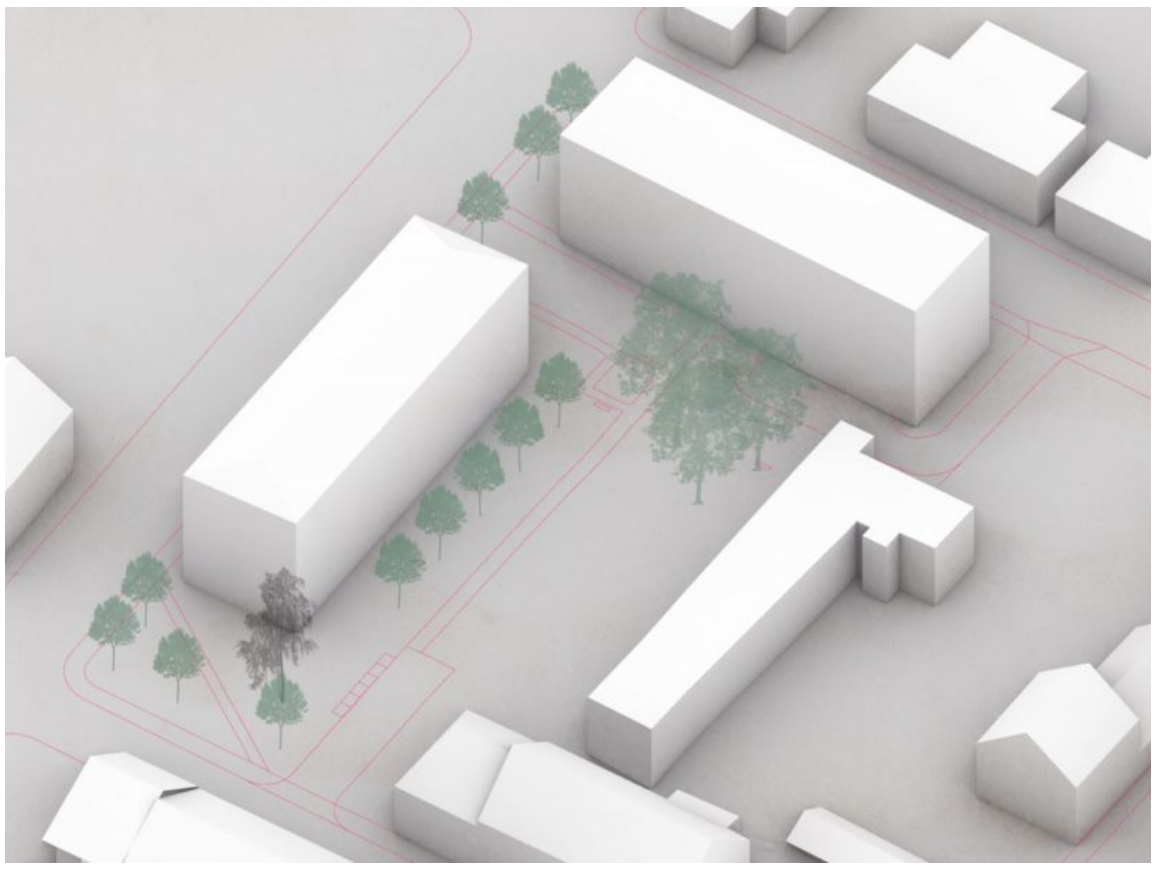

využití zahrady pro žáky ZUŠ

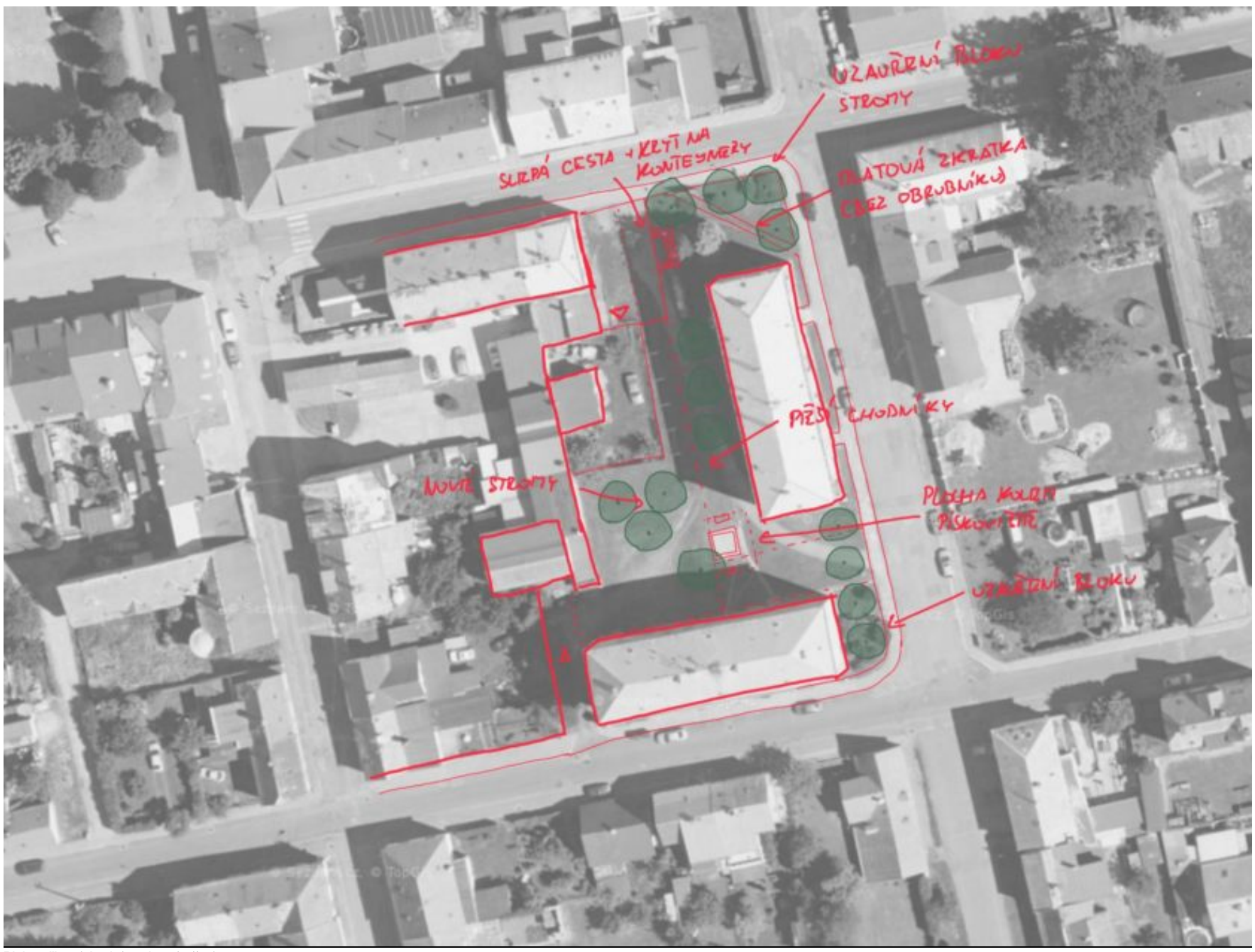

možnost průchodu bloku

Blok na jihovýchodním rohu náměstí

Zde se vzhledem k okolní zachovalé struktuře jedná o nevhodný zásah nové zástavby. Na druhou stranu domy ctí alespoň uliční čáry a nabízí možnost využít lépe prostor ve vnitrobloku. Domníváme se, že štěrková komunikace je zde zbytečná a zachováváme pouze část k příjezdu k rodinnému domu. Prostor navrhujeme zpříjemnit stromy a rekonstrukcí pískoviště nebo jiného prvku pro děti. Teoreticky se zde nabízí i možnost vytvořit zde polosoukromý prostor patřící pouze obyvatelům domů, kteří tak získají možnost mít své záhonky nebo společné místo k trávení volného času venku.

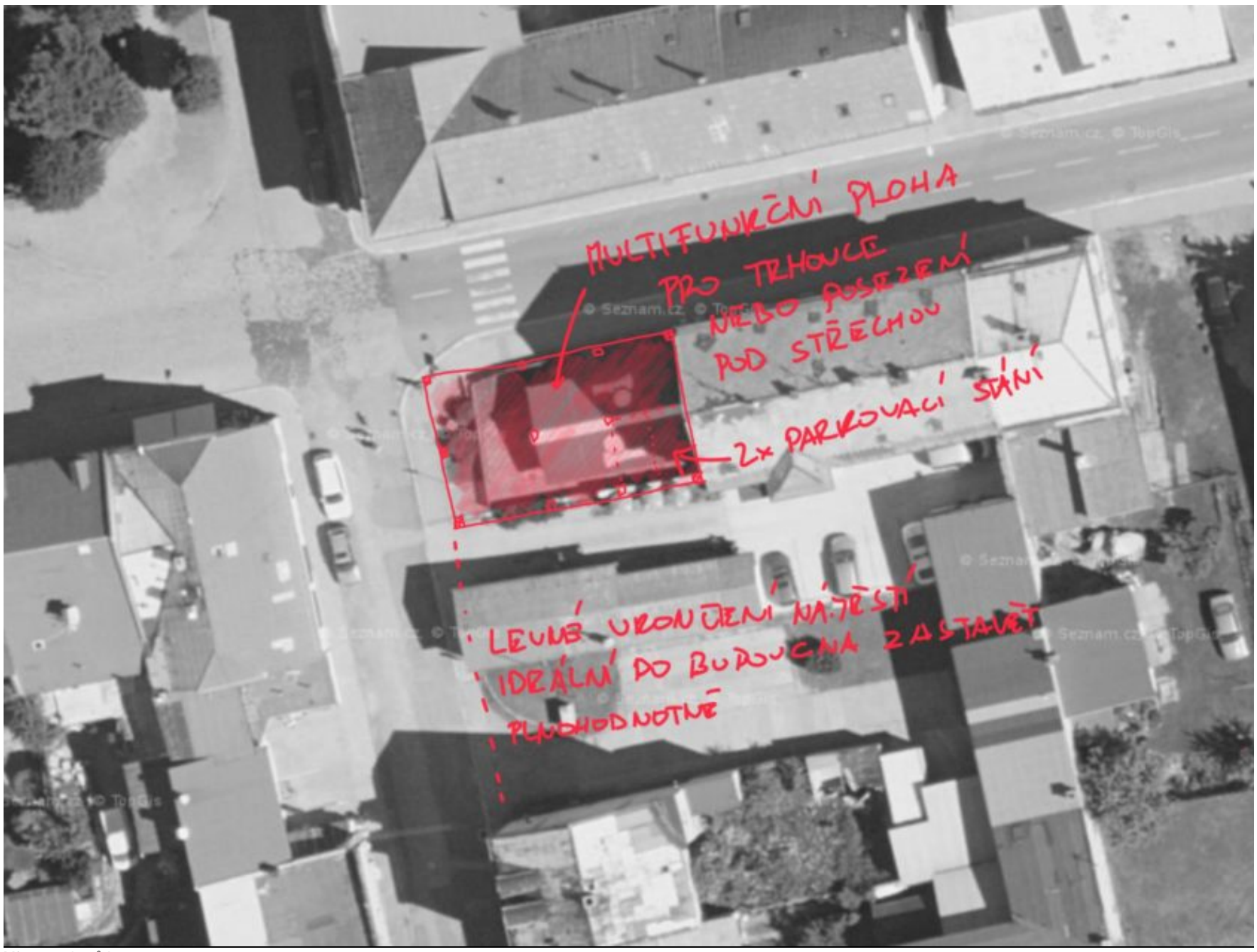

Blok na jihovýchodním rohu náměstí

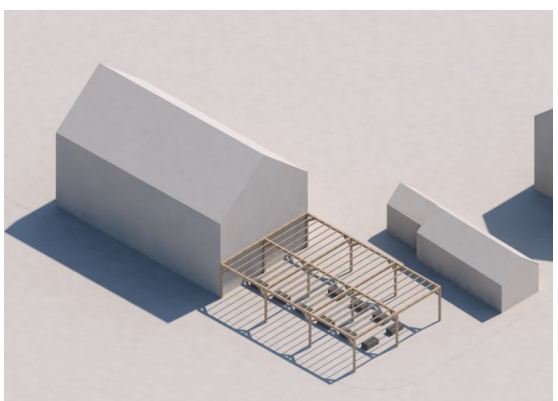
Místo pro trh - perspektiva

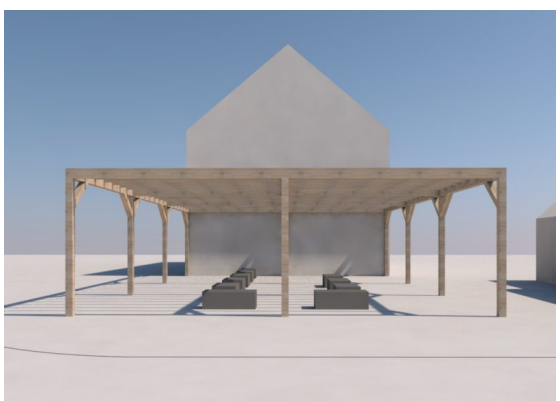
Místo pro trh - půdorys

Schématický půdorys 1:250

Nadhledová axonometrie

Pohled z ulice Dělnická

Místo pro ubytování na náměstí, dočasný trh

Do rohové proluky navrhujeme dočasně umístit prostor pro trh. Jednalo by se o dřevěnou případně ocelovou konstrukci odkazující na podstávkové domy, která by také částečně dokončila prostor náměstí. Jednopodlažní hmota nemůže reálně docílit plného hmotového uzavření náměstí. Jsou zde navržena místa pro parkování trhovců a místa pro prodej. Mimo trhy muže být místo využíváno k posezení pod pergolou, která může být v některých místech i zastřešena. Výhodou je relativní finanční nenáročnost konstrukce a vybudování kvalitní plochy u náměstí. Trhy je však samozřejmě možné pořádat i na ploše náměstí obzvláště pokud dojde k jeho rekonstrukci. Dlouhodobým výhledem je zastavění proluky plnohodnotným domem, například s ubytovací, nebo i jinou funkcí. Stejně tak objekt s občerstveními vedle, který je však v soukromých rukách není dlouhodobě urbanisticky vhodným a obsažené funkce mohou být zachovány i po případné přestavbě.

Možná kombinace dřeva a ocelových prvků

Příklad zastřešení polykarbonátovou deskou

Transformace lavičky na tržní stánek

Situace 1:500

Bloky s panelovými domy

Následující skici řeší prostory okolo panelových domů, které nerespektují blokovou strukturu města, ale naštěstí zachovávají uliční strukturu a tedy i základní koncept založení města. Řešení jednotlivých bloků společně pracuje s konceptem uzavírání bloků vegetačními prvky – stromy. Zároveň je myšleno na vzrůstající poptávku po parkovacích stáních, která jsou umísťována ideálně kolem komunikací tak, aby nevznikaly zbytečné zpevněné plochy tvořené pouze kvůli parkovacím místům což je zbytečně nákladné a neefektivní. Parkovací stání by měla mít propustný povrch nejlépe zatravněné dlažby.

Blok s jedním domem

Na jižní straně bloku jsou dnes pěkné předzahrádky, zároveň zde však chybí logické propojení pro pěší pomocí chodníků, které určitě navrhujeme dodělat. Blok opět doplňuje nová výsadba po okrajích a na severní straně také na travnaté ploše. Za ulicí na severu navrhujeme opět dokončit chodníky a nabízí se zde také možnost několika nových stání. Některé předzahrádky je možné doplnit lavičkou pro sousedy.

Blok s jedním domem

Blok v jihozápadním rohu náměstí

Tento blok je nově doplněn o parkovací stání na severní straně, kde je navrženo malé parkoviště, které zároveň dovolí umístění chodníku a stromů vymezujících blok. Tato místa mohou také sloužit jako záloha pro náměstí, kdy by stání nemuselo být tolik. Ve středu bloku by měla komunikace být spíše pojata formou pojízdného chodníku a nenarušovat tak klidný charakter mezi domy. Zároveň je podpořen diagonální směr, který pokračuje až před školu. V největším volném prostoru může být umístěno dětské hřiště pro nejmenší, které ve městě chybí.

Blok v jihozápadním rohu náměstí

Situace 1:500

Pískoviště a sezení

Vodní prvek

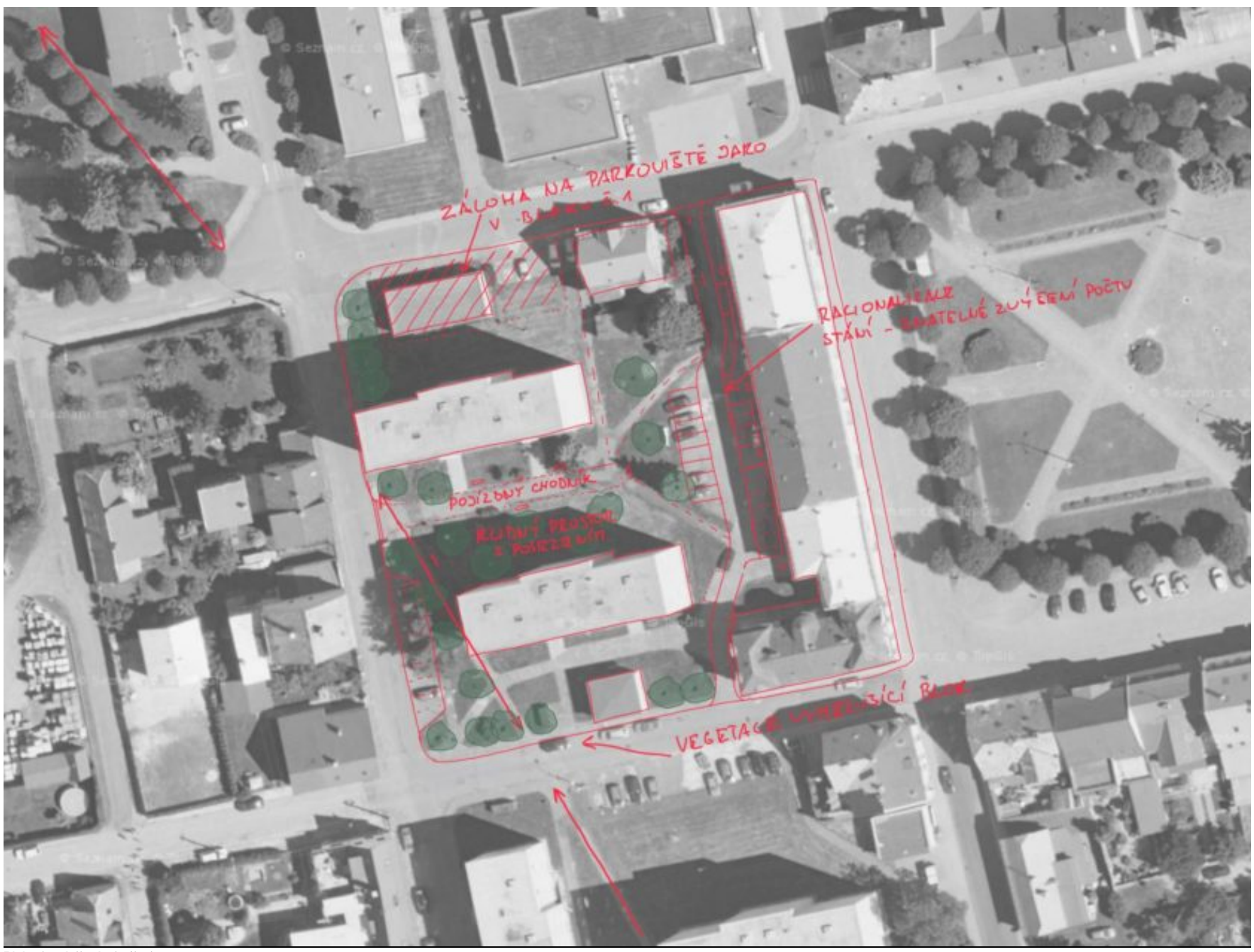
Jeřáb prostřední

Blok západně od náměstí

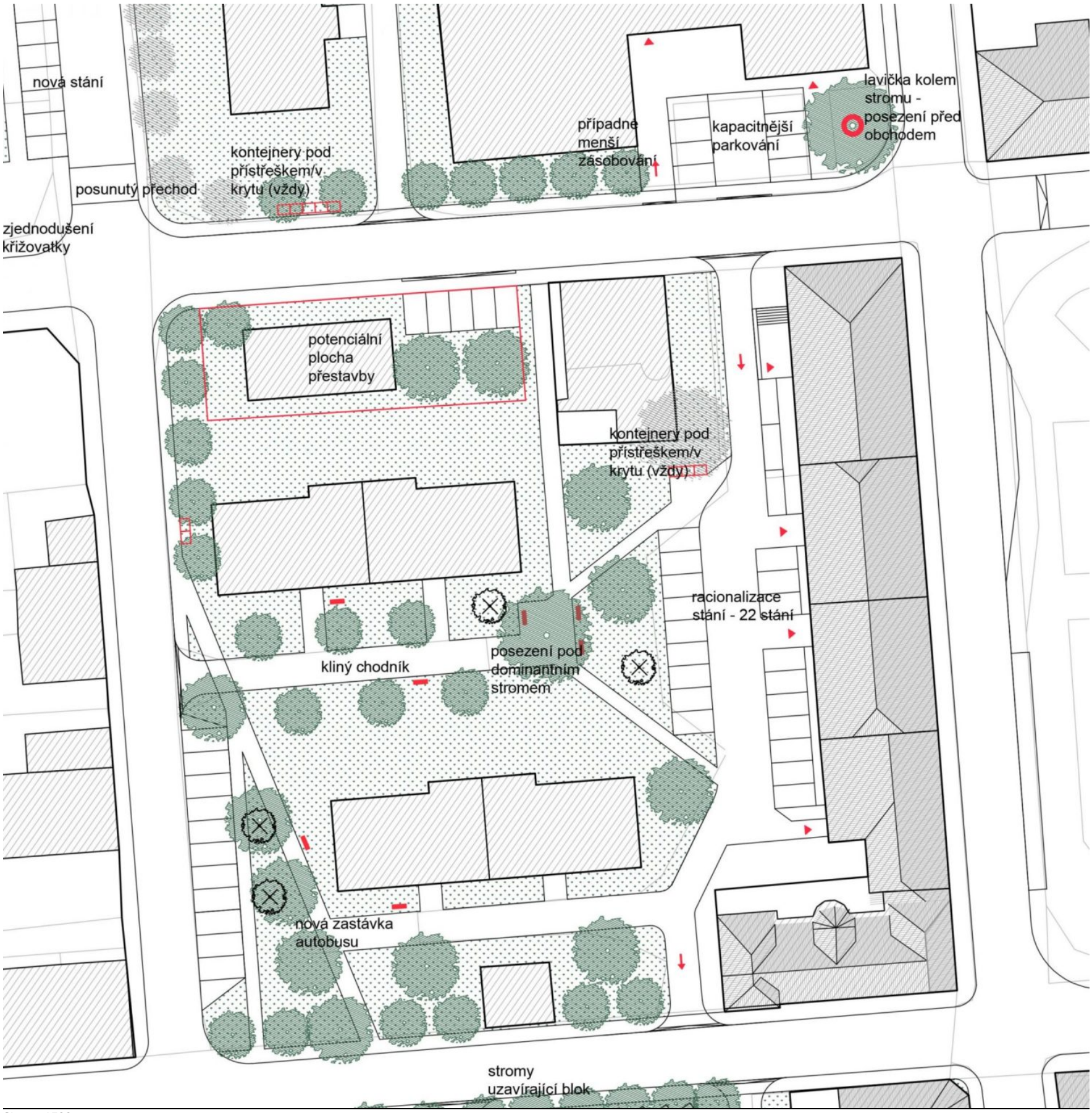

V tomto bloku navrhujeme pouze přeřešit parkování za domem orientovaným k náměstí. To by mělo zvýšit počet parkovacích míst. Zároveň je možné využít plochu chátrajícího objektu na severní straně a transformovat ji na parkoviště podobné tomu v předchozím bloku. Opět je důležité vysázet doprovodnou zeleň ideálně po okrajích bloku jak bylo zmíněno v obecném textu. Příjezd do vnitrobloku by měl být opět v úrovni chodníku.

Blok západně od náměstí

Situace 1:500

Veřejný vnitroblok lze pojmout jako květnatou louku

Místa ve vegetaci umožňující hru

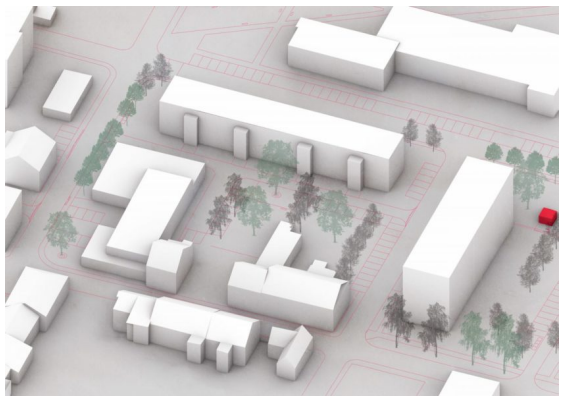

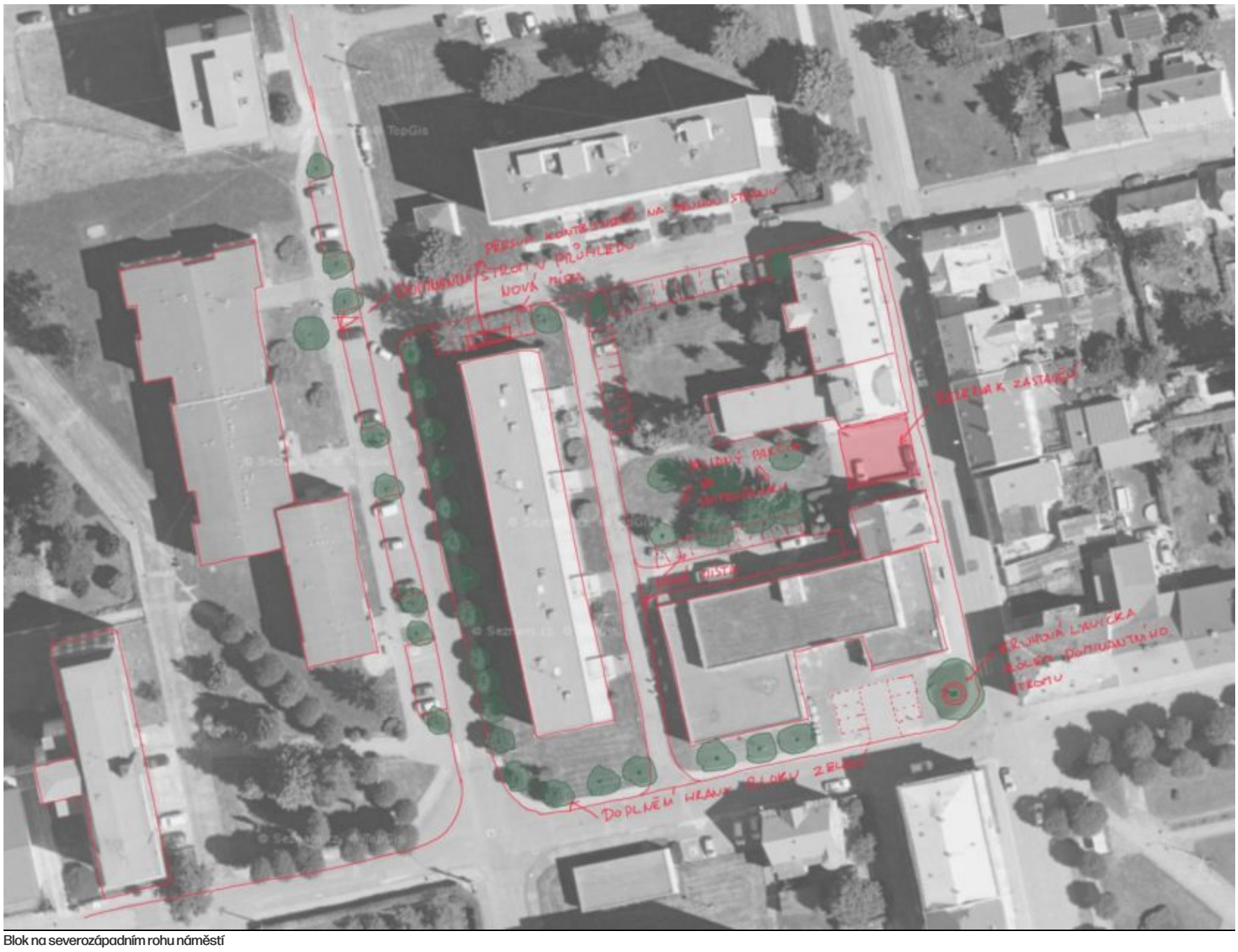
Javor babyka

Blok na severozápadním rohu náměstí

Nejdůležitějším místem tohoto bloku je předprostor obchodu, který však není v majetku města. Nenavrhujeme sem nic drahého, pouze dominantní strom s kruhovou lavičkou okolo. Tak se vytvoří příjemnější předprostor obchodu a také lépe uzavře náměstí což bohužel hmota obchodu nečiní. Ve vnitrobloku navrhujeme nová zatravněná parkovací stání a další také podél komunikace ze severu, odkud se přesouvají kontejnery na druhou stranu. Do budoucna by měla být také zastavěna proluka na Frýdlantské ulici kde parkoviště rozměrově nevyhovuje a není zde vhodné.

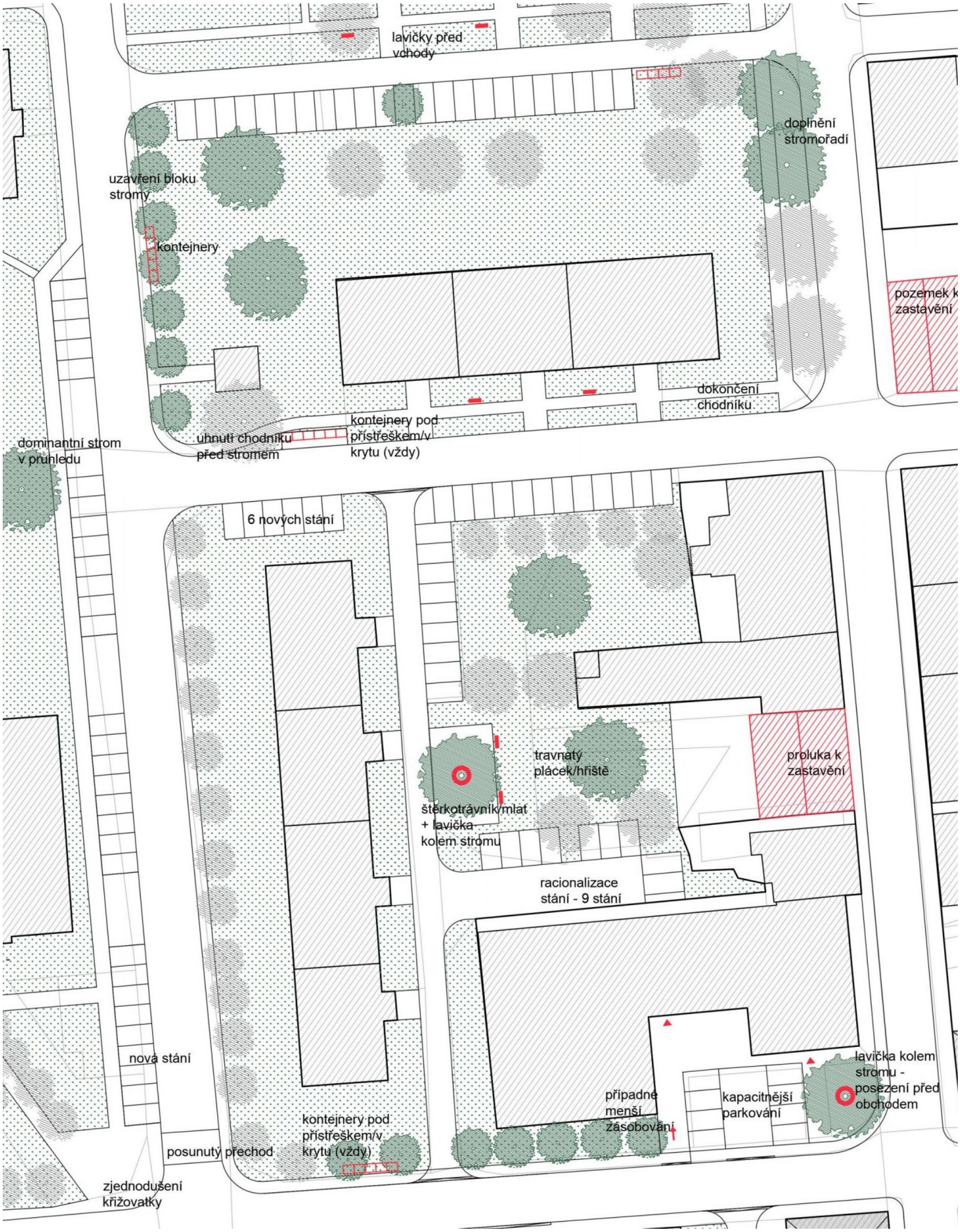

Blok na severozápadním rohu náměstí

Kruhová lavička

Sezení pro veřejnost v konstrukčně jednoduché pergole doplňující hmotu do prostranství

Ohrádka na hnízda tříděného odpadu

Kaštan růžovokvětý

Javor babyka

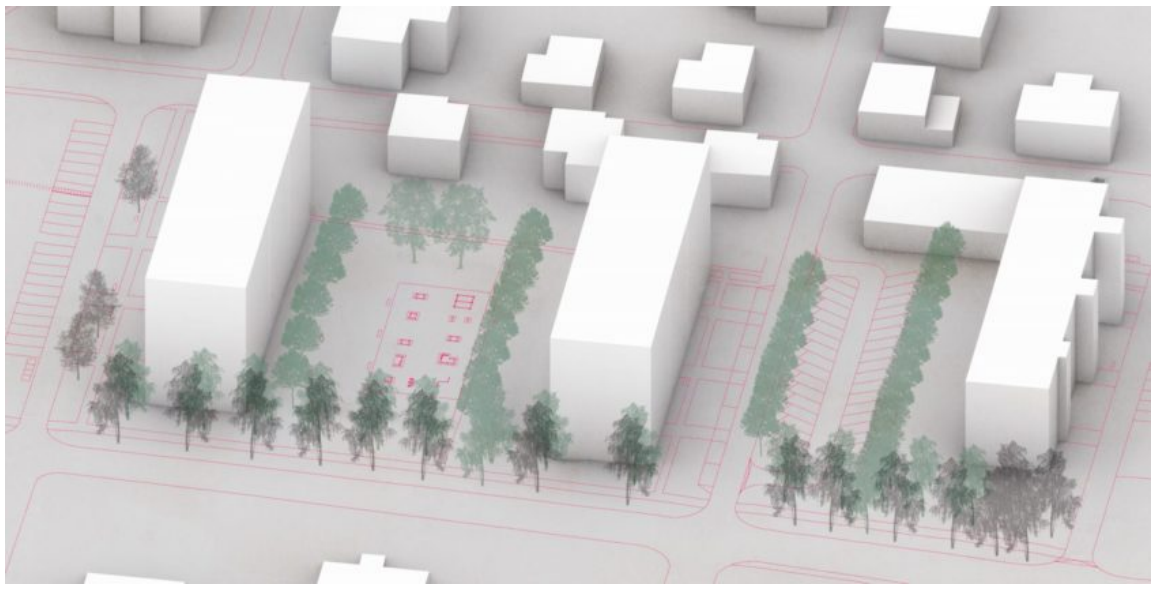

Platan javorolistý

Blok se hřištěm

Velice zajímavý blok který nabízí velký potenciál k rozvoji. Na západní straně, kde se zachovala původní struktura je možní ji doplnit jedním malým rodinným domem. Důležitá je samozřejmě prostupnost, které jsme se dotkli už u minulého bloku. Ta může být navíc doplněna o vnitroblokové mlatové cesty směřující k navrhovanému hřišti. Rovná plocha zde již existuje včetně terénního zlomu na jejím okraji, který navrhujeme využít pro sezení a výsadbu. Může zde vzniknout hřiště na parkour případně další prolézačky a místa pro dospívající. Hřiště navrhujeme z obou stran od domů oddělit listnatými stromy. Toto hřiště, které je velice důležité, protože ve městě téměř neexistuje místo pro mladé se může také umístit jinam například na plochu u Textilany případně k nádraží. Podél frýdlantské ulice je navržena nová řada aleje za chodníkem a tento prvek pokračuje dále směrem z města.

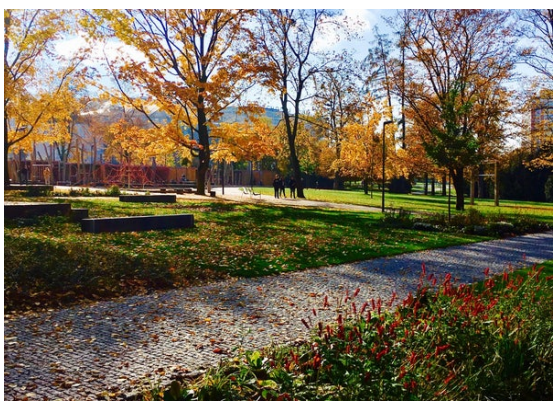
Blok se hřištěm

Situace 1:500

Parkour hřiště

Charakter parku

Mlatový chodník

Bytové domy nad Frýdlantskou

Tyto tři domy ukončují městskou zástavbu před areálem Textilany. Jsou obslouženy pomocí ulice Mánesova a dále slepými komunikacemi přímo před domy. Nedostatek parkovacích míst zde řešíme především podél komunikace, ale také zkapacitněním počtu stání u nejnižšího domu. Naopak v místě důležitého prostupu v ose ulice Palackého místa rušíme. Tento prostor již pojednáváme spíše jako plochu parku, který na prostor navazuje ze severní strany. U přízemních bytů domů je možnost vybudování soukromých zahrád s přístupem z balkonu, případně polosoukromých komunitních zahrad pro všechny obyvatele domu.

Bytové domy nad Frýdlantskou

Veřejný prostor mezi panelovými domy

Možnost spojení přízemních bytů na zahrádky

Předzahrádky - oplocené soukromé zahrádky

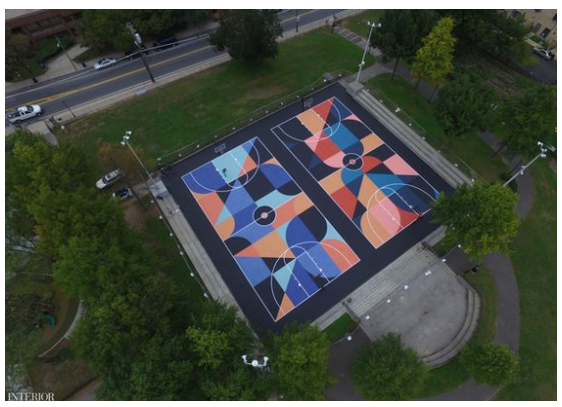
Park u Textilany

Dnes se jedná o plochu s jediným dětským hřištěm ve městě, které leží uprostřed volné plochy a na okraji obytné části. Důležitým prvkem pro zpříjemnění prostoru je výsadba stromů, která jednak místo vymezí oproti městské mřížce a pohledově bude lépe vypadat při příjezdu do města. Uvnitř prostoru se jedná o solitérní stromy, které nevrhají souvislý stín ale pro teplé dny ho poskytuje. Místo má také potenciál stát se vyhledávaným místem pro sport a volný čas pokud bude zrekonstruováno dnešní zarostlé hřiště a případně zde je také vhodné místo pro parkour a prvky pro kola.

Barevné pojednání multifunkčních hřišť

Spojení herních prvků a pumptrekové dráhy vhodné i pro menší děti

Trailová dráha

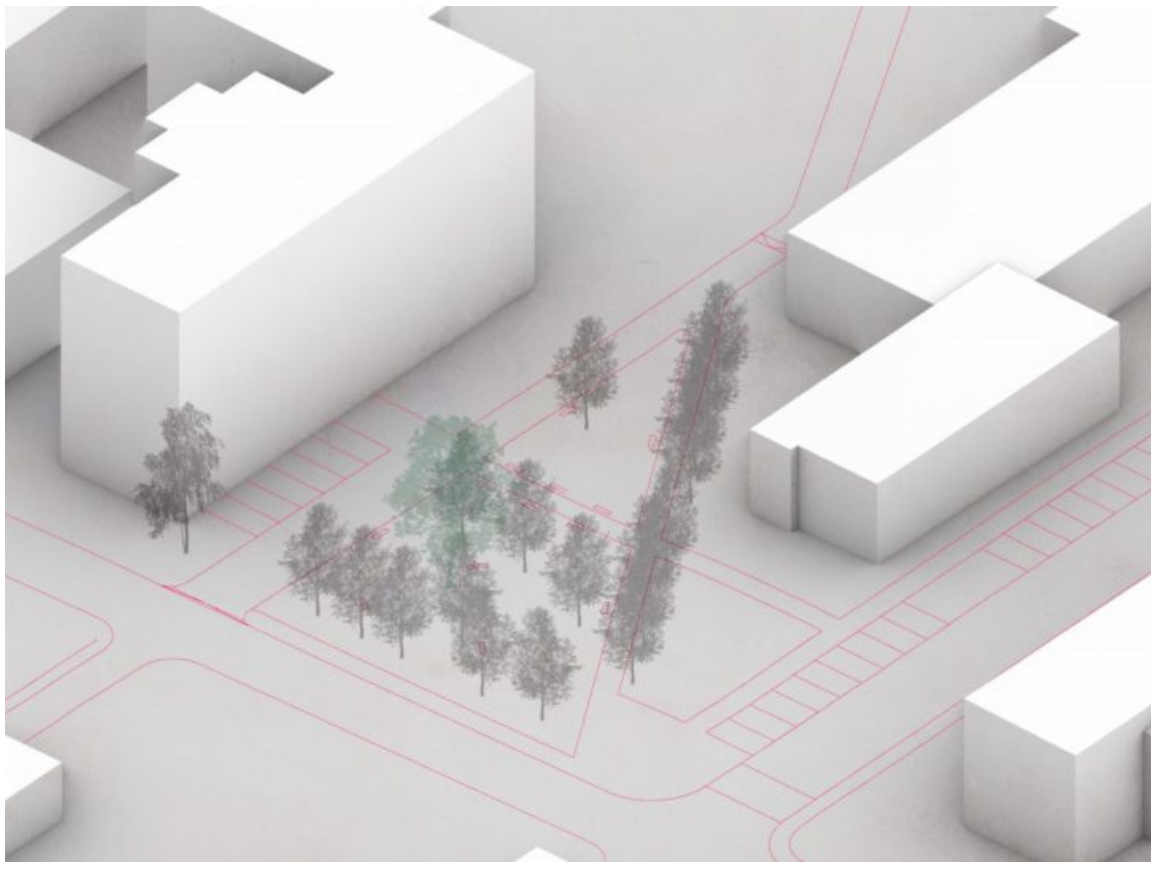

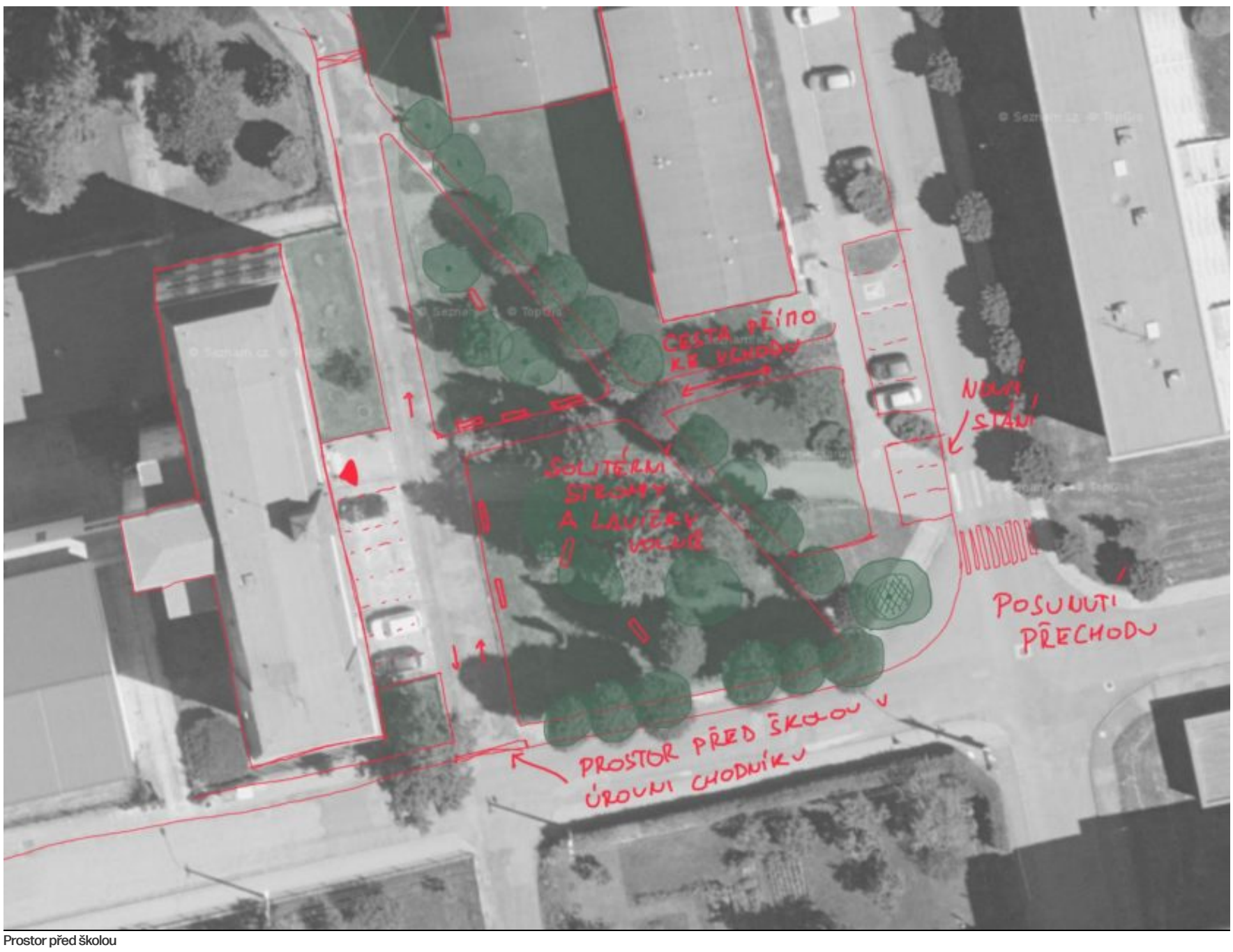
Situace bytových domů nad ulicí Frýdlantská a navrhovaný park u Textilany

Prostor před školou

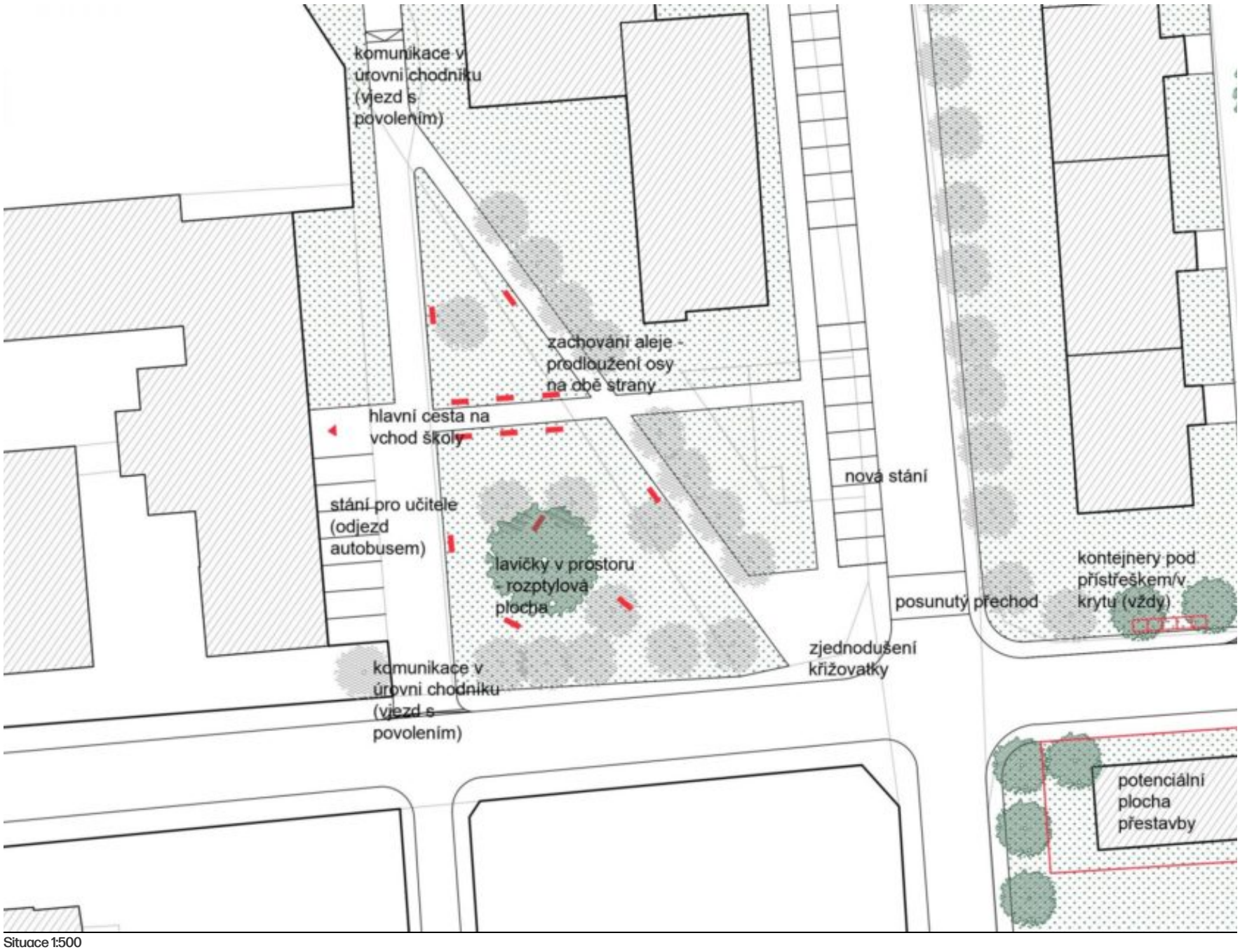

Malý park před školou je dnes spíše nepřehledné místo, které není vhodné jako předprostor školy a zároveň dobře nepracuje s městskou strukturou. Místo je však důležité svou polohou a také jako prostor zeleně u dalších veřejných i bytových funkcí. Primárně navrhujeme spojení parku se školou tak, aby prostor před školou nebyl komunikací, ale chodníkem. I tak je možné prostor využívat k parkování pro zaměstnance nebo při odjezdu na školní výlet. Na osu vchodu je umístěna cesta a další diagonální osa je tvořena stávající cestou, kterou ještě prodlužuje. Posunujeme také přechod, což bylo možné po vytvoření plynulého oblouku místo nevhodného dvojitého zalomení na rohu. Díky tomu je možné umístit navíc tři parkovací stání. Důležité je také umístění kvalitního mobiliáře, který budou využívat především děti čekající před školou nebo jejich rodiče.

Prostor před školou

Situace 1:500

Lavička s prvky smart city (wifi, nabíjení)

Lavičky se stolem

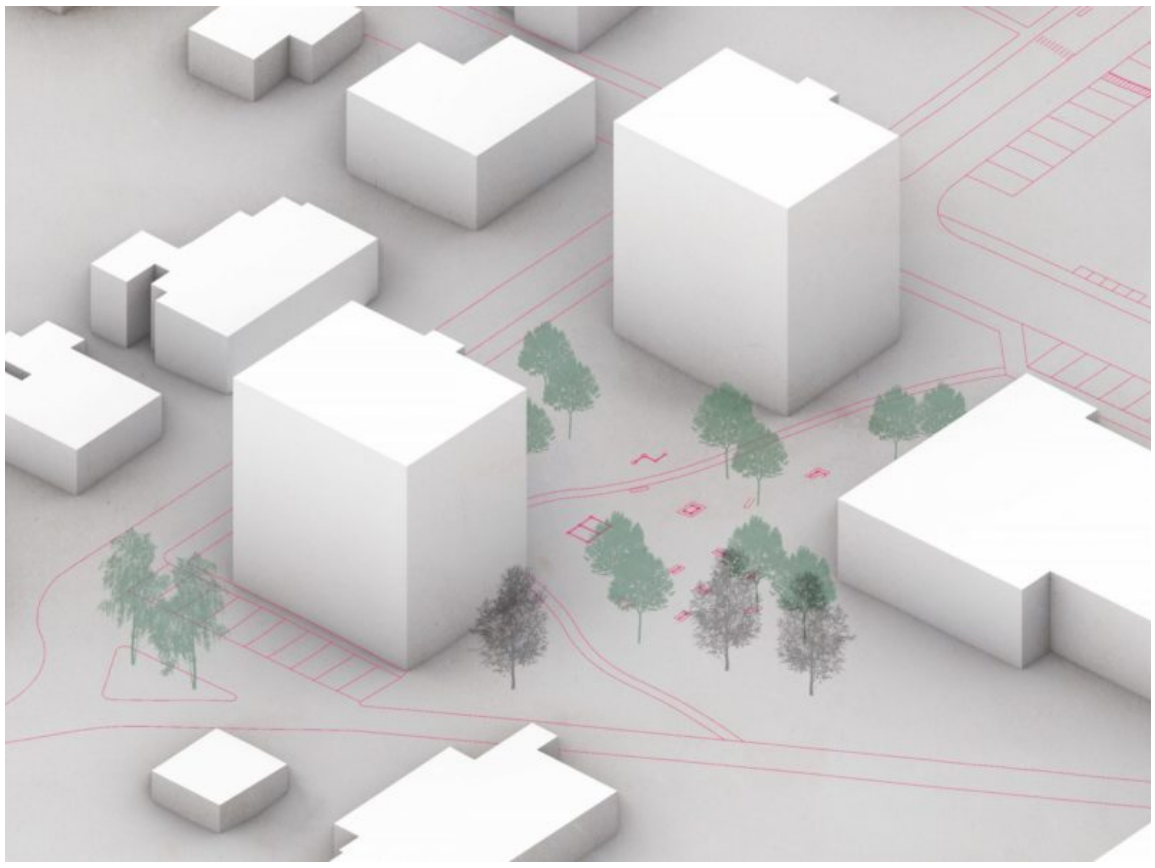
Výškové sezení pro teenagery

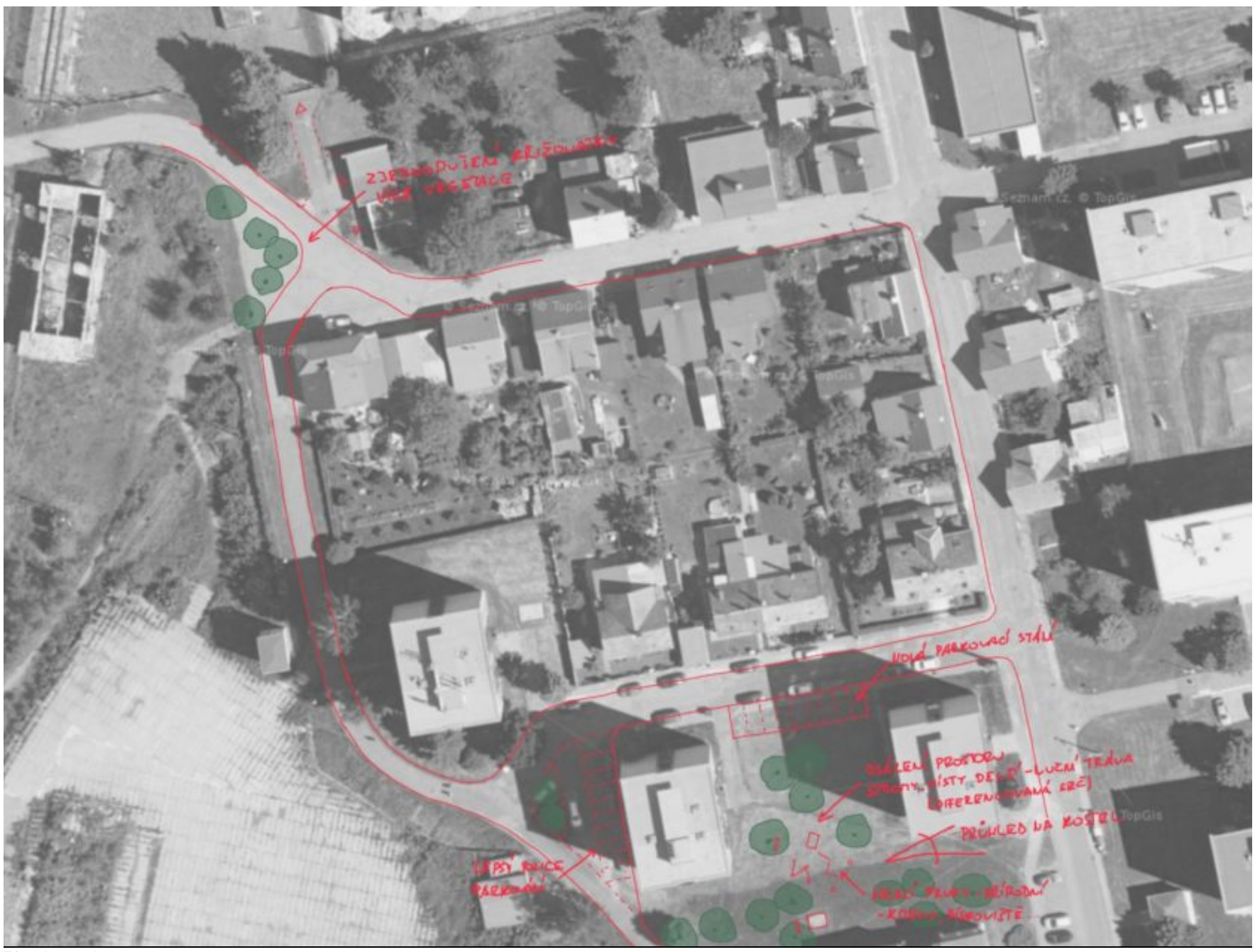
Zástavba u trati

Úprava křižovatky a veřejného prostranství - časová náročnost ●●○○○
- finanční náročnost ●●●○○

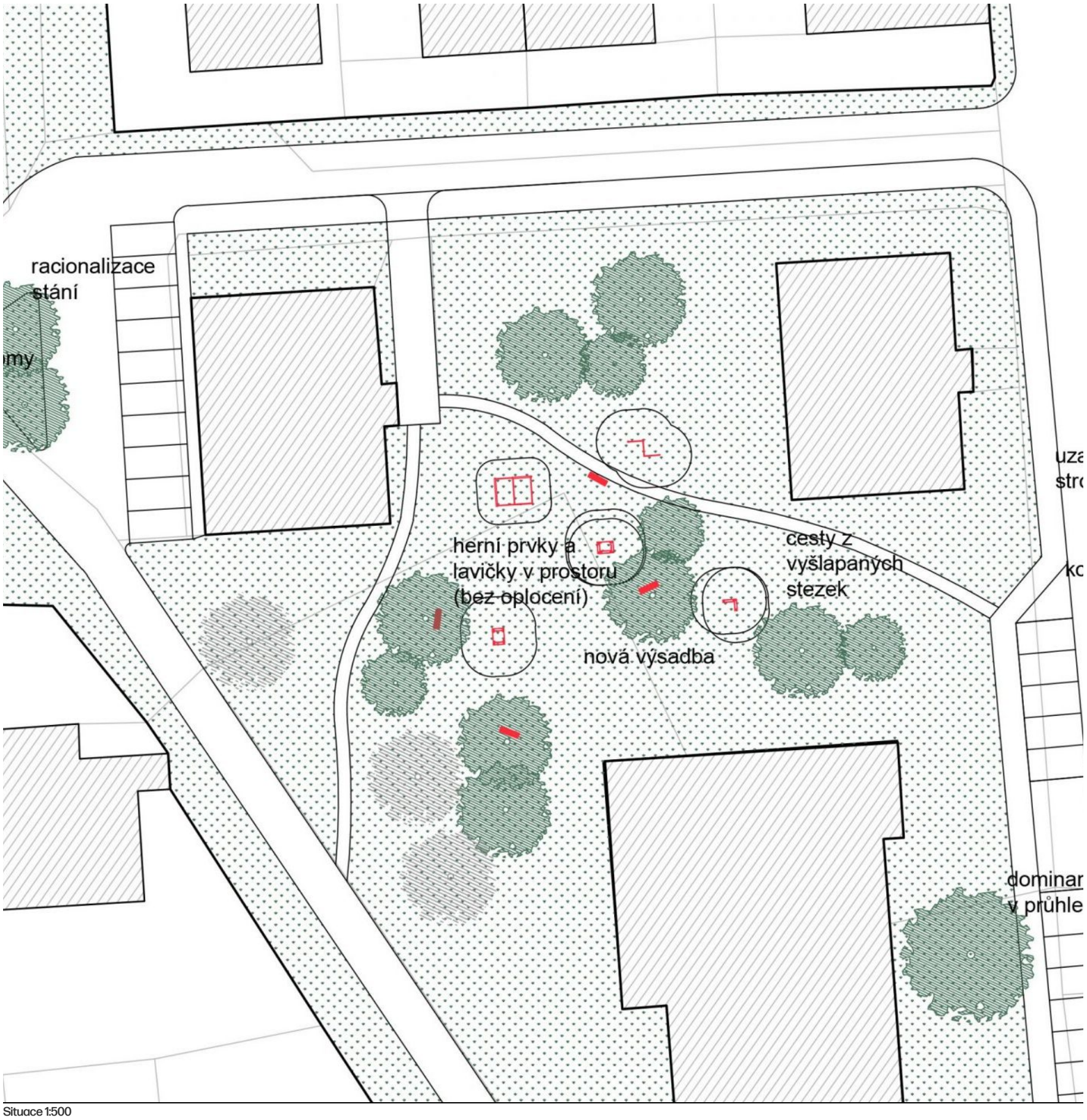
možnost financování z dotačního okruhu:
veřejné prostranství, vybavenost, technická infrastruktura

U bodových bytových domů jsme opět identifikovali možná místa k rozšíření počtu parkovacích stání a jejich reorganizaci. Rozsáhlá travnatá plocha u domů by se mohla opět osázet stromy a případně doplnit jednoduchými přírodními prvky pro hraní dětí. V místě před přejezdem navrhujeme zpřehlednit komunikace a zmenšit zpevněnou plochu v křižovatce.

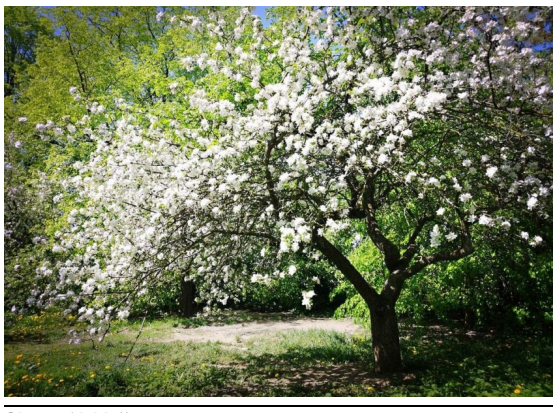
Zástavba u trati

Situace 1:500

Herní a cvičící prvky bez oplocení

Okrasná jabloň

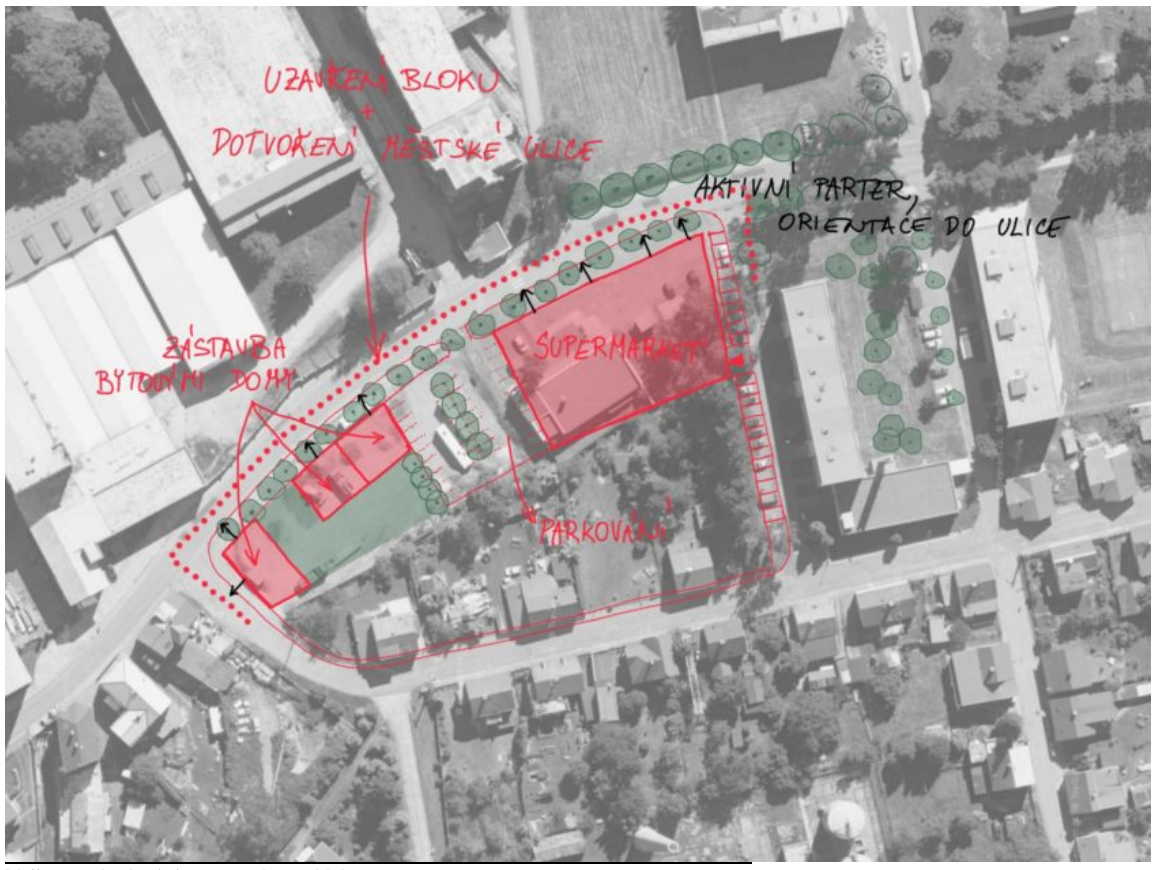

Švestka červenolistá

Bloky naproti Textilaně

Malý blok s jedním domem na jižní straně může být doplněn prostorem pro parkování a stromy. Vzhledem k charakteru komunikace navrhujeme její zjednosměrnění což dovolí umístění více stání a zjednoduší také formu parkování. Velký blok proti areálu bývalé Textilany byl dříve zastavěn po okrajích rodinnými domy. Ty dnes již nedávají měřítkově takový smysl vzhledem k panelákům a zároveň možnosti výstavby v klidnějších místech. Proto zde navrhujeme do budoucna zástavbu řadovými nebo nízkými bytovými domy (3-4 podlaží). Zároveň podél obou bloků navrhuje protáhnout dvouřadou alej, která volné plochy krásně uzavře a učiní příjezd do města o mnoho atraktivnější. Před obchodem navrhujeme přepracovat koncepci parkování a dále umístit menší točnu a parkoviště pro autobusy a případně také osobní auta.

Možnost vybudování supermarketu v bloku

Zachování stávající jednopodlažního obchodu potravin a prostoru pro autobusy

Nový supermarket

I supermarket je architekturou a proto uvádíme zdařilé realizované příklady ze zahraničí. Způsobů, jak pojmout výstavbu nového supermarketu, je mnoho a nespočívá pouze ve statickém řešení halové konstrukce a dopravního řešení parkoviště. Jelikož město nemá žádný supermarket či větší obchodní plochy, obyvatelé musí dojíždět za většími nákupy do Frýdlantu. Výstavbou supermarketu by se v daném místě podpořil sociální a obchodní ruch, obzvlášť když bude objekt spojen s dalšími menšími provozy (kavárna, restaurace, malé obchody či jiné pronajímatelné prostory). **Doporučujeme tedy, aby takový objekt vznikl co nejblíže umístěný k centru města**, aby neodvádět pozornost a náměstí nebude sociálně upadat. Situování blíže centra se naopak posílí význam centra, upevní se jeho postavení a přidá na hodnotě. Ze vzájemné spolupráce veřejné a soukromé sféry se tak může dojít k výsledku výhodný pro obě strany.

Na obrázku jsou zakresleny místa, kde by supermarket mohl stát. Určitě doporučujeme umístění při hlavní komunikaci ulice Frýdlantská pro snazší zásobování a dopravní napojení návštěvníků. Varianty 1 a 2 nabízí mnohem lepší napojení na město, je **v docházkové vzdálenosti od centra** a zároveň v docházkové vzdálenosti velké části města s panelovou výstavou, kde je vyšší hustota obyvatel. Tato umístění jsou tedy dostupnější i pro pěší. Va variantě 1 není sice celý pozemek ve vlastnictví města, ovšem nynější prodejna se může přesunout do pronajímatelných prostor v novém supermarketu. Tato varianta se z urbanistického pohledu jeví jako nejvíce vhodná a na rozdíl od varianty 2 zachová tak navrhovaný park u Textilany v plném rozsahu. Ve variantě 2 dojde ke zmenšení parku u Textilany, i tak ale zůstává dostatek prostoru na vytvoření kvalitního veřejného prostranství k plánovanému sportovnímu využití. Výstavba nového supermarketu může být v této variantě pojata přísněji v regulacích pro obchodní řetězec – podzemní parkovací místa či dvoupodlažní obchodní plochy) a tím ušetřit místo pro park. Varianta 3 je také možná, ale zabírá zemědělskou půdu, umístění je dál od centra, není v krátké pěší dostupnosti a energie sídla je přesouvána na okraj města. Z ekonomického hlediska je tato varianta výhodnější (pro obchodní řetězec), ale z urbanistického hlediska a pro význam města jako celku (pro obyvatele) nejméně vhodné.

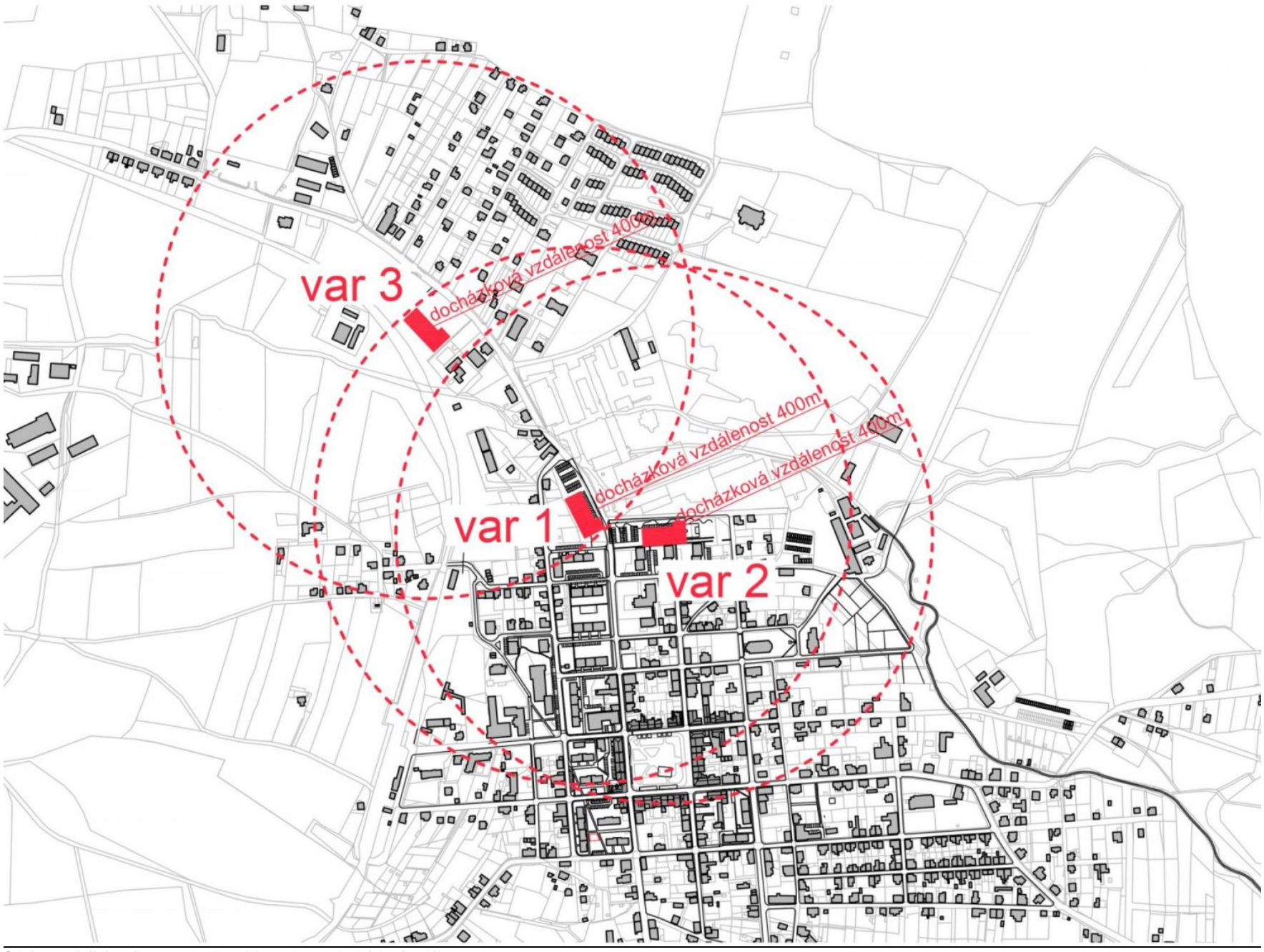

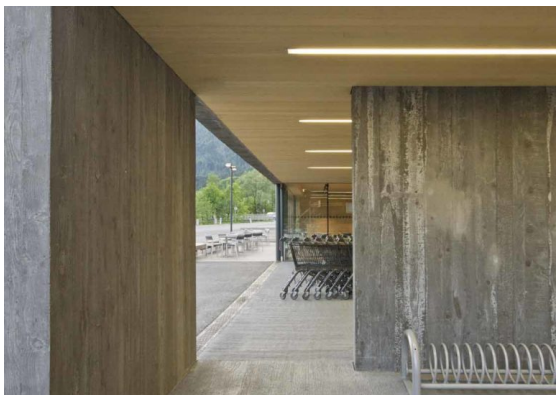
Schéma umístění nového supermarketu, jeho varianty a docházková vzdálenost

Rakousko | Lofer | kombinace dřeva a betonu

Rakousko | Lofer | 1000 m²

Rakousko | Lofer

Rakousko | St. Martin | konstrukce z dřevěných lepených nosníků

Rakousko | St. Martin | 1110 m²

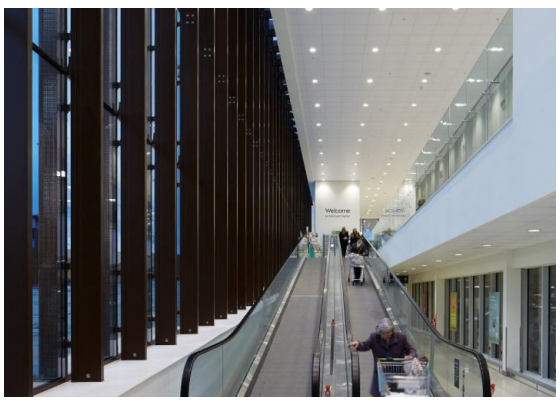
Rakousko | St. Martin

Velká Británie | Chester | fasáda z děrovaného bronzového plechu

Velká Británie | Chester | 2756 m²

Velká Británie | Chester

Rakousko | Graz | energicky soběstačný obchod

Rakousko | Graz | 1100 m²

Rakousko | Graz

Česká Republika | architektonická studie na supermarket Lídl

Česká Republika | architektonická studie na supermarket Lídl

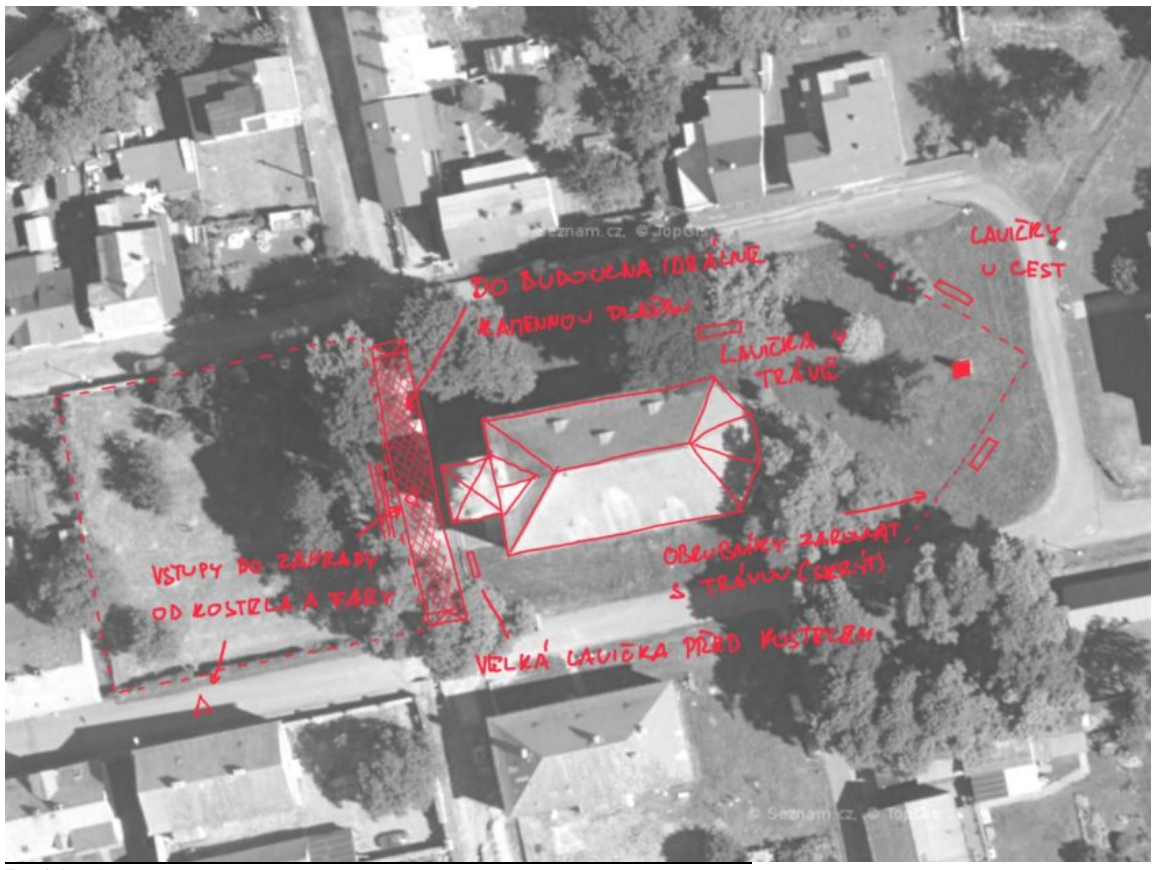
Česká Republika | architektonická studie na supermarket Lídl

Farní okrsek

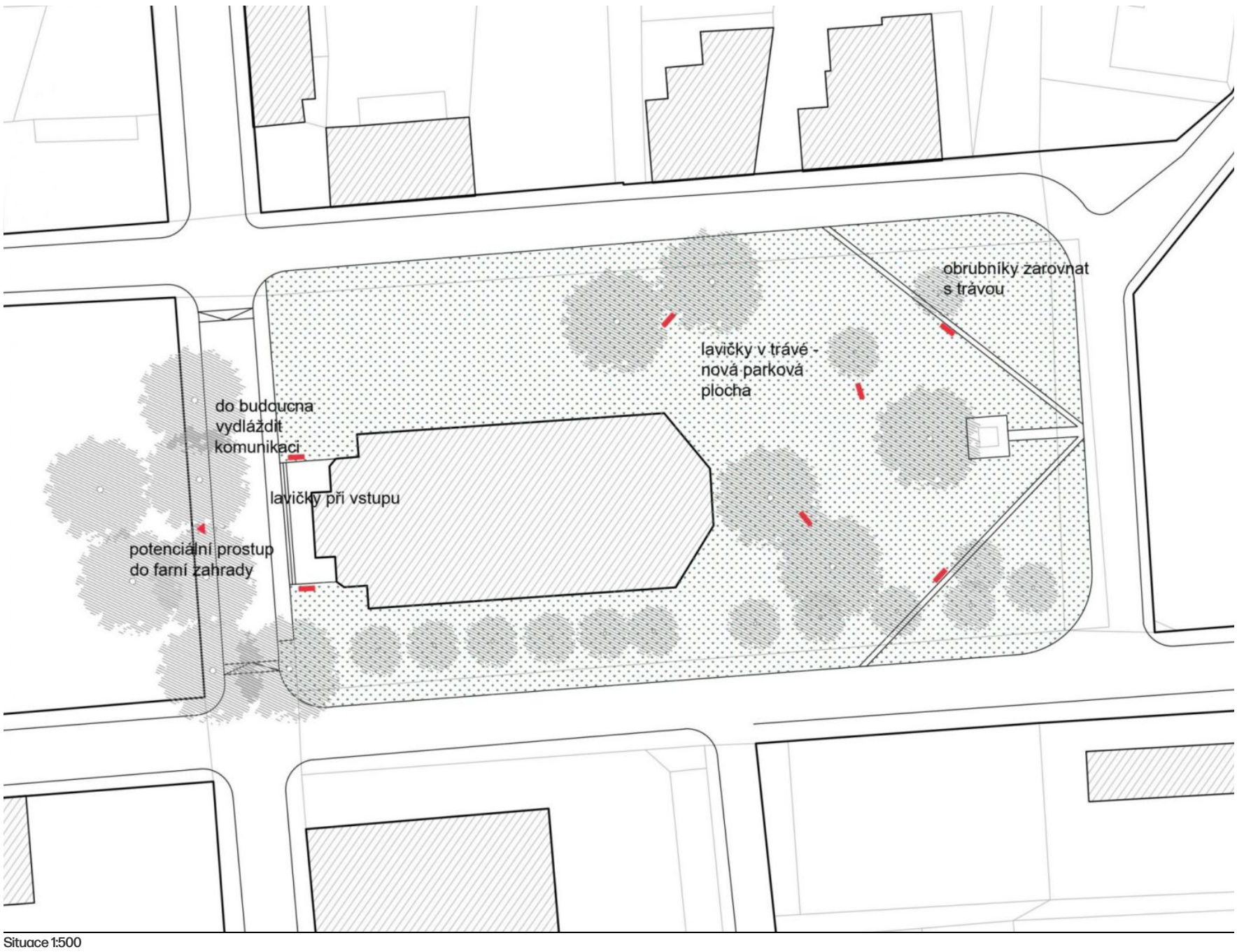
časová náročnost ●○○○○
finanční náročnost ●●○○○

možnost financování z dotačního okruhu:
veřejné prostranství, vybavenost

Prostor kolem kostela je jedním z vegetačně bohatých míst, která mají šanci stát se klidným místem pro trávení volného času. Prostor můžeme rozdělit do tří částí – prostoru před kostelem, za ním a farní zahradu. Farní zahrada je soukromá, nicméně by mohla například být uzamykatelná a přes dem přístupná. Zde by se mohly pořádat akce pořádané církví. Reprezentativní prostor před kostelem by bylo vhodné doplnit mobiliářem, což ostatně platí pro všechny části. Dlážděný povzch komunikace před kostelem by dodal místu na významnosti a také lépe propojil farní zahradu a kostel, vstup do kostela nyní nemá předprostor. Komunikace je však téměř nová a proto jistě nejde o prioritu. Park za kostelem by měl být především přírodní a doplněn mobiliářem. Obrubníky kolem nových cestiček by se mohly skrýt do trávy a prostor by tak působil jednotněji.

Farní okrsek

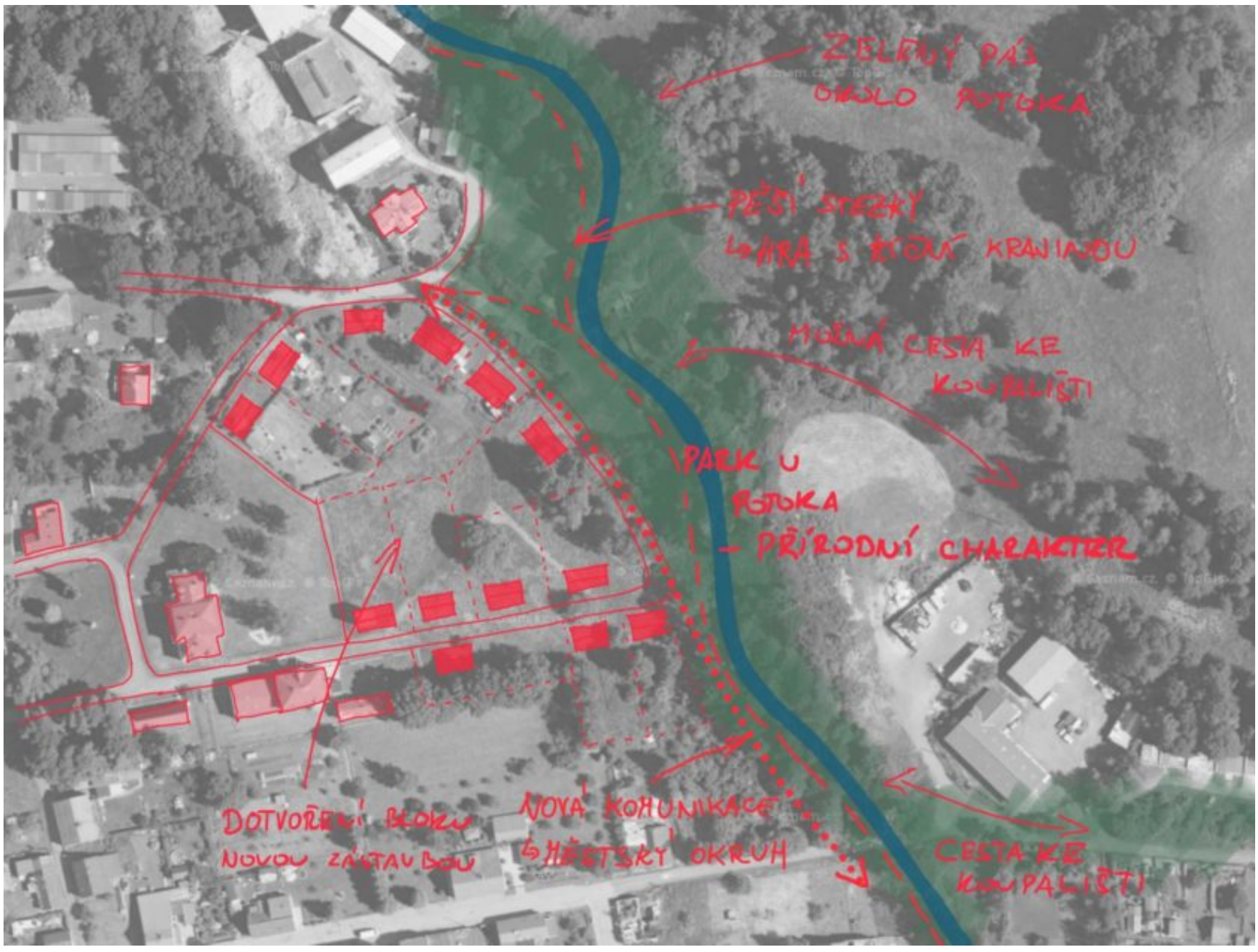

Situace 1:500

Park a nová zástavba u Lomnice

Jak již bylo několikrát zmíněno Lomnice může být pro město a jeho rozvoj velkou hodnotou a největší prostor pro zlepšení poskytuje právě plocha mezi Farním okrskem a Lomnicí. Navrhujeme zde zástavbu rodinných domů v návaznosti na nedokončený blok s bývalým chudobincem. Tyto domy jsou koncipované jako dvojdomy což šetří místo a umožňuje stavět na hranici pozemku což také zlepšuje soukromí jednotlivých pozemků. Také se jedná o častou typologii použitou například u mnoha dělnických domků ve městě. Tuto zástavbu odděluje od parku u potoka komunikace lokálního významu, která však může být při potřebě obchvatu rozšířena a její trasa zůstane stejná.
Park samotný navrhujeme pojmout především jako klidné místo na rozhraní mezi volnou krajinou a městem. Rozhraním je Lomnice, která je hlavním prvkem v prostoru. Podél by měla vést cesta a kolem vody mohou být odpočinková místa, lavičky nebo hrací prvky související s vodou. Plocha parku by měla budit dojem louky okolo potoka, obohacenou o parkový mobiliář.

Situace 1:1000

Příklad říčního parku Bamberg

Příklad krajinného parku v Ladech

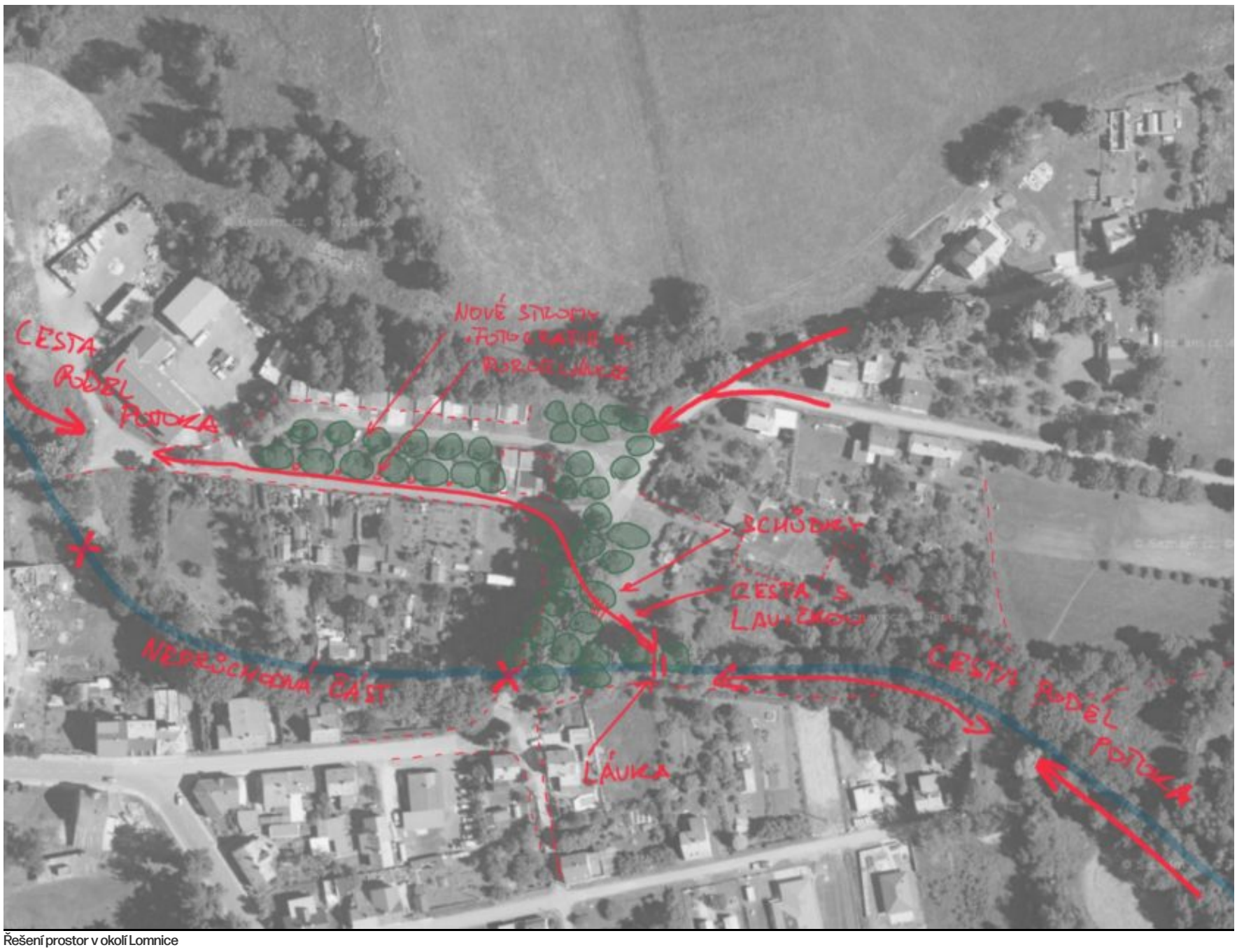

Příklad krajinného parku v Ladech

Řešení prostor v okolí Lomnice

Dnes se jedná o trochu zapomenuté místo, která však leží u několika důležitých cest a zároveň u potoka, což je pro místo velkou hodnotou. Střetávají se zde směry z centra k singltreku a zároveň podél Lomnice ke koupališti. Především ve směru podél potoka vidíme velký potenciál ke zlepšení prostupnosti a proto zde navrhujeme zkratku přes obecní pozemky s lávkou a také místem k sezení. Zároveň opět doporučujeme vysazení stromů, které také pomohou zpříjemnit dnes nehostinné místo okolo garáží kde bývala porcelánka. Tu si můžeme připomenout například historickými fotografiemi místa nebo produktů zde vyráběných. Ideální by bylo zrušit poslední garáže uprostřed prostoru a vytvořit zde cestu pouze pro pěší a cyklisty s klidným charakterem, garáže jsou však soukromé.

Řešení prostor v okolí Lomnice

Lázeňský park

časová náročnost ●●○○○
finanční náročnost ●●●○○

možnost financování z dotačního okruhu:
veřejné prostranství, vybavenost, turismus, krajina

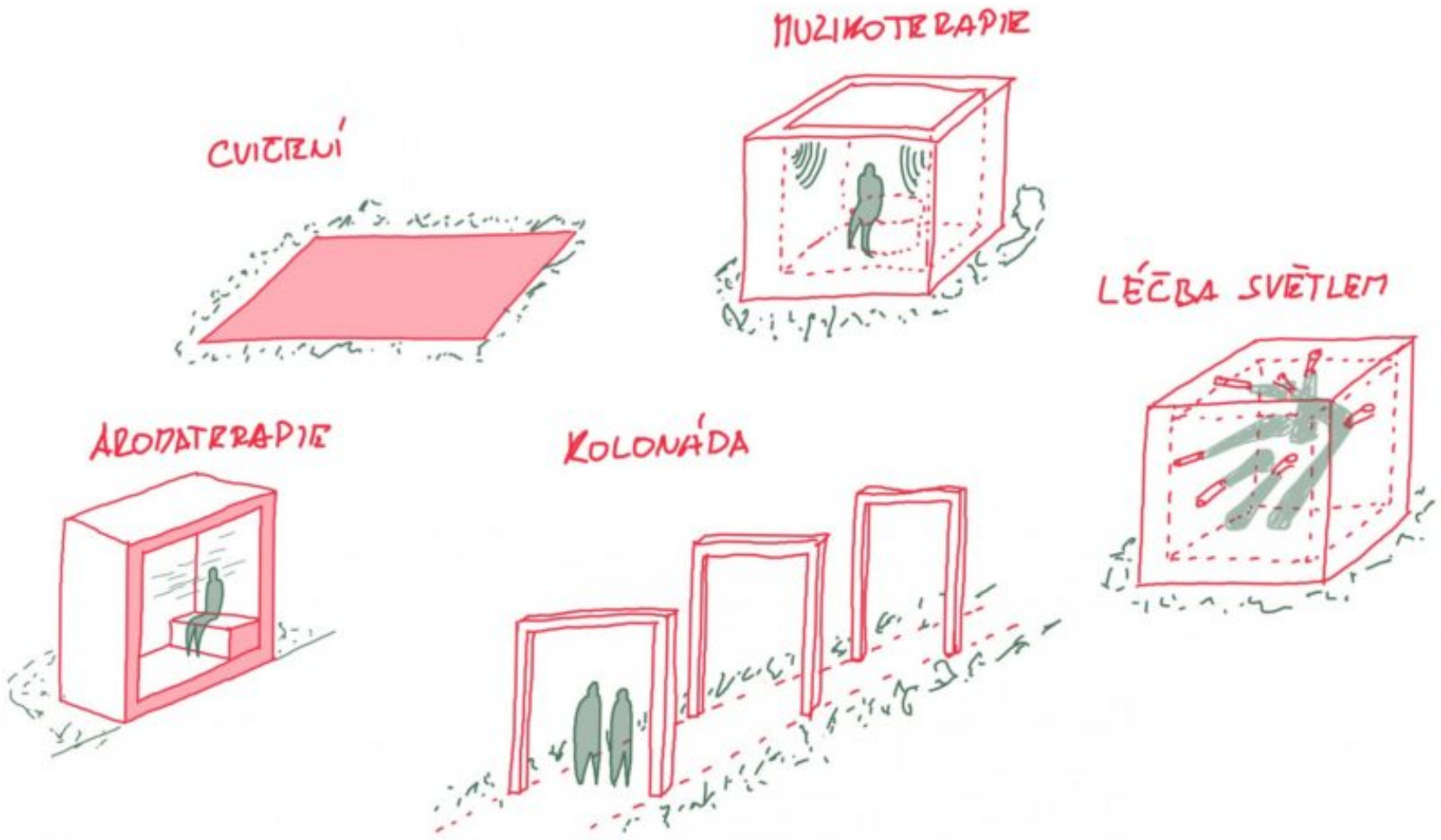
Městské lázně jsou jednou z nejzajímavějších a nejhodnotnějších budov ve městě a vzhledem k rozpracovávání potenciálu lázeňství tvoří velkou hodnotu. Bohužel jsou uzavřeny hodně samy do sebe a navíc ještě zezadu uzavřeny parkovištěm. I přes to rozhodně v první fázi doporučujeme využít zahrady minimálně k vytvoření zázemí pro hosty. Například, venkovní sauny, koupelí a také přístřešku s grilem. V další fázi, kdy půjde o rozpracování potenciálu dále by se na městských pozemcích mohl vytvořit lázeňský park, který bude obsahovat objekty související s lázeňstvím a lázeňskými procedurami. Park může být na noc zavírán a být spíše součástí městských lázní. Zároveň se bude jednat o příjemné propojení a nové plochy zeleně s vysokou kvalitou.

skicované nápady pro místo: Lázeňský park

lázeňský park a různými druhy terapie a relaxace

Objekty v parku

kolonáda v parku - částečné stínění

minimalistické a moderní pojetí kolonády

přírodní charakter parku, možné umístění lehátek či uměleckých předmětů

Privátní zahrada jako součást venkovních lázní

Možnost venkovní vany s návazností na relaxační zahradu

Venkovní sprcha jakou součást sauny

Sportovní areál u Sokola

Ne sportovní areál již existuje projekt, který transformuje jak plochu dnešních antukových hřišť tak prostor bývalého škvárového hřiště za nimi. Tento projekt se nám zdá zbytečně megalomanský a byli bychom spíše pro menší zásah v podobě nového multifunkčního hřiště a případného oválu vně hřiště. Tak bude možné zachovat větší část plochy přírodní, zlevnit projekt a zachovat jeho funkčnost. Zároveň se také zlepší prostupnost areálem a kolem budovy sokola. Parkování by mělo být řešeno spíše podélně naproti sokolu a ne přímo před budovou, kde by měl být příjemný prostor před vstupem.

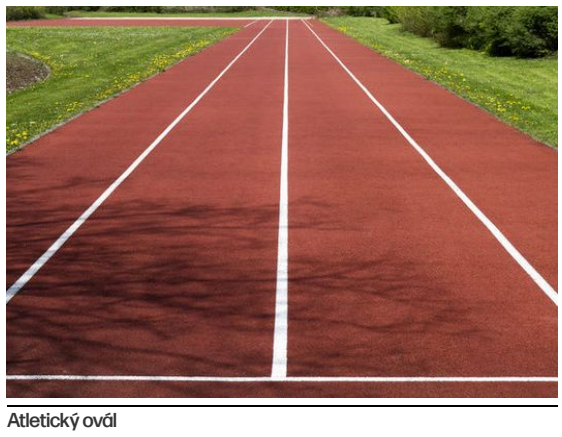
Areál u sokola

Zázemí pro sportovce - šatny

Terénní schody - případná tribuna

Atletický ovál

Okolí hasičské zbrojnice

Následující skica řeší několik prostor v okolí hasičské zbrojnice. Prvním je místo přímo před ní, které je dnes pouze rozsáhlou asfaltovou plochou. To se nám zdá zbytečné a navrhujeme alespoň v části návrat zeleně a zasazení stromu, Tato intervence pomůže se zasakováním vody a prostor při horkých dnech bude ochlazovat. Plácek pod hasičárnou se může stát příjemným pobytovým místem. Navrhujeme zde pracovat s potokem, který je dnes zatrubněný a vyvést ho alespoň v malém úseku zpět na povrch.
V návaznosti na něj umístit stromy a také ohniště nebo místo k sezení například pro menší sešlost hasičů.
Poslední pojednanou plochou je trojúhelníkový volný prostor, který může být i lokálním centrem. Může zde být umístěna předzahrádka restaurace a umístěny nové stromy. Dnes je tento prostor ve špatném stavu což je škody, protože má velice příjemný a uzavřený charakter. Elektrické vedení bude pravděpodobně potřeba umístit pod zem.

Okolí hasičské zbrojnice

Ohniště

Příklad odtrubnění potoka, Tresný potok

Příklad odtrubnění potoka, Tresný potok

Prostor před fotbalovým hřištěm

časová náročnost ●○○○○
finanční náročnost ●●○○○

možnost financování z dotačního okruhu:
veřejné prostranství, krajina

Jedná se o jednoduchou úpravu prostoru spočívající ve vysazení stromů a umístění parkovacích míst na štěrkotrávníku mezi ně. Ta budou používána jen pro zápasy nebo jiné akce na fotbalovém hřišti. Možné je také rozšířit prostor zeleně a zúžit komunikaci jak je ukázáno na skice. Tento prostor se dnes zdá nevyužitý a ani vysazení stromů to nezmění, ideální by bylo využití části plochy pro nový rodinný dům/domy.

Prostor před hřištěm

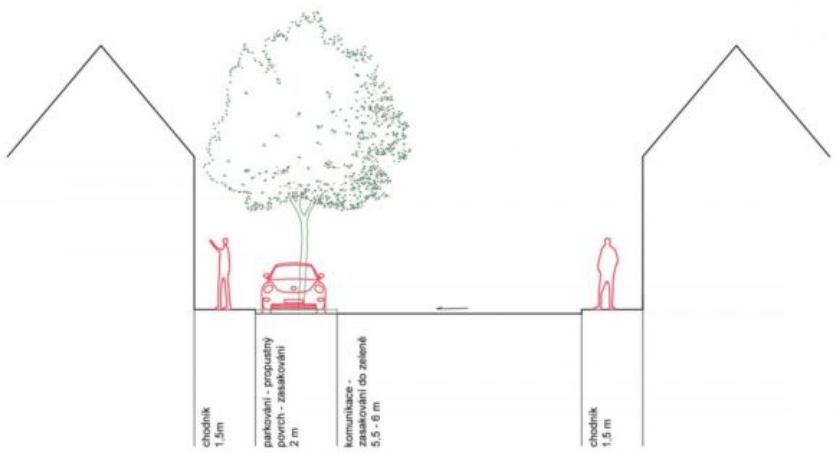
Prostor před fotbalovým hřištěm - výstavba rodinných domů a dotvoření ulice

Rozcestí za úřadem

Pěticestí – rozcestí za úřadem

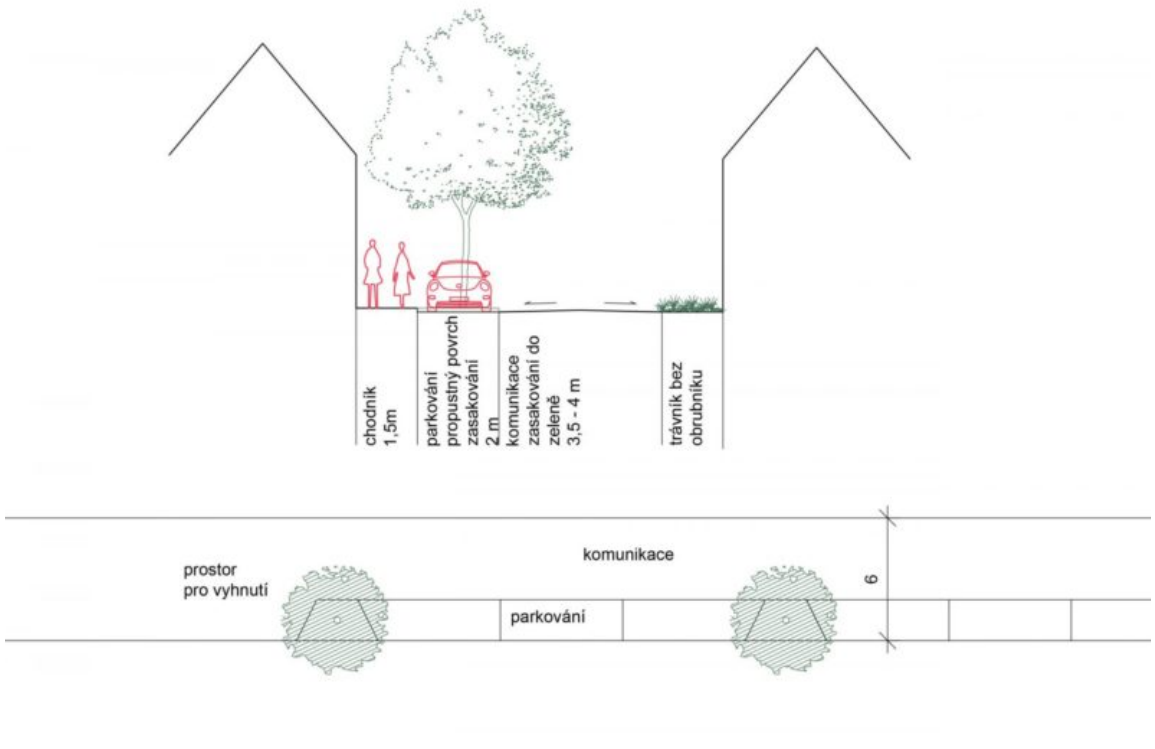
Jedná se o velice zajímavý prostor ozvláštněný diagonální ulicí. Mohlo by se jednat pouze o minimální úpravu jedinečného prostoru. Vysazení solitérního stromu a umístění jednoduché přírodní lavičky by místu dodalo útulný charakter.

Řez klasickou ulicí

Řez klasickou ulicí

Pomocí schématických řezů ukazujeme, jak je možné ideálně pojmout příčný řez komunikací. Parkovací stání na jedné straně jsou doplněna stromy. Zároveň plocha stání může být z propustného materiálu, například zatravněné dlažby. Toto řešení je vhodné do ulic mezi rodinnými domy kde není taková poptávka po parkovacích stáních a díky tomu mohou být ulice příjemnější pro obyvatele i procházející.

Řez zklidněnou ulicí

Řez zklidněnou ulicí

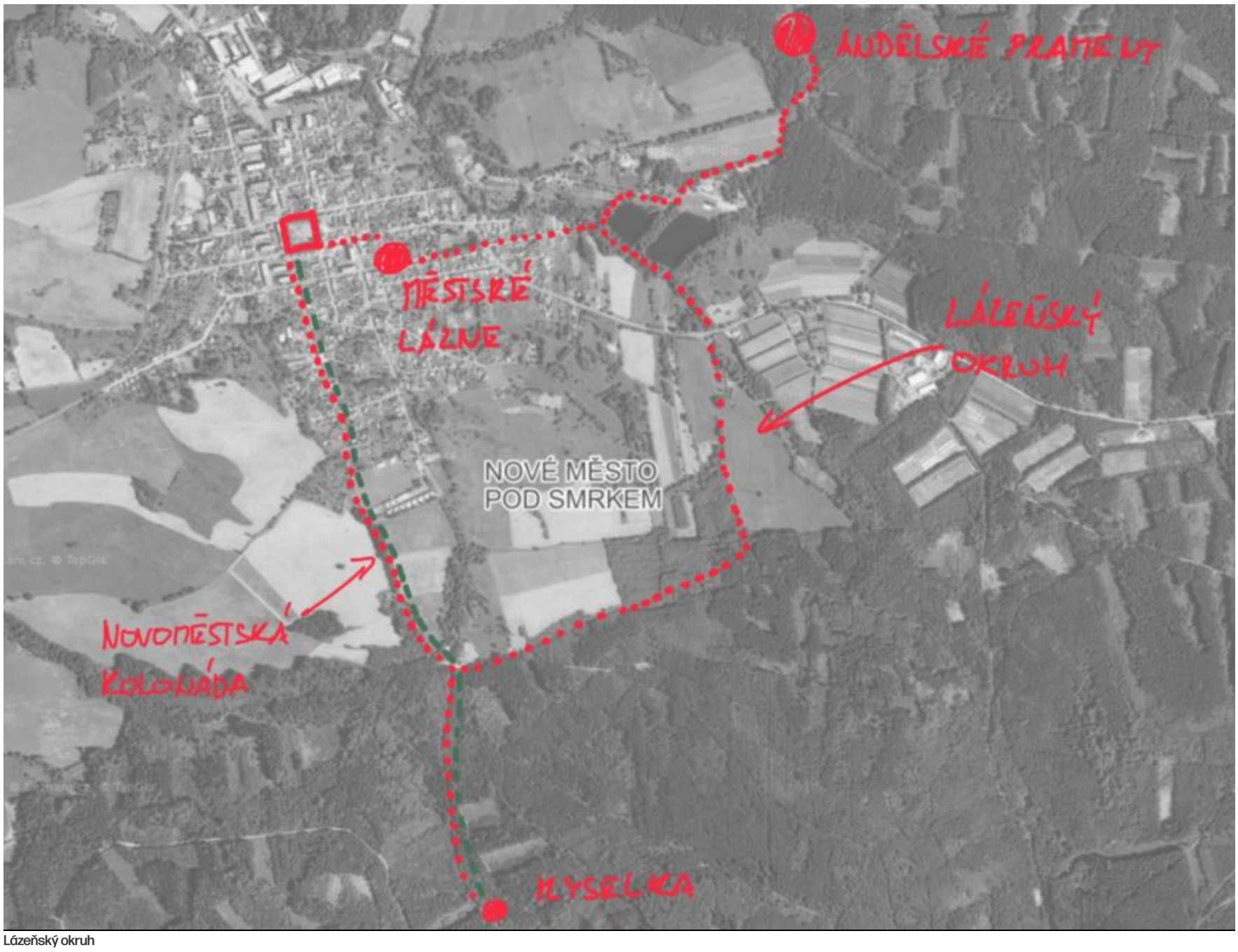
Tento případ je pro ulice více vesnického charakteru a s menším zatížením. Jako velkou hodnotu vnímáme vegetaci v uličním profilu v podobě stromů a zatravněných stání, ale také klasický bezobrubníkový přechod do trávy, který bohužel pomalu mizí. Komunikace je obousměrná, ale velice úzká a je možné se vyhnout pouze v místech k tomu určených. Tento systém dovoluje umístění dostatku parkovacích míst a zároveň zachování příjemného charakteru komunikace.

Potenciály v návrhu

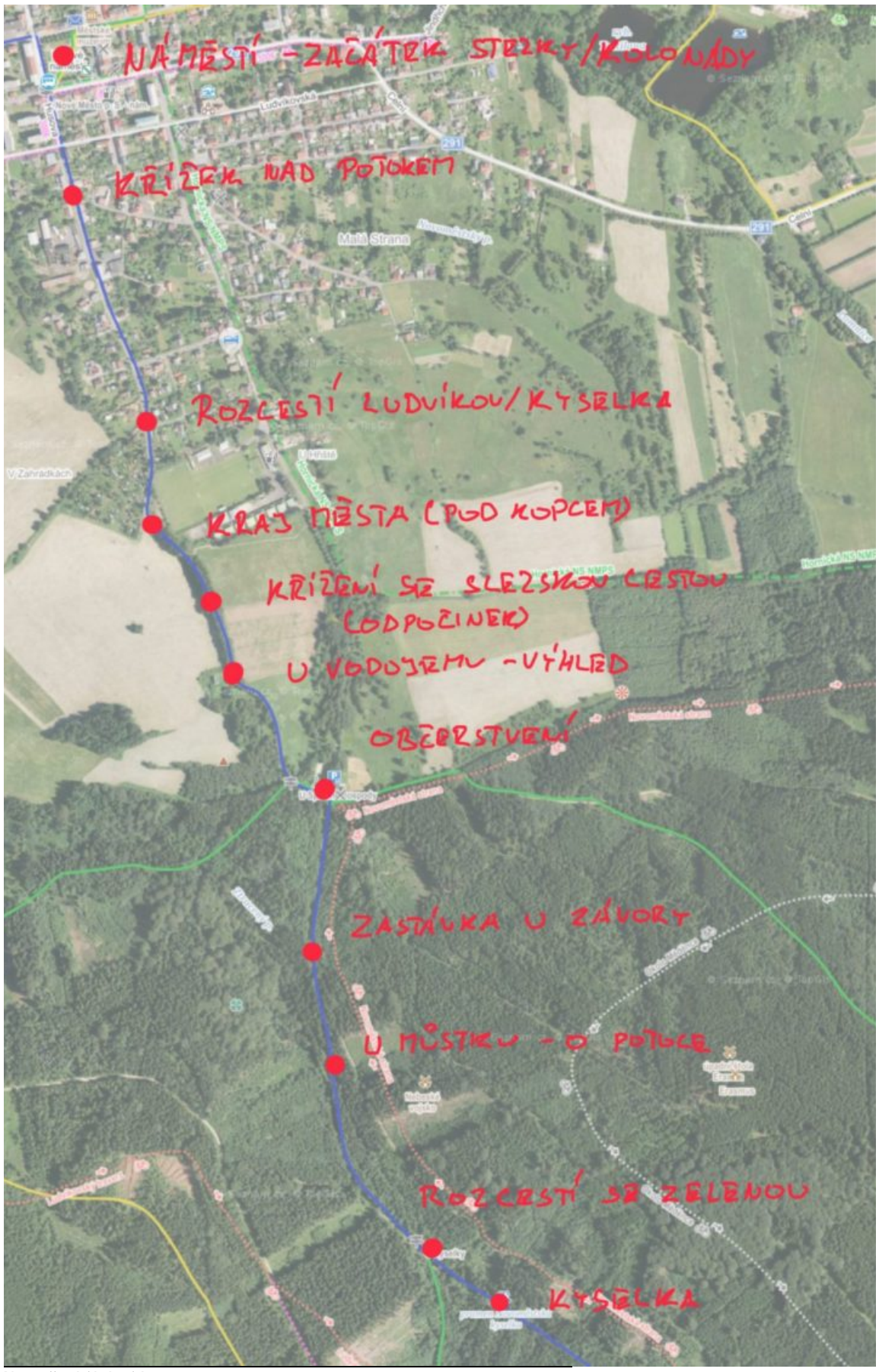
Potenciál lázeňství

Potenciál jsme rozpracovali včetně ukázky jednotlivých objektů, které budou následovat. Základním konceptem je doplnění lázeňského trojúhelníku tak, aby Nové Město bylo plnohodnotným lázeňským místem, které z okolní měst lidé navštíví a zároveň se bude jednat o atraktivitu pro širokou veřejnost.

Nebudou to další lázně, ale spíše rozvinutí tématu lázeňství ve městě a krajině. Základním rámcem je lázeňský okruh spojující náměstí, Městské lázně, Andělské prameny a Kyselku. Zároveň je důležité také vyznačit pěší propojení s Lázněmi Libverda.

Lázeňský okruh

Novoměstská kolonáda

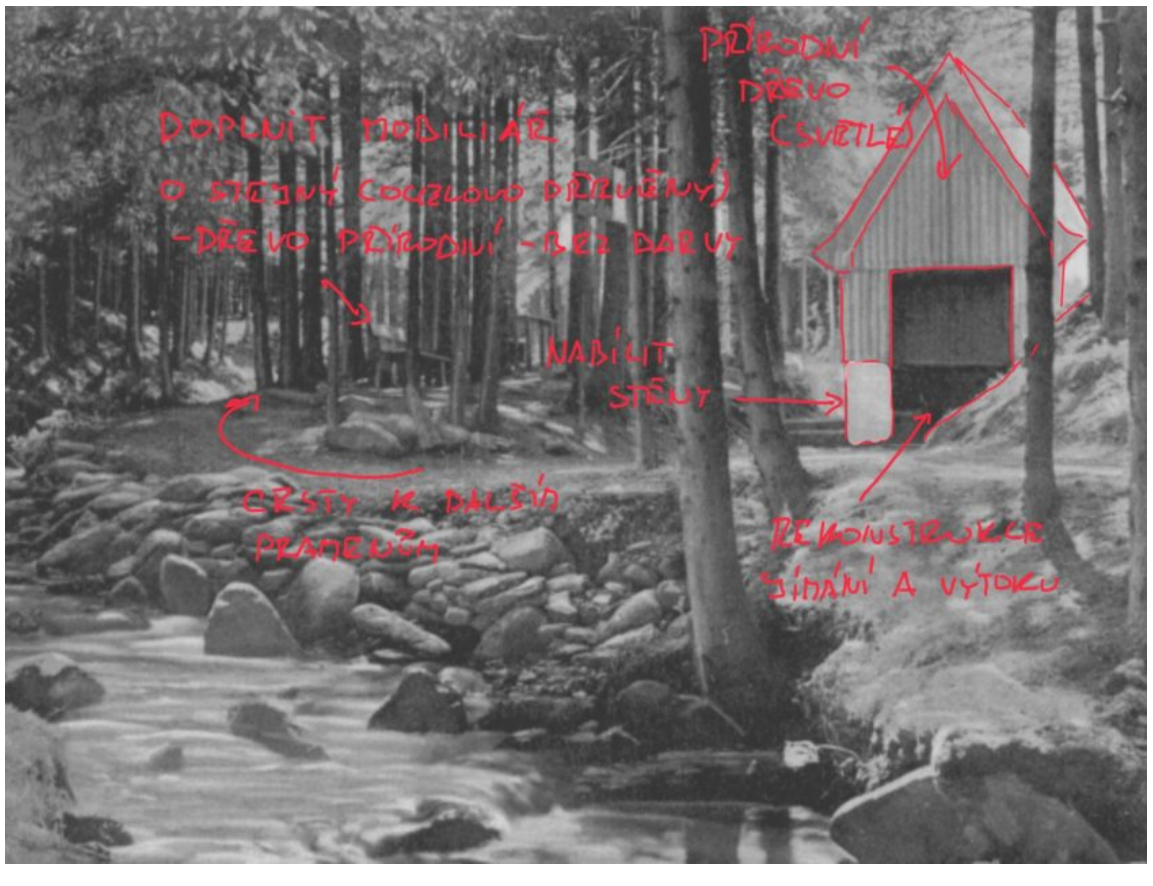
Novoměstská kolonáda

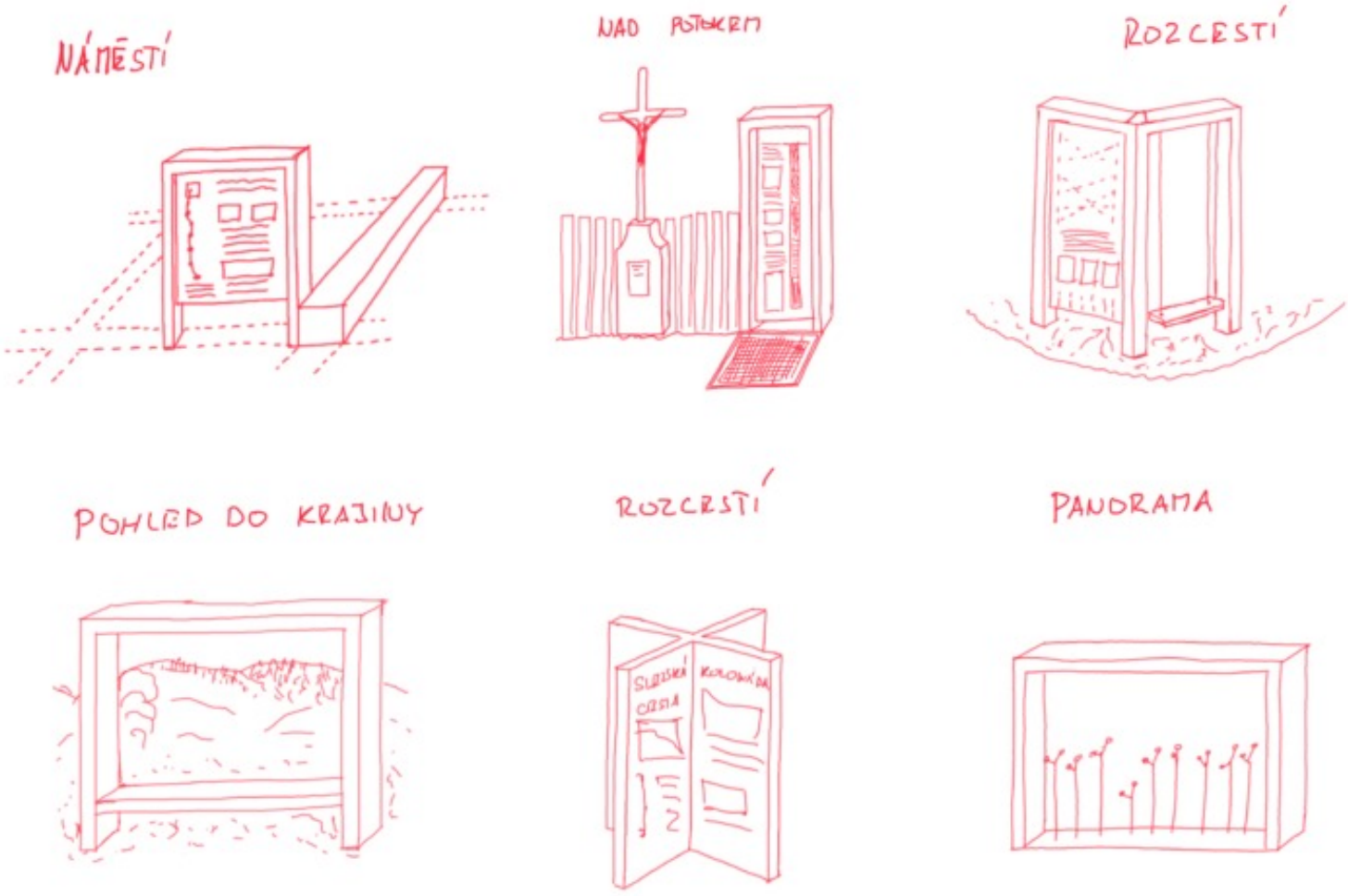
Jedná de o cestu z náměstí ke Kyselce, která může být pomocí jedinečných objektů po cestě pojata velice zajímavě a atraktivně. Na cestě jsme vytipovali zajímavá místa a pro ukázku naskicovali objekty, které by na nich mohly být. Jedná se o jednoduché dřevěné konstrukce, jejichž realizace by neměla být nákladná, ale zároveň cestu oživí a udělají zajímavou a poučnou.

Popis objektů

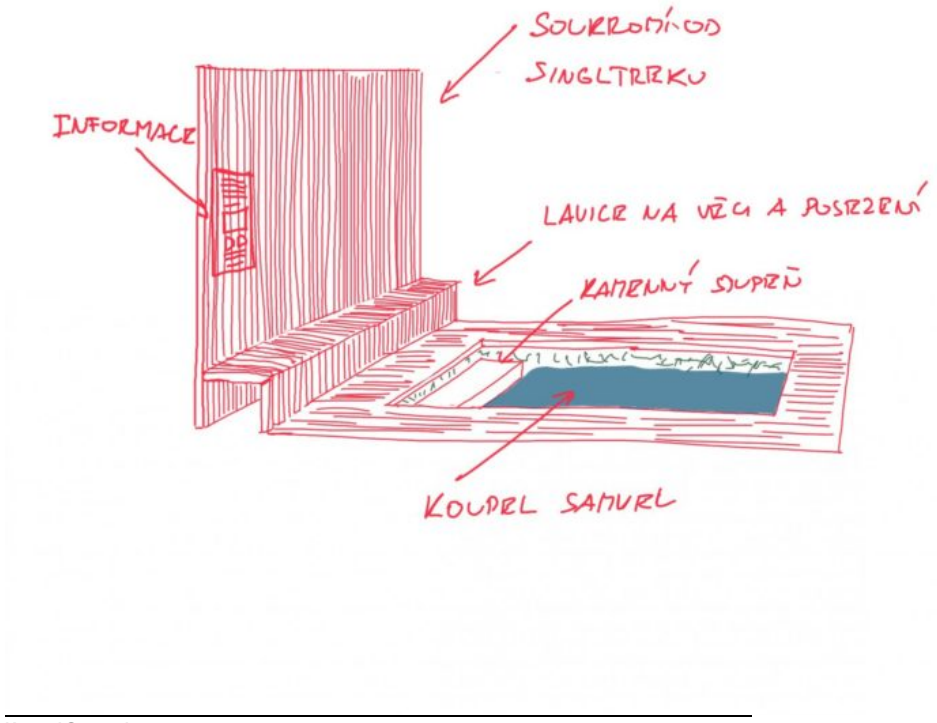
Objekt na náměstí vychází z rastru čtverců a mimo posezení informuje o kolonádě. Zatavení u kříže nad Novoměstským potokem pracuje s vodou a umisťuje informační panel přímo nad vodu. Zde může být popsáno jak kyselka vzniká. Informace by měli být vždy stručné a například ve spodní části interaktivní pro děti. Objekt na rozcestí pracuje se s oběma směry cest a zakomponovává houpačku, která je i druhým dílem ztužena. Při prvním kontaktu s volnou krajinou je umístěn velký rám, který jednak ukazuje pohled na kopce a lesy, ale také nabídne odpočinek před výstupem. Objekt na křížení cest umožňuje dozvědět se o obou důležitých prvcích v krajině a místo s výhledem nad vodárnou pracuje s průhledem skrz ocelové kroužky se střelkou podobně jako zaměřovač na střelné zbrani. Na každém potom může být napsáno kam ukazuje a člověk místo jednoduše odhalí. Další zastavení převážně v lese a u potoka mohou být pojata podobně, každé by mělo nějak pracovat s místem a zároveň se vztahovat k celku.

Největším nynějším lákadlem mimo singltreku je právě **pramen Novoměstské Kyselky**. Proto také navrhujeme vytvořit zajímavou cestu k ní a podpořit tak toto místo. Cíl cesty se však nachází zde a bylo by vhodné, aby to místo reflektovalo. Obecně přírodní charakter zásahů a používání přírodních materiálů by měl být dodržen i zde což je ilustrováno právě přírodní texturou dřeva na mobiliáři a přístřešku, který je jinak pohledově velice zajímavý. Rekonstrukci by si zasloužily také stěny a samotné jímání a místo kde si lidé natáčejí vodu do láhví. Dalším zajímavým místem je také **hájek listnatých stromů** za objektem, kam by se mohla rozšířit odpočinková zóna. Dále proti proudu by se měla obnovit cesta k druhému prameni, případně i do budoucna podchytit pramen třetí. Obecně však není třeba tolik zlepšovat, spíše se snažit o lepší splynutí místa s přírodou a potokem tekoucím hned vedle.

Ukázka objektů na kolonádě

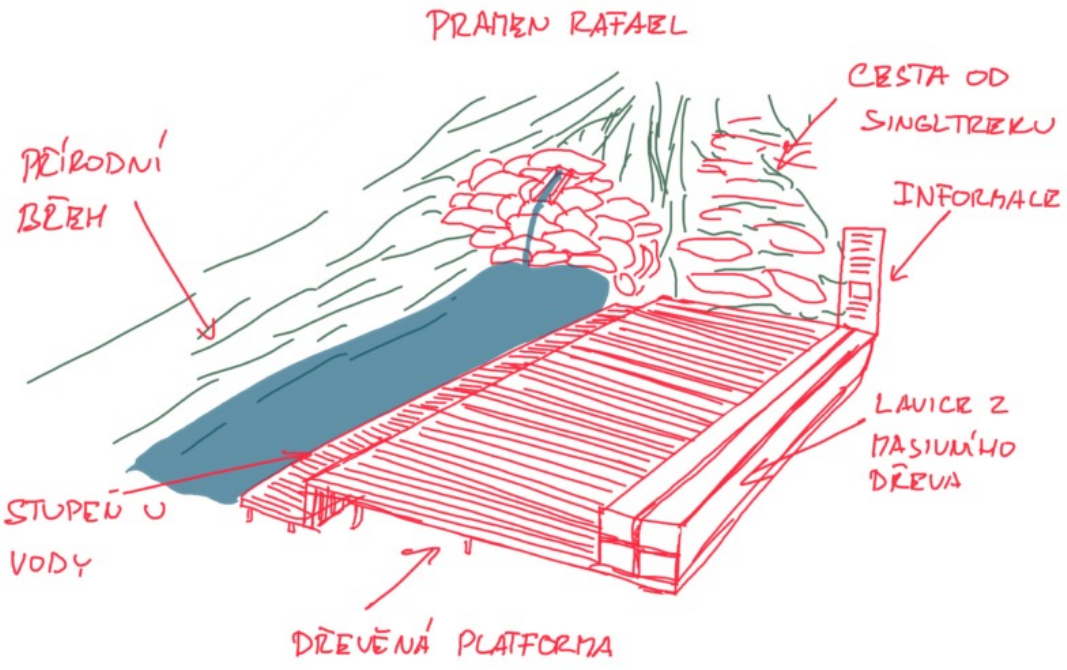
Koupel Samuel

Andělské prameny

Dalším lázeňským potenciálem jsou radioaktivní andělské prameny, které jsou velice unikátní a mohou být využívány jako reálná lázeňská procedura, ale zároveň pro turisty s jednorázovým působením jako neškodná zajímavost. Na základě celého konceptu jsme se rozhodli navrhnout jednoduché přírodní objekty, které by místům dodaly na vážnosti a důležitosti a zároveň je zpříjemnily návštěvníkům.

Koupel Samuel

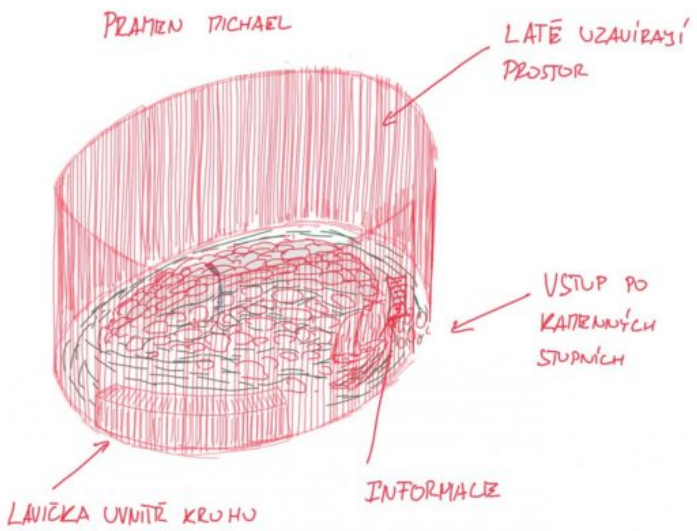
Vývěr zde tvoří rašelinné jezírko s radioaktivní vodou, které může být využíváno jednak jako chladná koupel, rašelinný zábal a také pro radioaktivitu vody. Zlepšujeme proto přístup k vodě a zároveň vytváříme laťovou stěnou soukromí od singltreku. Na druhou stranu si každý objektu rychle všimne. Na vertikální stěnu navazuje lavička jednak k posezení, ale také k odložení oblečení před koupelí.

Pramen Rafael

Pramen Rafael

Pramen Rafael je dnes asi nejnavštěvovanějším z míst hlavně proto, že je přímo u singltreku. Zároveň je o mnoho vydatnější než Michael. Charakter místa ponecháváme stejný, jen opět zlepšujeme přístup k vodě – pramenu a potůčku vedoucímu od něho. Dřevěná terasa vedoucí od vody je ukončena lavičkou z masivního dřeva, která umožní odpočinek u vody stejně jako dřevěná terasa. Měl by zde být také jednoduchý stojan na kola, kde je možné zavěsit kola za sedlo.

Pramen Michael

Pramen Michael

Pramen je umístěn v mírné prohlubni oproti okolnímu terénu což vytváří zajímavý chráněný prostor. Toho jsme využili a vytvořili uzavřené klidné místo. Pramen je také nejdále od singltreku a i proto je jeho kidnější charakter a režim výhodou. Bude se jednat o kontemplativní místo se zurčící vodou posezením na okraji kruhu a kamennými schůdky dolů do prostoru. Pramen je také nejradioaktivnější a v tomto předčí i ty v lázních Jáchymov.

Potenciál hornictví

Hornictví je velkým potenciálem místa a také tématem velice úzce spjatým s jeho historií. Na kopcích v okolí existuje mnoho pozůstatků této činnosti, které jsou většinou očím pozorovatele skryté. Pracujeme zde s návrhem Okrašlovacího spolku NMpS, který je velice detailní co se týká trasování cest a znalostí prostředí a důležitých míst. Pro návrh jsou důležité dva aspekty a to značení hornických okruhů a zpřístupnění štol Světluše a Beránek Boží. Ke zpřístupnění se také váže možnost vybudovat skanzen nebo alespoň jisté zázemí a centrální místo hornické tématiky. Obecně lze říci, že ideální je samozřejmě vytvořit jak okruhy tak zpřístupnění, nicméně je možné i rozdělení na fáze. Při zpřístupnění je určitě vhodné také investovat více do okolí štol a především objektů po cestě k nim. Při budování okruhů se zaměřit opět na zajímavost zastavení aby byla více interaktivní a zábavnější pro děti jak tomu je u nových naučných stezek. Ozvláštněním může být například průhledný obraz pouze s čárově vyznačenou historickou podobou přes který je možné vidět například stávající hornickou cestu, drtírnu a podobně.

Na obrázku níže jsou schématicky ukázány navrhované okruhy, které jsou velice vhodně napojeny na důležitá místa a také navzájem pomocí i dnes hojně využívaných cest.

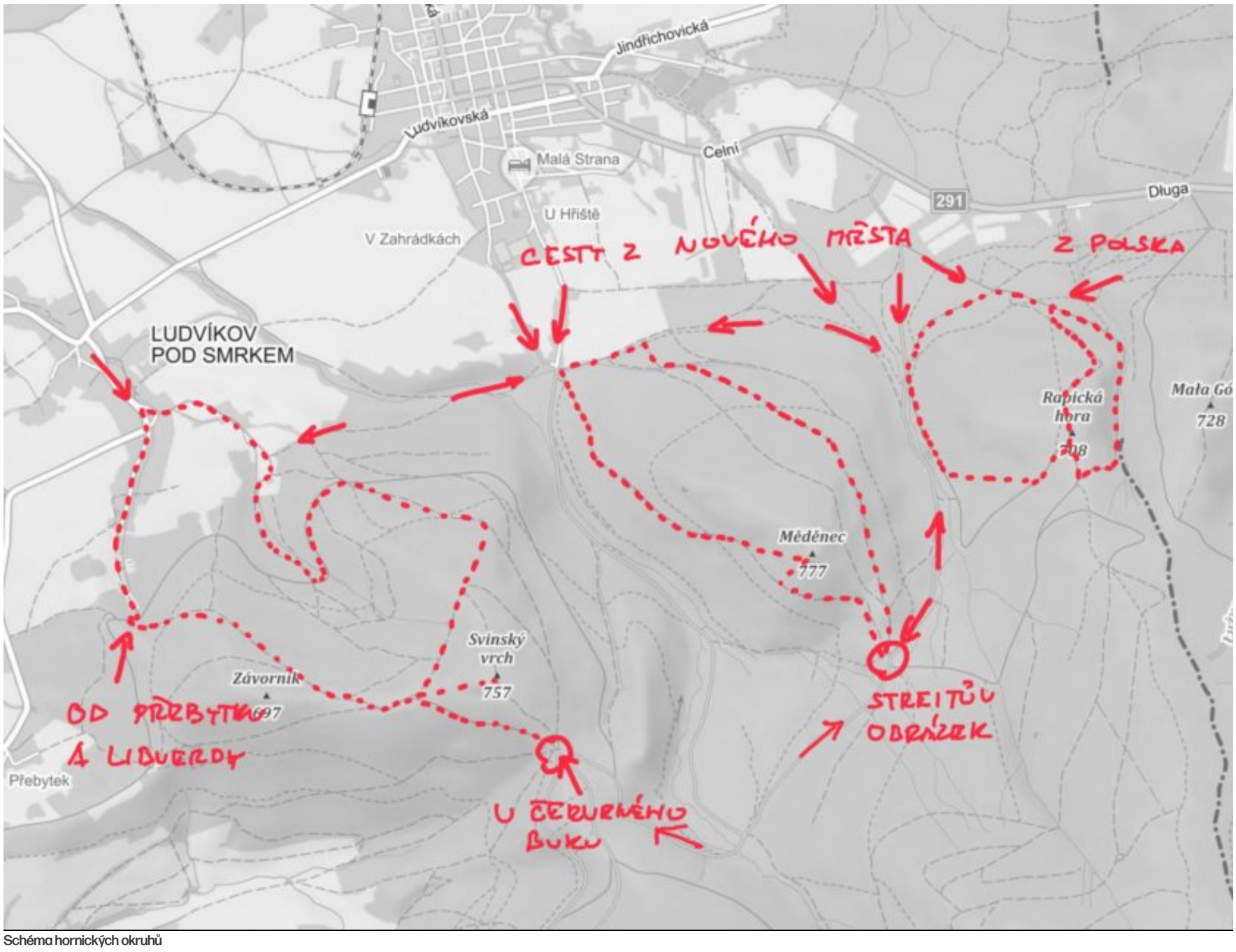
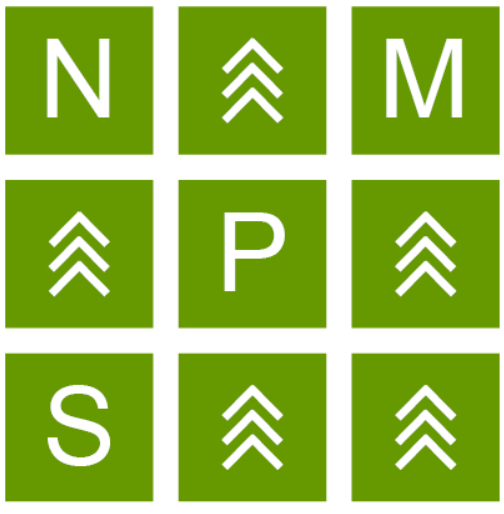

Schéma hornických okruhů

Vizuální identita města

Jak již bylo zmíněno město by mělo zapracovat na svém vizuálním jazyku, pomocí kterého může nalákat nové turisty a také pomůže zlepšit sounáležitost obyvatel s městem. Ten se neprojeví pouze formou loga, ale také použitím vizuálního stylu na webu a také v terénu na informačních tabulích a obecně ve veřejném prostoru města. Zpracování vizuálního stylu je velice komplexní a nezahrnuje pouze návrh loga, ale spíše celý manuál jak s jednotlivými prvky pracovat. Tento návrh provádí grafik a náš koncept je pouze ukázkou jak může výsledek vypadat.

Návrh vychází ze struktury městského jádra – devíti pravidelných čtverců. S těmi je dále pracováno společně s textem a grafickou zkratkou smrku, která je propsána i do textu. Zvolená grafika dovoluje dále pracovat s umisťováním různých piktogramů ve čtvercovém rastru případně s používáním barev textu nebo podkladu.

NOVÉ MĚSTO
POD MRKEM

Nové Město
pod mrkem

NOVÉ MĚSTO
POD MRKEM

Struktura a potenciál krajiny

Zásadní jevy a struktury

přírodní dispozice

Dnes je Novoměstsko typickou sudetskou krajinou na severním okraji Jizerských hor, typicky postiženou částečnou absencí vhodného hospodaření v krajině, zanikáním cenných struktur kulturních krajin /alejí, solitérních stromů, druhově pestrých trávníků/. Naopak velký podíl rozlohy krajiny zabírají různé typy tzn. greenfields a brownfields – neobhospodařované úseky bezlesé krajiny, historická důlní území, ruiny domů a okolí nefunkčních továrních areálů.
Ač na severním okraji Jizerských hor, terén je zde již mírný (v předposledním glaciálu bylo reliéf ohlazen ledovcem), a spíše připomíná přilehlá města v sousedním Slezsku, než zbytek Čech.

vysídlení Sudetských Němců

Poválečný demografický zlom znamenal nejen masivní a převážně negativní změnu ve struktuře místního obyvatelstva, ale i radikální posun hospodaření v krajině. Značné množství staveb a krajinných celků bylo opuštěno a postupně chátralo; převážně bezlesá krajina začala spontánně zarůstat náletovými dřevinami a vznikly tak nové, do té doby na novoměstsku téměř “neznámé” typy krajiny – postindustriální a postagrární “brownfields”. Jde jak o brownfields *sensu stricto*, tak o osikové/březové hájky se zbytky bývalého bezlesí, případně různé kulturní stopy lidské činnosti.
Z hlediska biologické hodnoty jsou tyto biotopy často mnohem zajímavější a pestřejší, než monokulturní výsadby v převážné většině hospodářských lesů.
Jedním z výrazných doprovodných jevů vysídlení je taky pravděpodobně počátek velmi intenzivního šíření invazních druhů rostlin – především křídlatek (k. japonské, české a sachalinské) a třapatky dřípaté. Tyto invaze probíhají na dnes z větší části opuštěném území hlavně v okolí vodních toků, v jinak velmi hodnotných a pestrých biotopech;jejich masivní likvidace není realistická, vhodná je ale ovšem preventivní péče o biotopy zatím neinvadované a zachovalé tak, aby na nich k invazi nedošlo.

povodně v roce 2010 a jejich stopy v krajině

Povodně v roce 2010 novoměstsko výrazně zasáhly a dodnes jsou jejich stopy v krajině patrné. Jde především o větší toky (Ztracený potok, Lomnice), jejichž nivy byly povodní značně rozšířeny a prosvětleny (i ve srovnání s koncem tisíciletí), vznikly zde i rozsáhlé štěrkové lavice (které jsou dnes opět z větší části zarostlé vegetací).
Tyto nivy místy si zachovaly svůj parkovitý, extenzivní charakter dodnes; navrhujeme proto síť “pěšinek” podél vodních toků (úzkých, pouze několikrát ročně prosekávaných), které by atraktivní nivní biotopy zpřístupňovaly a nahrazovaly tak i některé neprůchozí historické cesty, které jsou dnes z různých důvodů zahrazeny (především kvůli pastvě dobytka, výstavbě nových domů etc…).

Specifické krajiny, typické pro Nové Město

1/ “Vágní terény”

V kontextu Nového Města jde především o časté úseky dříve zemědělské krajiny, bývalé industriální a zemědělské areály nebo širší okolí železniční tratě, a také “mezery” v městské zástavbě nebo “šedé zóny” na okrajích města. Typická je neurčitost a nejednoznačnost využití (často zde zjevně značně rychle zarůstají dřevinami, především javorem klenem, v podmáčených úsecích také olší šedou, olší lepkavou a břízou), časté jsou zbytky původních struktur – ať novodobých (budov, kolejiště etc.), nebo různé relikty jako původní meze mezi jednotlivými lány. Výrazný je vysoký podíl invazních druhů, přičemž místním specifikem je – kromě obvyklých invazních druhů (křídlatky japonské, netýkavky žláznaté a celíku kanadského) – také často masivní výskyt třapatky dřípaté.

2/ Mokřady

Mokřady jsou nejčastějším typem krajiny (hned po pastvinách a spolu s luhy) Novoměstska. Vyskytovaly se zde pravděpodobně ještě v mnohem větší míře před založením města a jejich rozloha nejspíš poklesla kanalizací toků (a to nejspíš jak pro průmyslové a důlní potřeby, tak také kvůli cílenému vysušování pozemků na katastru města). Po vybudování tratě a některých silnic paradoxně některé menší mokřady vznikly (díky zadržování vody liniovými strukturami), zajímavá a cenná mokřadní krajina také vznikla čistě lidskou činností při severozápadním okraji obce těžbou spraše pro místní cihelnu. **Strategie péče o novoměstskou krajinu by tyto biotopy měla výrazně reflektovat – jde o území na horním toku Lomnice a výraznou zásobárnu vody (a tak je kondice zdejších mokřadů důležitá pro hydrologický režim významné části východního Frýdlantska.**

3/ Strouhy a regulované vodní toky

Z historie novoměstska je patrné, že prakticky veškeré zdejší vodní toky byly využity v hornictví nebo jako pohon pil a mlýnů. Z té doby se také na značné části jejich průběhu zachovaly regulace, dláždění a podobně. Dnes už je tento systém nefunkční a často narušený vodní erozí, ale podílí se výrazně na morfologii koryta a vodním režimu v okolí toků. Za dekády až století jejich existence v krajině už jde o “usazená” díla, která se podílejí na současné vysoké hodnotě novoměstské krajiny. Jiné je to s melioracemi mladšími, vytvořenými v druhé polovině dvacátého století (*viz obrázek*). Tyto meliorace byly vytvářeny bez rozmyslu, často zrychlují a usnadňují povodně a v budoucnu by bylo vhodné zamyslet se na jejich postupném znefunkčnění – aspoň v místech, kde je to možné.

Novodobá meliorace v okolí Nového Města, © VÚMOP

4/ Komponovaná a kulturní krajina

Výraznou částí Novoměstska je kulturní a komponovaná krajina: zde sloučeny do jedné kategorie, neboť je zde je často velmi obtížné odlišit. Jde o všechny (a často velmi hodnotné) aleje, solitérní stromy, parky, jednu velmi výraznou oboru, ale i zbytky ovocných sadů nebo ´všelijaké “ dekorativní” výsadby (a třeba i lokální hřbitov, který je velmi zajímavý). Jednou z nejpozoruhodnějších lokalit je pak park v areálu Klingerovy vily, který rozsahem a významem dost překračuje lokální kontext.

5/ Industriální krajina

Jde nejen o časté továrny a jejich okolí, ale i o novoměstské nádraží, vlečku k bývalému muničnímu skladu u Chlumu a velké množství různých technických a manipulačních ploch.

6/ Zaniklá sídla, cesty a antropogenní stopy

Úvozy, meze a staré cesty; zaniklé komplexy budov; lesní pila; spálená hospoda; bývalá hájenka a liščí farma; Weisenhäuser.

7/ Les

Rozsáhlý katastr Nového Města zahrnuje téměř celý vegetační profil severního okraje Jizerských hor. Význačná je téměř úplná absence dubohabřin, a to i na spraších, které se překvapivě dochovaly v SZ části katastru. Nejjižnější úseky území sahají až téměř k vrcholu Smrku, který je silně exponovaný převažujícímu proudění a v vyskytovaly by se zde nejspíš horské smrčiny – ty jsou dnes však zastoupeny fragmentárně; vše díky imisní kalamitě z 80. let 20. století, kdy na svazích Smrku dominují kultury s často převažujícím, americkým smrkem pichlavým. Nejcennějšími lesními porosty jsou tak v katastru krom fragmentárních smrčin také úseky kyselých bučin ve středních a vyšších polohách, rozsáhlé lužní lesy v místy velmi širokých nivách (*viz obrázek*) a také spontánně vzniklé lesní porosty na místech bývalého bezlesí; ty bývají mezernaté, členité a tvořené pionýrskými dřevinami, typickými (nejen) pro Frýdlantsko – osikou, jívou a břízou.
** obr. Zjevná je značná rozloha luhů a relativně nízká rozloha zachovalých lesů v kompaktním lese na svazích Jizerských hor. Paradoxně je mají tedy vyšší hodnotu fragmentární přírodní lesíky, než*

Mapa zachovalých přirozených a polopřirozených lesních společenstev v okolí Nového Města. © AOPK ČR

8/ Pastviny a louky

Současná rozloha pastvin a luk je jednou až dvakrát vyšší, než bývala kdy v minulosti (například na mapách stabilního katastru). Jedná se přitom jak o poměrně intenzivní travní kultury, tak rozsáhlé ploch s velmi intenzivní pastvou dobytka. To na velké části rozlohy katastru vede k poměrně výrazné degradaci lučních a bezlesých biotopů; díky tomu se většina diversity luční a bezlesé vegetace soustředí na okraje pastvin, okrajové zóny a podmáčené, extenzivně obhospodařované louky (viz obrázek).

Mapa zachovalých lučních biotopů a trávníků v okolí Nového Města. © AOPK ČR

Principy péče o krajinu a město

Vycházíme z faktu, že Nové Město nemá krom sousedního Smrku žádnou výraznou dominantu a že *"genius loci"* zde vychází ze souboru vzájemně provázaných jevů, ke kterým je třeba přistupovat citlivě. Pro katastr Nového Města je typickou kulturní krajinou s bohatými vrstvami obtížně klasifikovatelných hodnot: pozůstatky hornictví, umístění města jako takového a struktura jak samotné zástavby, tak navazující cestní sítě a krajinného vzoru.

Revitalizace zeleně v intravilánu a odstranění nevhodných výsadeb
– odstranění za komunismu paušálně prováděných výsadeb (poléhavých jalovců, cypřišků, smrků pichlavých a tůjí)
– výsadba nových dřevin – navrhujeme například předválečné oblíbené buky lesní (i jejich červené variety), vhodné jsou ale i "tradičně" pěstované exotické dřeviny jako například liliovník tulipánokvětý nebo dub červený

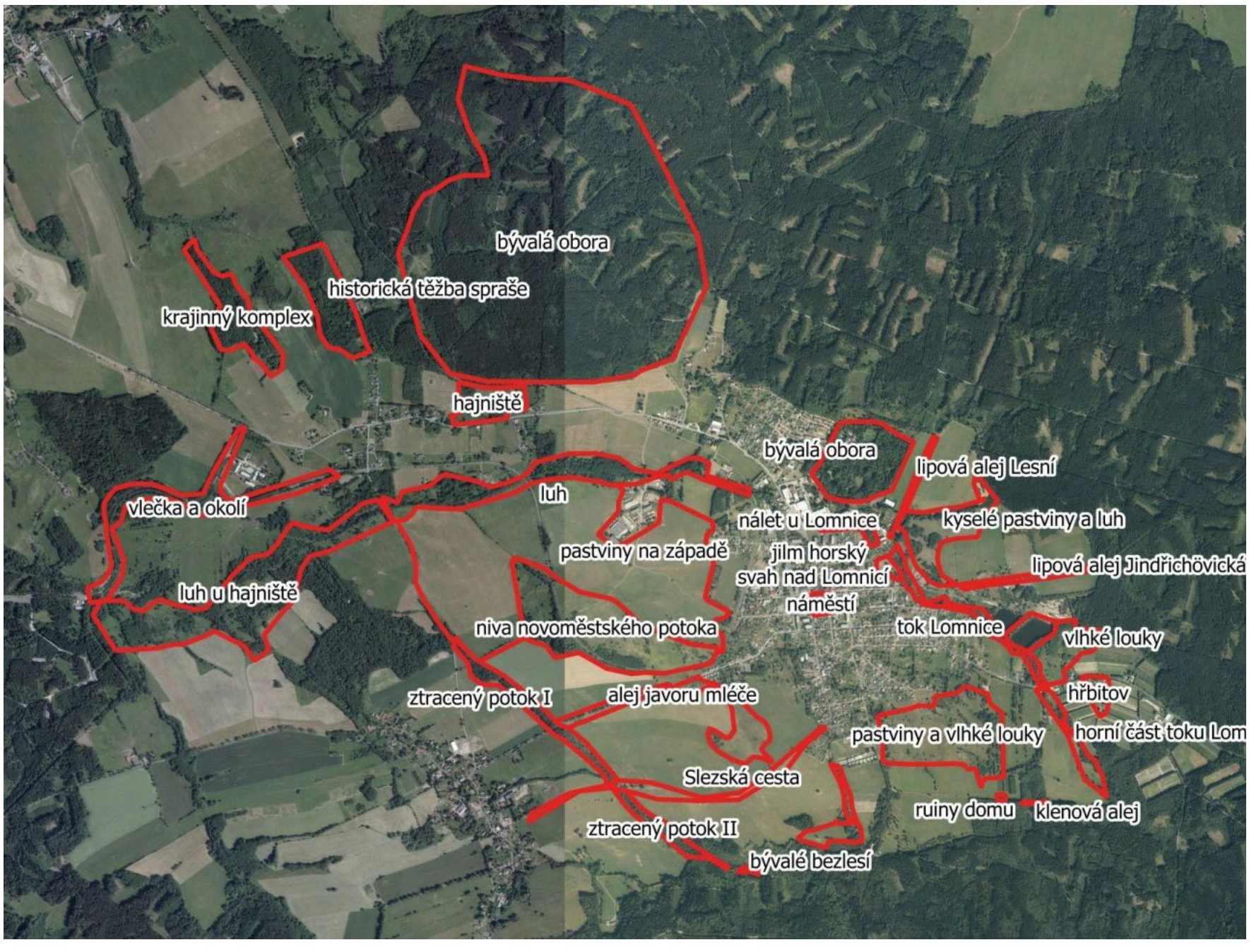
Zprostupnění a/nebo obnovení historických cest
– zásadní je odstranění bariér průchoz

Změna hospodaření na vlhkých loukách, mokřadech a v nivách vodních toků
– optimální možností je odstranění melioračních systémů nebo jejich znefunkčnění – tam, kde to dovolí vlastnické poměry a užívání pozemku
– hospodaření na mokřadech by mělo být extenzivní, s ponecháním pestré vegetační mosaiky.

Revitalizace komponované krajiny

Revitalizace kulturní krajiny v katastru mimo intravilán

Jednotlivé lokality a jejich potenciál

Bývalá obora

Les severně od města, konkrétně jeho západní část bývala dříve oborou, což je ještě stále patrné pravidelnými průseky kde dříve byly a v některých případech jsou i dnes cesty. Zachovalá kompozice radiálních cest; okraje obory jsou dodnes dobře patrné, z J a JZ strany na ně navazuje “zdivočelá”, spontánně zarůstající krajina (většinou březové a osikové nálety). I v dalších částech lesa jsou dlouhé rovné cesty, které dovolují poznat rozsáhlost lesa. Ohraničení obory je sice dávno pryč, ale určitě by stálo za to snažit se zachovat alespoň rovné cesty a například je doplnit o odlišné stromy po okrajích a do rozcestí nebo důležitých míst umístit odpočinková místa, která ocení nejen návštěvníci singltreku. **Centrem obory je kruhový prostor s několika modříny** uprostřed kde je dnes také přístřešek. Volný prostor by se měl vyčistit a ponechat plochu travnatou pouze s modříny uprostřed. Ty je vhodné postupně doplňovat. Ve volném prostoru okolo nich navrhujeme umístit například nějaké workoutové prvky, které mohou být také pouze přírodní z kmenů a kůlů. Množné je také vytvořit dovednostní dráhu pro kola – úzká prkna, menší překážky a podobně. Altán mezi modříny je hodně skrytý a zapuštěný. Do budoucna až tento doslouží navrhujeme umístit pouze podium případně altán kruhový, který se do místa bude více hodit.

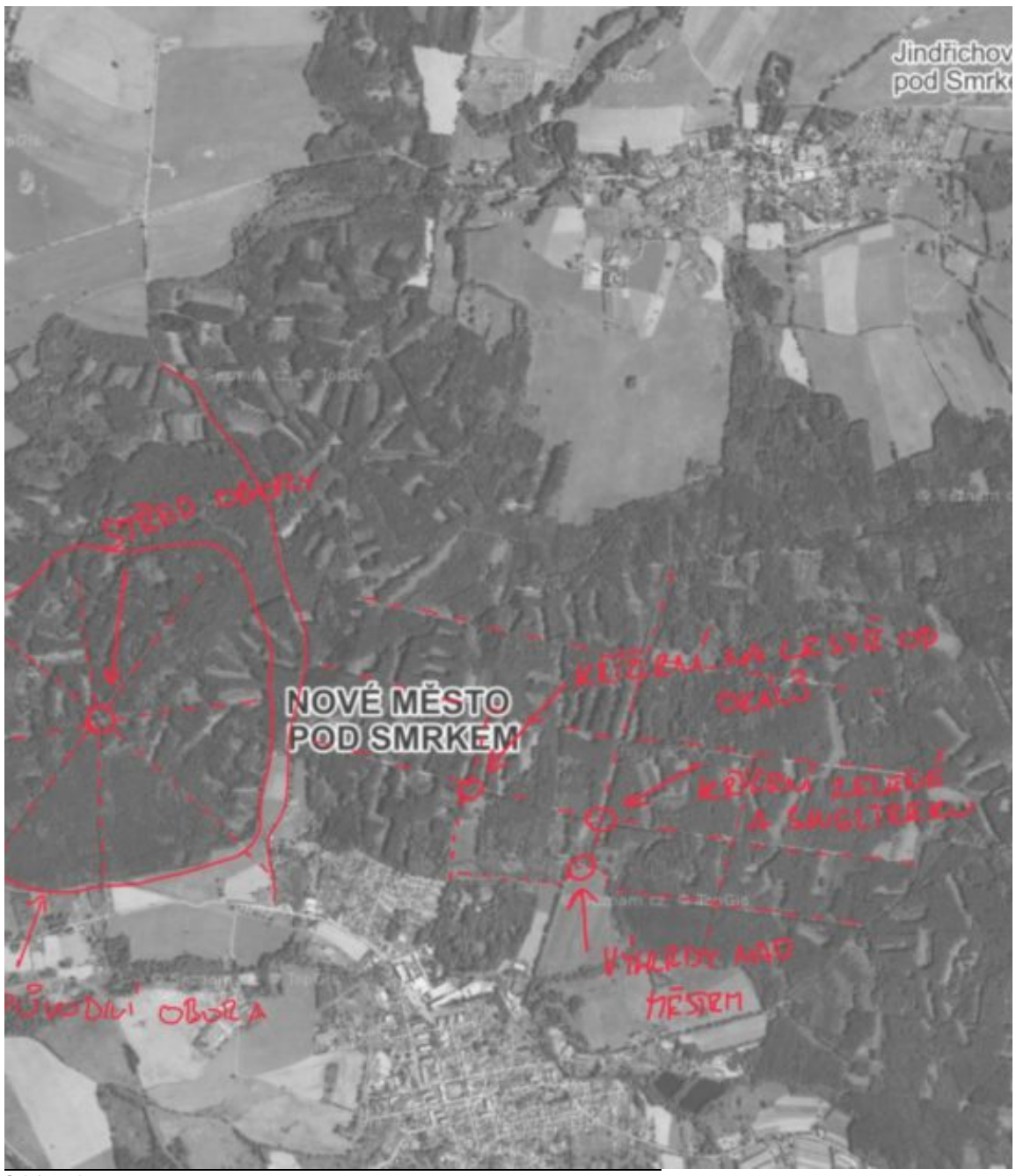

Schéma obory

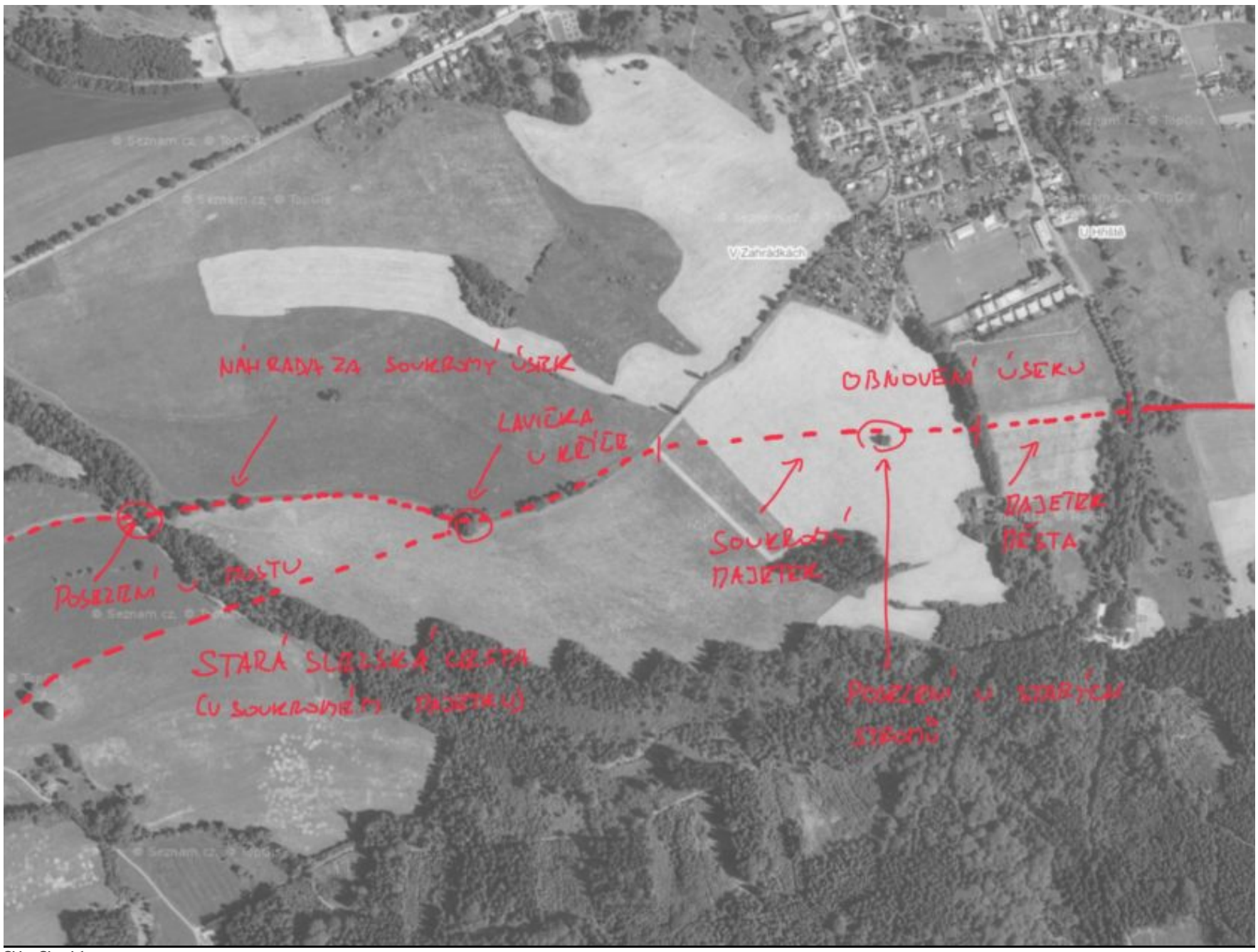
návrh péče o krajinu: citlivé obnovení komponované krajiny, v ideálním případě obnovení krajinářského konceptu; zavedení výběrové, a nikoliv pasečné péče o les (les by tak

Střed obory

Slezská cesta

Jedná se o důležitou historickou cestu, která má zároveň velký turistický potenciál. Dnes pastvinami a ohradníky pravidelně přerušovaná historická cest vede ve velice pohledově bohatém místě nad městem a vlastně ho také propojuje s Ludvíkovem. Místy výrazné zbytky "sakrální krajiny" (masivní lípy a stromové solitéry u bývalých/současných křížků etc…), spontánně rostoucí jedinci nebo skupinky pionýrských dřevin. Zároveň také propojuje **dva potenciály hornictví a lázeňství**. Navrhujeme proto všechny tyto možnosti využít a cestu jednak v maximální míře obnovit a **zprostupnit** a zároveň ji **doplnit o zajímavé objekty**, které zpříjemní cestu po ní a mohou také informovat o okolní krajině a historii. Z krajinářského hlediska navrhujeme **dosadbu ovocných stromů i lip a dubů**.

Skica Slezské cesty

Kříž na slezské cestě

Kříž na slezské cestě

Slezskou cestu jsme již ukazovali společně s propojeními. Podobně jako toto místo – formou stolu, lavičky, houpačky nebo jiného prvku doporučujeme pojednat i další zajímavá místa v katastru. V tomto konkrétním případě se jedná o místo za obcí u dominantních stromů se silnou atmosférou, kde lidé budou rádi trávit čas odpočinku při procházce nebo při výletě i odjinud než z města.

U rybízu

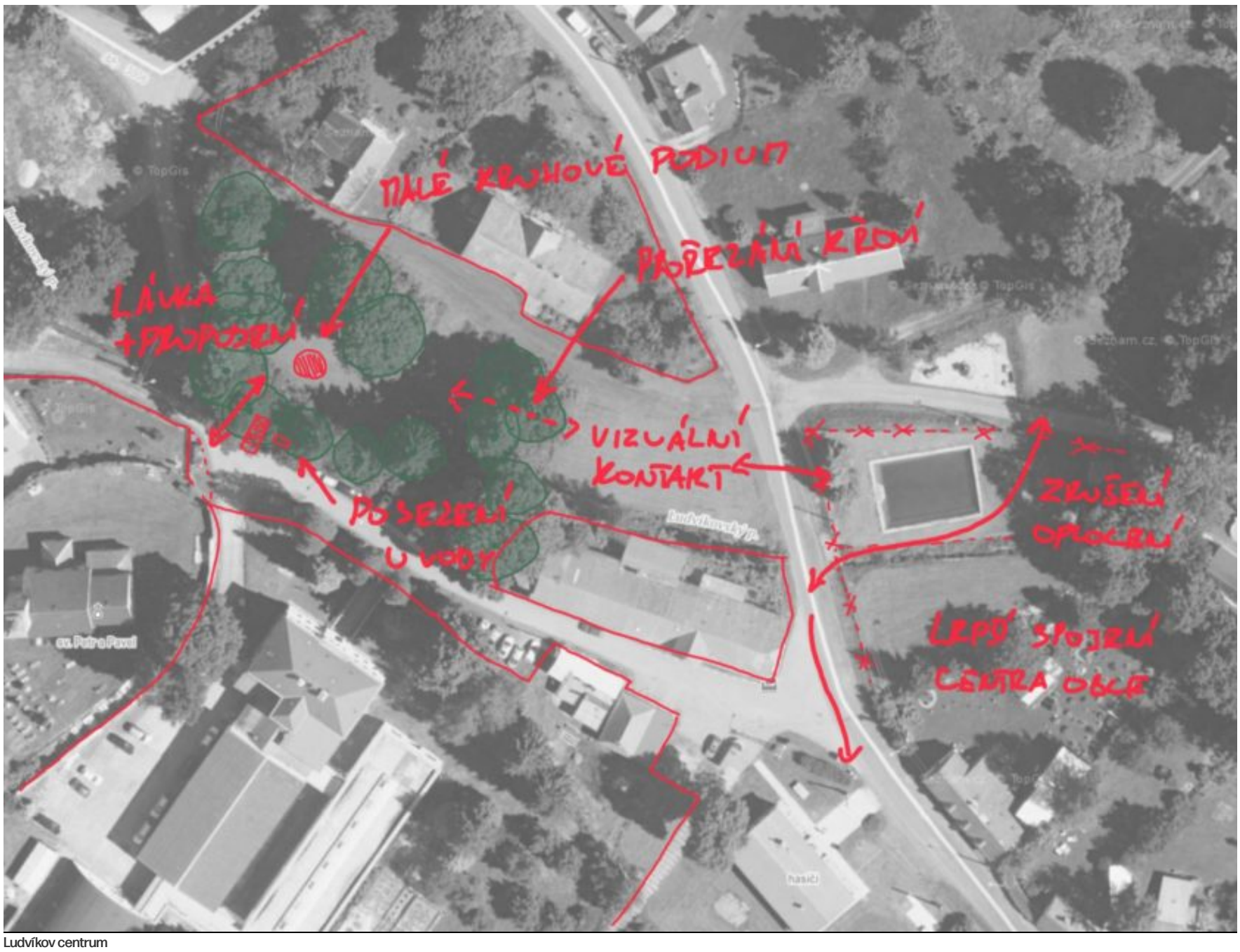
I dnes se jedná o oblíbené místo nad městem. Prostor nad alejí a pod vzrostlými buky se ideálně hodí jako cíl nebo zastavení na krátké procházce, ale také díky blízkosti města k posezení u ohně nebo vychutnání si výhledu. Místo mohou využít také cyklisté z blízkého singltreku nebo cyklostezky. Navrhujeme zde jednak lavičku před prvním stromem a také stůl s lavicemi a ohniště pro trávení delšího času.

Odpočinkové místo pod buky

Ludvíkov centrum

Ludvíkov je velice zajímavou obcí, která zde byla dříve než Nové Město. Právě sem přišli i první horníci a je zde také poutní kostel sv. Petra a Pavla. Obec je velice ovlivněná především údolím a Ludvíkovským potokem okolo kterého je organicky rozmístěna většina stavení. Ludvíkov nikdy neměl silné centrum vzhledem k jeho podlouhlosti, nicméně i dnes existuje centrální část před knihovnou a v okolí nádrže. Chtěli bychom tuto centralitu podpořit zmenšením bariér a také propojením prostoru před kostelem, který je od centra odcloněn vegetací. Jsou zde krásné vzrostlé stromy, které vhodně doplňují historickou stavbu kostela, ale v určitých místech by se mělo vyčistit keřoví a prostory vizuálně spojit. Právě v prostoru pod kostelem by mohlo být menší dřevěné podium mezi stromy a k němu by také mohla vést lávka přes náhon.

Ludvíkov centrum

Ludvíkov rozcestí

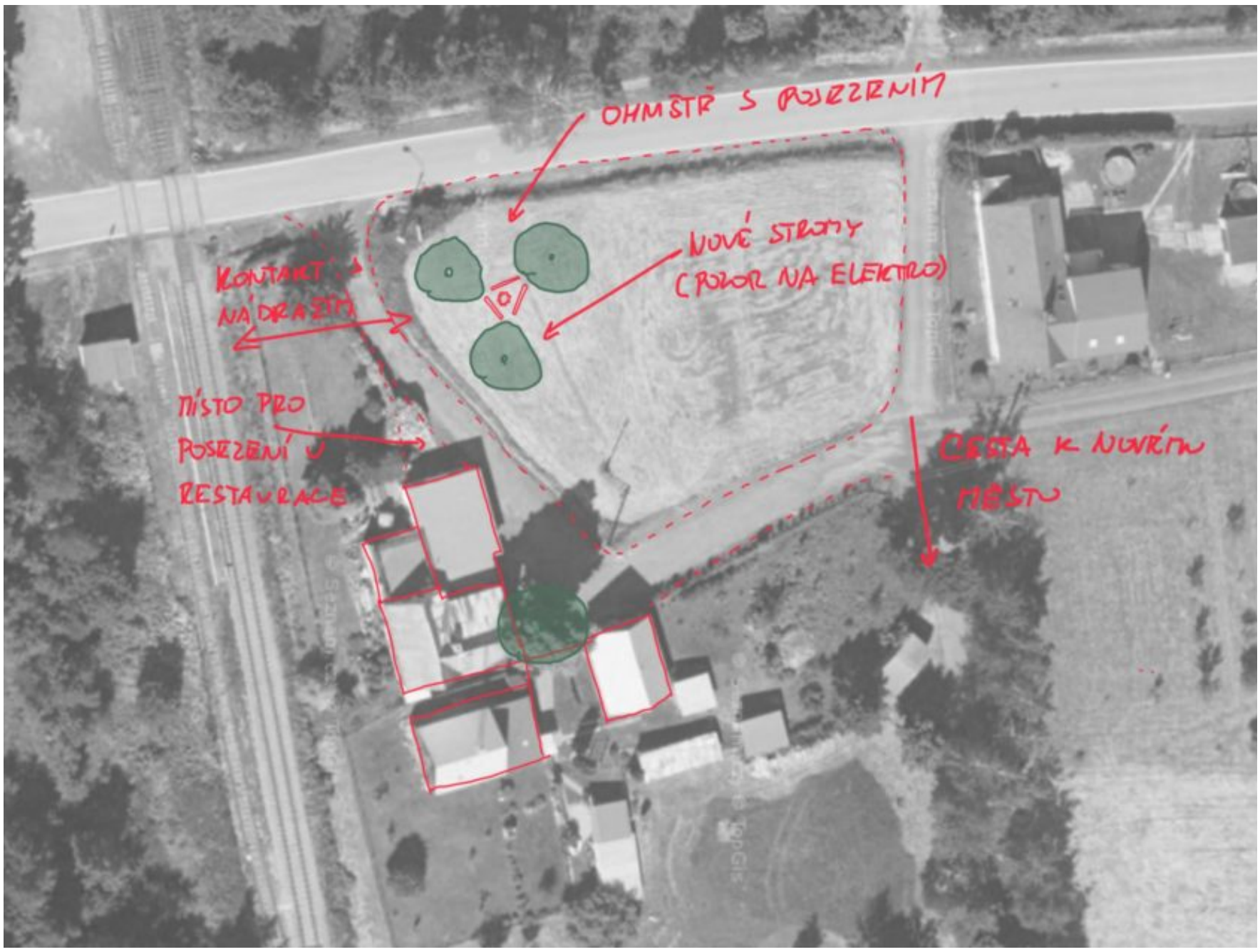
Vhodnými místy k umístění posezení nebo informací o místě jsou rozcestí. U tohoto konkrétního navrhujeme přehledně označit cíle, kam se dá po cestách dostat a také zde umisťujeme přírodní lavičku k dominantnímu stromu. Rozcestí byla vždy místem odpočinku, případně rozhodování se.

Rozcestí v Ludvíkově

Hajniště

Hajniště má oproti Ludvíkovu nevýhodu, že jím prochází hlavní komunikace. Zároveň zde město vlastní velice málo pozemků a proto je zde vytvoření alespoň malého, lokálního centra těžší. Rozhodli jsme se zvolit místo blízko nádraží a stranou hlavní silnice. Pozemek je bohužel soukromý, nicméně jeho změna je minimální, jde o vysazení stromů, umístění laviček a ohniště a případné předzahrádky restaurace. Místo je také blízko cesty potenciálně vedoucí k Novému Městu. Alternativou může být prostor vedle dominantního domu čp. 57, který patří městu.

Zaniklý rybník u Hajniště

Za obcí směrem na sever a západ jsou plochy bývalých rybníků – území navazující na bývalou cihelnu, s patrnými zbytky komponované krajiny a depresí po bývalém rybníku, vše silně zarostlé náletovými dřevinami, s patrnými zbytky kulturní krajiny (řada bříz, zarůstající solitéry, zjevné zbytky starých cest) a s rozsáhlým antropogenním “jezerem” – nejspíše zbytkem po těžbě spraše.

návrh: citlivé obnovení kulturní krajiny například prosvětlením solitér, obnovením cest, dosadbou nových solitérních dřevin. Také kolem nich udělat zajímavá odpočinková místa v přírodě.

Vlaková trať z Hajniště a přilehlé pozemky

Vlaková trať zde prochází velmi atraktivní krajinnou mosaikou, při okraji bývalé obory s výhledy na Nové Město; na několika místech hraničí s pastvinami na obecních pozemcích. Navrhujeme novou stezku (případně cyklostezku), která by vedla podél tratě.

Ztracený potok

Velmi zajímavé, částečně v minulosti technicky upravené koryto; dnes místy hustě zarostlá linie lužního a náletového lesa se zbytky bývalého bezlesí. Časté narušené technické prvky (stěny z vyskládaných kamenů etc.…), náplavky.

V lesní části toku u bývalé pily také zbytky bezlesí, trampská ohniště, ve vyšších částech toku jde již o typický pohorský vodní tok se zbytky polopřirozených lesních společenstev.
návrh: udržení dnešní mosaiky pestrých náletových lesíků a bezlesých paloučků; citlivé a extenzivní zrestaurování zbytků původního technické infrastruktury (náhonů, mostků, šachtiček). Nejde ale o obnovování "původního" stavu, jako spíš o udržení stop dlouhodobé těžební činnosti, jejíž zbytky zde mají místy podobný charakter, jako třeba v Krušných horách.

Les Freiheit

Historicky městský les s bohatě přítomnými zbytky hornické činnosti. Stromové patro však tvoří z větší části nepůvodní kultury smrku. Cennější úsek představuje pouze spodní okraj lesa s klenovou alejí, vegetačními zbytky po rozpadlé hájence a liščí farmě.
návrh: citlivá péče především o zbytky kulturní krajiny v okolí stavebních zbytků – postupné prosvětlování okolí bývalých stromových solitér, extenzivní seč zanikajících kulturních trávníků.

V lese samotném je vhodné pozměnit LHP tak, aby byly masivně vysazovány především listnáče – buk, slabě dub, přimíšeně i jedle bělokorá (nikoliv některý ze stále oblíbenějších severoamerických jehličnanů).

Niva Lomnice

Rozsáhlá mozaika různě starých lužních porostů, silně ovlivněných povodněmi z roku 2010. Součástí jsou husté podmáčené olšiny, podmáčené a přeplavované louky a také dnes už značně zarůstající štěrkové lavice.
návrh: zachování maximální rozlohy a pestrosti nivy Lomnice a pokud možno, omezení rozsahu rostlinných invazí – především masivních populací třapatky a křídlatek. Uvažovat lze i o nějaké "přípotoční" pěšince nebo cestičce, která by vedla nivou na západ až za hranice katastru – podobné, jaká je dnes například u koupaliště.

Zeleň intravilánu

Dřevinný inventář intravilánu Nového Města lze rozdělit na dvě výrazné skupiny: starší, předválečná výsadba, místy stále ještě kompaktní, a poválečná, převážně (ale nejen) sídlištní. V prvním případě jde kromě obvyklých druhů sázených dřevin i o dnes relativně méně využívané (buk lesní/buk lesní červenolistý, dub červený; v ulici 28. Října dokonce i poměrně bizarní výskyt vzrostlé hrušně), v druhém případě především o konifery (včetně nechvalně proslulých výsadeb smrku pichlavého).
návrh: postupné odstranění většiny "instantních" výsadeb z období pozdního socialismu a jejich nahrazení konceptem "zahradního města". Lze využívat v oblasti "tradiční" dřeviny červený buk, liliovník tulipánokvětý, dub letní a dub červený – vše dlouhověké dřeviny bez výrazné potřeby péče v progresivní části života.

Park u Klingerovy vily

Dnes z větší části opuštěný areál, který je však velmi rozsáhlý a hodnotný. V terénu jsou i mimo udržovanou část patrné kompoziční prvky a krajinářský design parku s paloučky, solitérními stromy nebo rybníčkem ve spodní části. Zachovaly se i žulové sloupky historického oplocení a některé velmi cenné, mohutné exempláře solitérních dřevin, především obřích buků. Přesto dnes jižní cíp parku připomíná "prales" – veškeré spadlé stromy zůstávají na zemi a území je místy téměř neprostupné. Okolí areálu je z větší části obydlené, ze severní strany však na východ ne.
návrh: park je sice z větší části v silně zanedbaném stavu, přesto je jeho revitalizace možná a ve své základní, "basic" vezi i poměrně snadná. Doporučujeme udržení minimálně současné rozlohy bezlesí sečením, záchranu nejcennějších a nejohroženějších dřevin a obnovení bazální průchodnosti územím, například vytvořením "štěpkovaných" chodníčků z lokálního materiálu.

Zaniklé cesty u Novoměstského potoka

Dnes otevřená luční enkláva s několika zajímavými stromovými solitéry (jírovcem) a soustavou historických cest, které jsou zahrazeny elekrickými ohradníky a prakticky nefunkční. Pastviny a louky jsou intenzivní, bez výrazné druhové diversity, jde však o důležitý, rozsáhlý otevřený prostor na západním okraji města.

návrh: zásadní je zprůchodnění historických cest; průchody mohou být jednoduché branky nebo schůdky na překonání elektrického plotu.Vhodné je také alespoň částečné osázení cest solitérními dřevinami (lze vysázet i drobnější dřeviny, typické pro podhorské polohy – jeřáb ptačí, odolnější odrůdy slív)

Statek u bývalého Švýcarského mlýna a jeho stromové solitéry

Dnes naprosto vyasfaltované prostranství s dvěma výraznými solitérními stromy – topolem bílým a dubem letním. Topol je v dobrém zdravotním stavu, dub má poškozenou korunu a zřejmě usychá.
návrh: výsadba nového, mladšího stromu vedle dubu tak, aby zde v momentě předpokládaného úmrtí starého dubu již stál mladý; vhodná by byla lavička.

Solitérní stromy u ruin statku

Měděnec

Zalesněný vrchol na úpatí Smrku, jakýsi jeho “předvrchol”. Na úbočích kopce jsou patrné výrazné stopy do dolování (ne nepodobné těm v nejzajímavějších částech Krušných hor).
návrh: archeologický průzkum (pokud už neproběhl), možná i citlivé zpřístupnění pomocí

Vlečka do bývalého VVP

Dnes území s geniem loci zaniklého vojenského újezdu, velkým množstvím brownfieldů a ploch (zdánlivě) bez konkrétního určení; v ose území probíhá masivní topolová alej.
návrh: ponechání vlečky, topolové aleje i fragmentů přilehlých brownfields. Zásadní je *genius loci* celého území, tj. jakési “studenoválečné” zóny s atmosférou vágního terénu ve vojenském újezdu.

Topolová alej podél vlečky do bývalého VVP

Metody extenzivní, nízkonákladové péče

Obnova starých cest

— dřevní štěpkou z prokácených náletových dřevin

— štětované cesty, ty jsou ale drahé a náročné

— hatě – v okolí NMpS – vzhledem k bažinatému terénu – nejspíš tradiční, zase jednoduchá metoda – naházení kuláčů/klád do bažiny

Záchrana solitérních dřevin

— přichází v úvahu v momentě, kdy pěkný solitér (starý, cenný strom) zarůstá mladší náletovou vegetací a díky tomu odumírá

— postupné prosvětlování okolního porostu musí být pozvolné, v několikaletém rozestupu a dlouhodobé (záleží na stavu stromu)

Obnovení druhově pestrých lučních porostů a trávníků

— louky reagují na pozitivní změny hospodaření poměrně rychle

— zásadní je vhodná intenzita sečení nebo pastvy – ponechání ladem nebo seč více jak 2x do roka nejsou vhodné

— posunutí termínu seče do doby dozrání většiny lučních druhů, většinou po polovině června

— pokud možno ploškovitá seč, při které nebude nikdy celý porost pokosen naráz

— mulčování je v přírodních podmínkách Nového Města nevhodné – díky chladnějšímu a vlhčímu klimatu v kombinaci s kyselým substrátem dochází k akumulaci stařiny a následnému chudnutí, provázeném dominancí několika málo výběžkatých trav

Stará technická díla a krajina

— stará technická díla je třeba jasně odlišovat od novodobých technických meliorací (z druhé poloviny dvacátého století)

— za dobu své existence v krajině se s ní “sžila” a tvoří organický celek, navíc byla stavěna mnohem postupněji, extenzivněji a za použití lokálních materiálů

— jejich citlivé udržování může být i velmi extenzivní – oprava fragmentů rozpadlých suchých zídek, zatravňování korun obvodových zdí ruin a podobně

Zprůchodňování krajiny

— staré cesty v okolí Nového Města trpí “slepotou” – často po jich nelze nikam dojít

— doporučujeme dohodu s vlastníky pozemků a tam kde to jde, umístění branek na pěší průchod pastvinou

— podél cest doporučujeme výsadbu nových dřevin – vede jak ke zvýšení strukturní heterogenity a ekologické stability krajiny, tak “zve” návštěvníky k průchodu

— k výsadbě je vhodné využít ekologicky vhodné dřeviny, typické pro území – což zde zahrnuje prakticky veškeré dřeviny, typické pro ČR, s výjimkou cca třetiny těch nejteplomilnějších

— ideální spojení s péčí o drobné sakrální památky

Změna lesního hospodaření

— v nižších polohách Nového Města se nacházejí z větší části ekologicky nevhodné smrkové monokultury. Smrk zde má své místo, ale pouze jako přimíšená dřevina; navrhujeme proto změnu typu lesního hospodaření na výběrové s preferencí listnatých dřevin a silného podílu jedle

— v místech se starou komponovanou krajinou navrhujeme její postupnou obnovu a upřednostnění před průmyslovou těžbou

Zacházení s původně industriálními areály a brownfieldy

— jde o krajinářsky velmi cenné plochy, silně spjaté s moderní historií města, a s často relativně hodnotnými typy ranné sukcesní krajiny

— je třeba monitorovat výskyty invazních druhů, především křídlatky japonské, případně redukovat její populace, které se mají tendenci v podobných areálech šířit

— zajímavým a vhodným způsobem údržby těchto ploch je například pastva smíšených, kozo – ovčích stád

Fotodokumentace prvků krajinných

Ukázka nevhodné stromové výsadby v centru města - smrk pichlavý na nároží panelového domu

Tok Lomnice nad koupalištěm; patrné jsou historické technické úpravy toku. Dnes jsou v něm časté nálety dřevin, především osiky

Podmáčené louky nad koupalištěm. Patrná je jemná mosaikovitá struktura, která by měla být při vhodném hospodaření z větší části

Lipová alej ve směru na Jindřichovice. Je tvořená poměrně starými stromy; podobné aleje jsou jednou ze základních struktur,

Postindustriální plochy v údolí Lomnice nedaleko centra.

Relativně pestrá, sečená louka kousek od centra města; výraznému zvýšení diversity i atraktivity by prospěla ostrůvkovitá

Ukázka pastevní krajiny na jihovýchodním okraji obce; relativně vysoká krajinná diversita je dána strukturou pozemků s pásy pionýrských dřevin na převážně podmáčených loukách

Okolí kostela sv. Kateřiny s novou výsadbou i starším bukem v pozadí.

Výrazný exemplář jilmu horského v Lesní ulici; strom je překvapivě zdravý a mohutný.

Relativně pestrá, sečená louka kousek od centra města; výraznému zvýšení diversity i atraktivity by prospěla ostrůvkovitá

Zaniklá kulturní krajina na sz. katastru s alejí lip - nejspíš hráz rybníka.

Jedna ze zarostlých tůněk, vzniklých po těžbě spraše - polygon 2.

Okraj obory - JZ polygonu 3, za bývalým oplocením (?) vznikl pás náletových dřevin dominovaných břízou, trochu připomínající

Vlhké a podmáčené louky na pozvolném svahu J od města. Dříve téměř úplně holý svah, dnes místy zarostlý skupinkami náletových břízek a osik.

Jedna z travnatých cest na JV od města; podobné cesty dnes tvoří jádro krajinné heterogenity bezlesí v okolí města.

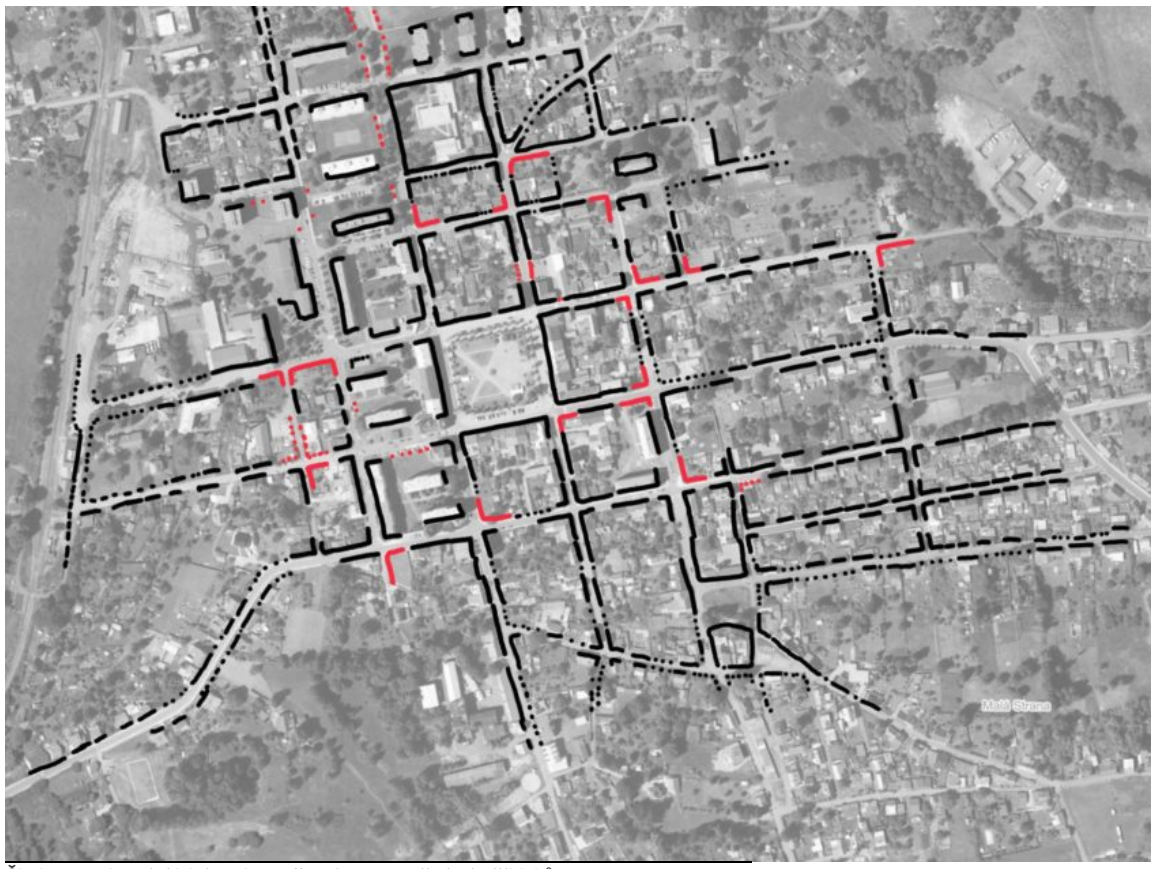
Zbytky hájenky JV od města s typickou nitrofilní vegetací a fragmenty a zarůstajícími stromovými solitéry.

“Brownfields” nad Klingerovou vilou, opuštěné zemědělské pozemky dne zarůstající oligotrofním “brownfieldem”.

Stavební rezerva města

Nové rozvojové lokality můžeme vyčíst z územního plánu, ovšem město má rezervy pro výstavbu i v zastavěném území. V dalších letech se neočekává zahušťování centra, převážně z důvodu, že parcely umožňující zastavení jsou zpravidla v soukromém vlastnictví. Často vlastní obyvatel dvě parcely na jedné je dům se zahradou a na druhé zahrada pokračuje. Tyto parcely mohou být v budoucnu využity právě pro výstavbu dalších domů v centru města. Zajímavé je, že v sídelní struktuře chybí domy často v nárožích bloků. Díky rozvolněné zástavbě má město vesnický charakter i v centru. Náměstí je jediným prostorem, které je ohraničeno souvislou zástavbou domů.

Čitelnost rozhraní sídelní struktury, častá nezastavěná nároží bloků

Možné zahuštění města - stavební rezervy

Koncepce pěší dopravy po městě

Nové Město pod Smrkem má stále velké rezervy ve stavu sítě chodníků, což komplikuje pohyb pěších, vytváří bariéry v pohybu a také zvyšuje zbytečné ježdění autem na krátké vzdálenosti. Jednak je třeba zajistit dobrý stav chodníků rekonstrukcí a zároveň také zajistit dostatečné profily chodníků dle příslušných norem. Navrhujeme postupnou rekonstrukci chodníků okolo nejvytíženějších komunikací.

Při návrhu je třeba myslet na to, že pěší pohyb je prioritní z hlediska udržitelné mobility a to by měly reflektovat také detaily okolo vjezdů na pozemky a do domů, které mají být v úrovni chodníku a neměly by přerušit plynulý pohyb pěších.

Z hlediska principu udržitelné mobility je tedy třeba rekonstruovat stávající síť chodníků a to především v nejzatíženějších místech automobilovou dopravou – Ludvíkovská, Jindřichovická, Ludvíkovská, Celní, Vaňkova nebo Mánesova. Vyzdvihnout je třeba úseky chodníků podél krajské komunikace, které jsou součástí náměstí. A také v místech s vysokou hustotou osídlení nebo mezi dopravními uzly. Například směrem k vlakovému nádraží nebo v blocích okolo bytových domů – Mánesova, 28. října, Myslbekova, Švermova nebo Nádražní. Zlepšení stavu chodníků a správné bezbariérové řešení umožní lepší pohyb všech obyvatel, zejména pak starších nebo rodičů s kočárky.

Schéma nejdůležitějších chodníků

Doprava v klidu

Konkrétní možnosti kde rozšířit parkovací plochy je uveden v návrhové části u konkrétních míst. V blízké době však může vzniknout potřeba pro úpravu a je třeba zavést spíše obecné priority v umisťování těchto ploch. Plochy parkování by měly být součástí uličního profilu a nezabírat plochu samotných bloků. Výjimkou jsou bloky s panelovými domy, kde je hustota obyvatel vyšší a není možné parkování vyřešit pouze u komunikace. Rozšíření nebo rekonstrukce je vhodné v ulici Nádražní v bloku u náměstí a jistá rozšíření jsou možná dále podél ulic nebo u stávajících parkovišť. Například v ulici 28. října. Několik stání je možné také umístit na konci ulice Máchova, zde však dává z dlouhodobého hlediska větší smysl zastavění uliční čáry jak je naznačeno v kapitole stavebních rezerv. Jistě jde tyto potřeby koordinovat.

Parkoviště chybí u hřbitova, kde je pouze vytvořená jakási odstavná plocha. Zde by měl být dán důraz na architektonickou a materiálovou kvalitu návrhu a zachování hlavní cesty ke hřbitovu také pro pěší.

Koncepce sociálního bydlení

Sociální byty

Cenově dostupné bydlení je vnímáno jako jedna z nejnaléhavějších potřeb lidí, kteří se ocitli v tíživé životní situaci. Sociální bydlení je poskytováno lidem se **sociální nebo bytovou nouzí**, kteří platí za své bydlení nepřiměřeně ke svému příjmu (senioři či invalidé – bydlení často spojené se sociální péčí, matky samoživitelky, lidé bez domova, lidé opouštějící domov dětí apod.).
Sociální byt je standardní zkolaudovaný byt, který se **přiděluje na základě posouzení bytové nouze**. Z důvodu transparentnosti se obcím doporučuje vypracovat si nástroje pro hodnocení bytové nouze. Je důležité komunikovat s veřejností o tématu sociálního bydlení a sdělovat, že takové bydlení pomáhá lidem v nouzi, vytváří se prostředí, kde mohou řešit své problémy. Narůstá počet obyvatel v obci. Lidé neodcházejí kvůli situaci s bydlením. Sociální bydlení často bývá spojováno se sociální prací. Opuštěné domy v obci mohou být po rekonstrukci znovu využívány k bydlení. Tento systém podporuje **nájemní bydlení**. Stanovuje jasné podmínky pro získání sociálního bytu. Součástí sociálního bydlení bývá **sociální pracovník**, který řeší s nájemníky jejich problémy a motivuje je k nalezení zaměstnání, řešení splátek dluhů či radí při výchově dětí. Nové Město pod Smrkem může úzce spolupracovat s Ministerstvem práce a sociálních věcí a přidat se jako jiná města do **projektu Podpora sociálního bydlení**, jehož hlavním cílem je rozvoj systému sociálního bydlení v ČR.
Obec nemůže efektivně reagovat na sociální krizi obyvatel, jestliže nemá dostatečný počet bytů. Proto je nutné zvážit privatizace bytů či pozemků ve vlastnictví města, zda je nebude město v budoucnu potřebovat.

Startovací byty

Tento typ bydlení podporuje sociální skupinu **ekonomicky aktivních mladých lidí**, jednotlivce i mladé páry, kteří se chtějí osamostatnit, postavit se na vlastní nohy a nastartovat svou kariéru. Takové byty zpravidla staví město a nájemníkům byt poskytuje **za zvýhodněnou cenu nájmu**, tak **aby si mohli ušetřit na své vlastní bydlení**, a to až do jejich 30 – 35 let. Jedná se o většinou o malometrážní byty doplněné o společné prostory jako je kočárkárna, kolárna, sklepní kóje či prádelna se sušárnou. Výstavba startovacích bytů je další z nástrojů, který snižuje počet mladých lidí odcházející z města.

Dva domy se startovními byty | Police nad Metují, ČR

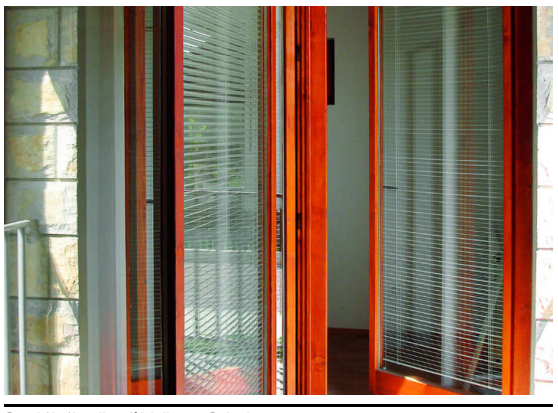
Dva domy se startovními byty | Police nad Metují, ČR

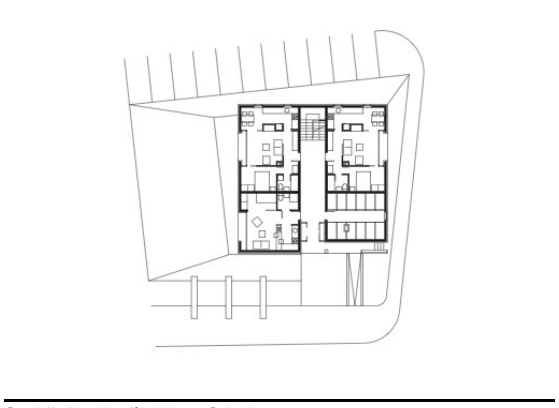
Dva domy se startovními byty | Police nad Metují, ČR

Sociální bydlení | Valjevo, Srbsko

Sociální bydlení | Valjevo, Srbsko

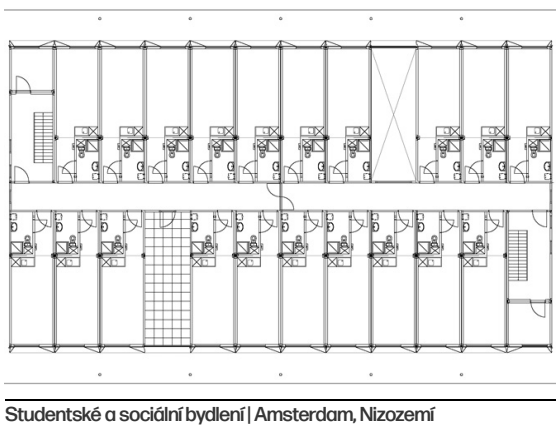
Sociální bydlení | Valjevo, Srbsko

Studentské a sociální bydlení | Amsterdam, Nizozemí

Studentské a sociální bydlení | Amsterdam, Nizozemí

Studentské a sociální bydlení | Amsterdam, Nizozemí

Městský mobiliář

Navrhujeme sjednocení podoby městského mobiliáře. Mobiliář tvoří jednu z tváří města, přispívá k dojmu, jaký z města máme. Proto je důležité používat prvky stejného stylu. Tím se podpoří kontinuita veřejných prostor.
Jelikož se v Novém Městě pod Smrkem krajina velmi propisuje do struktury sídla, především výhledy, navrhujeme všechny prvky městského mobiliáře propojit jednotným materiálem dřevo a antracitový kov. Městský orientační systém stejně jako informační tabule by se měl sjednotit.
Lavičky volíme takové, aby se mohli použít ve městě, v parcích i na kraji města. Čím dál jsme od centra, tím volíme přírodnější charakter laviček – například užití pokáceného stromu jako lavičky nebo jinak vyrobenou dřevěnou lavičku. Nicméně o tento mobiliář je třeba pečovat, a když dosslouží tak ho vyměnit.
Veřejné osvětlení výrazně formuje obraz města po setmění. Sloupy veřejného osvětlení doporučujeme řešit v jednoduché formě, barvu doporučujeme opět antracitovou. Při výběru je důležité vybrat takové veřejné osvětlení, které nepřispívá k světelnému znečištění noční oblohy.
Bodovými zemními svítidly mohou být nasvícena důležitá místa a budovy (náměstí, kostel, městské lázně). Odpadkové koše by měly být přirozenou součástí veřejných prostor. Doporučujeme takové koše, které nebudou rušit celkový dojem a hladce zapadnou do okolí.
Tvarově bude tento nový mobiliář umírněný (minimalistický), doporučujeme kombinaci dřeva a antracitového kovu, stejně jako na stojany pro kola a zahrazovací sloupky. Jednoduché a ve stejné barevnosti by také mohly být prvky zábradlí.
Co nejjednodušší by měly být také kryty na kontejnery, které mohou být jednak dřevěné, ale také například z perforovaného plechu.

Lehká kovová konstrukce lavičky s dřevem

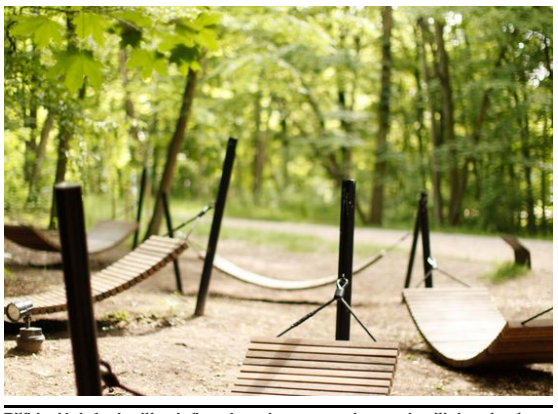
Příklad lavičky s dřevěnými deskami | Inoa - do městské sídelní struktury

Samostatné dřevěné lavičky v krajině

Dřevěné piknikové stoly v krajině

Příklad lehátek přírodního charakteru - parky a odpočinková místa

Informační systém sladěný pro celé město v návaznosti na okolní krajinu

Zahrazovací sloupky | Jeko

Stojany na kola | Velone

Jednotné lampy veřejného osvětlení

Používání jednoho typu odpadkového koše | Mag

Ohrádka na popelnice a tříděný odpad

Zastávkový přístřešek | Streetpark Siteo

Reklama ve veřejném prostoru

Ať chceme nebo ne, reklama tvoří nedílnou součást veřejného prostoru i naší krajiny. Reklama buď může spoluvytvářet atmosféru místa, nebo zhoršovat celkový dojem z města. Často jsou v současnosti naše města plná vizuálního smogu, který přebíjí existující kvality lokalit. Podniků s rušivými reklamami v Novém Městě pod Smrkem není mnoho, ale je třeba si uvědomit, jak i malé obchody na náměstí mohou působit na návštěvníky města. Většina nakupujících jsou pravidelnými zákazníky, obchody znají a návštěvníci města určitě ocení přehlednost a jasnou informovanost.

Zde jsou základní pravidla pro kultivované město:
Přehlednost – méně informací kolemjdoucího zaujme více, není třeba opakovat reklamu na více polepech či nosičích. Na fasádu nepatří prvky reflexivních a fluorescenčních barevných odstínů. Název podniku lépe vynikne, pokud je zvolena **jednoduchá kontrastní forma** oproti tlumené barvě fasády.
Polep výkladce by měl **umožňovat nahlédnutí do interiéru prodejny**. Není žádoucí, aby provozovna s jakkoli zakrytým výhledem do interiéru zaujímala celé přízemí domu. Dům potom vizuálně nekomunikuje s okolím, působí hůře než plná zeď.
Není proto třeba používat křiklavé poutače, blikající barvy a další rušivé svítící prvky.

V rámci jednoho domu by měly být poutače, nápisy a výstrče různých podniků vizuálně sladěny tak, aby **dům působil jako jeden celek**.
Doporučujeme navrhovat nápis na míru danému místu a nepoužívat univerzální typy cedulí, které by mohly být kdekoliv a nést jakékoliv sdělení. Pokud je vytvořena kvalitní vizuální prezentace se vztahem ke konkrétnímu místu, je mnohem snazší kolemjdoucího zaujmout.
Prezentace podniku by měla **respektovat architektonické prvky** fasády a ne je zakrývat. Provizorní cedule, které se stávají trvalými není vhodné řešení. Místo levných řešení s rychlým opotřebením upřednostněte **použití tradičních materiálů s řemeslnou kvalitou**.

Jako příklady byly použity ukázky z Manuálu dobré praxe reklamy městské části Brno-střed.

Ukázka napisu tvořeného jednotlivými písmeny

Nevhodně zvolené reflexní a agresivní barevné tóny

Ukázka malovaného nápisu v souladu s prvky fasády

Umístění cedulí a výstrčí zcela nerespektuje historické prvky fasády

Jednoduchá forma výstrče respektuje barevnost a tvarování fasády

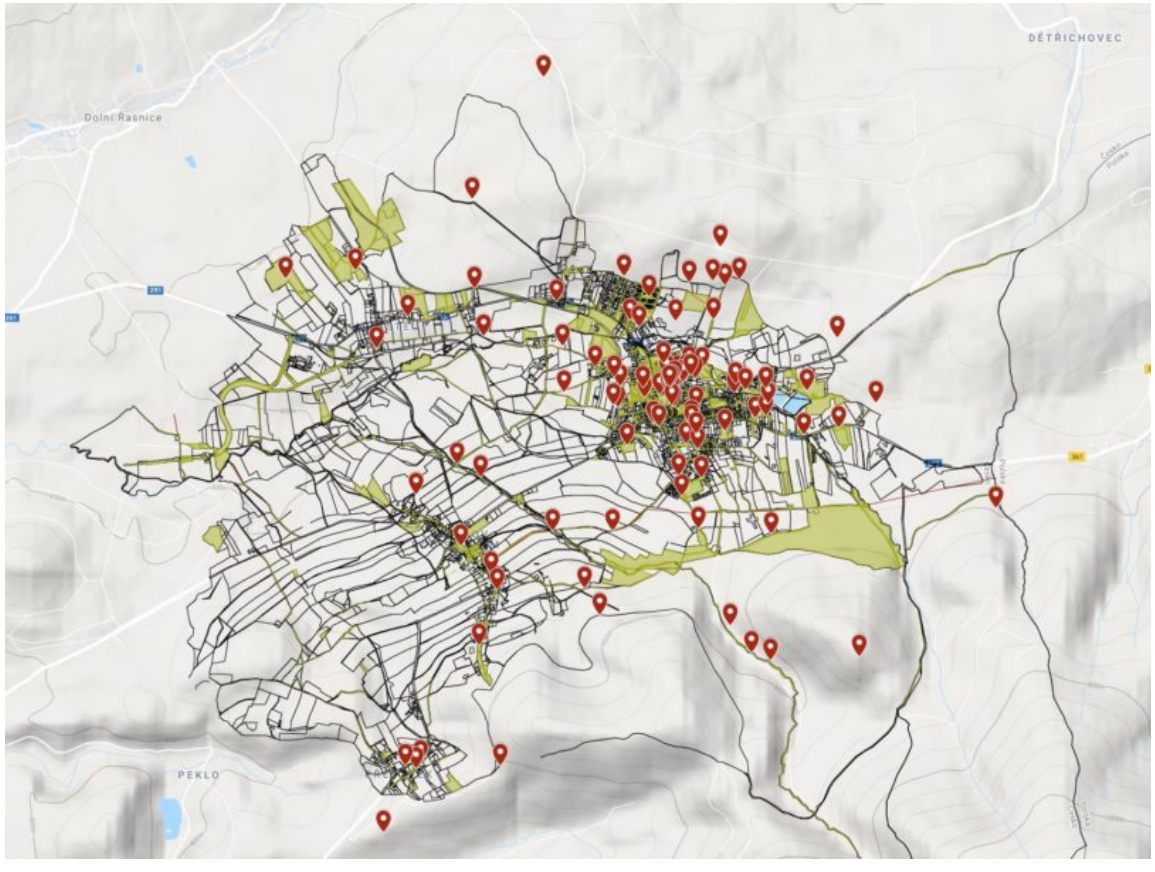
Nečitelná výstrč působí spolu s velkoformátovou fotografií zmatečně

Jednoduše zvolená forma polepu umožňuje vizuální propojení

Velkoplošný polep vytváří mrtvou fasádu

Nápady v googlemapě

Součástí analytické fáze je i zaznamenávání nápadů z procházení do googlemapy formou textu. Ty je možné si prohlédnout v mapě přístupné přes odkaz na obrázku vedle. Jsou zde zaneseny pouze jednoduché texty, které byly rozpracovány pouze u míst výše. To neznamená, že není možné se některým dalším věnovat, ani že nemohou být zahrnuta další.

Strategický plán rozvoje Nového Města pod Smrkem

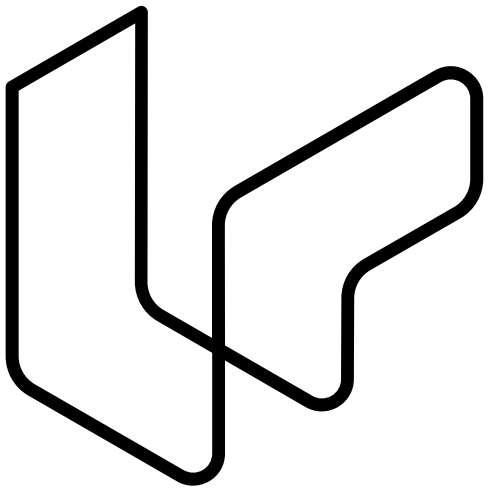
On-line verze:

https://nmps.cityupgrade.cz

Vypracovali Jiří Rákosník

Ivo Pavlík

Petra Krejčí

City Upgrade